

НОВОРЕЧЈЕ

софтвер
лавлли
дизајн
хакер
лајкер
блогер
интерфејс
даунлоуд
визажист
стајлинг
крекер
хипермаркет
визажист
лавлли
дизајн
хакер
лајкер
блогер
интерфејс
даунлоуд
визажист
стајлинг
крекер
хипермаркет

ISSN 2683-4901 (Online)

НОВОРЕЧЈЕ

Научно-популарни неолошки часопис

Година II Број 2

„Алма“ — Пројекат Растко
Београд, 2020

Новоречје
Научно-популарни неолошки часопис

Година II, број 2

Место издања:
Београд

Издавачи:
„Алма“ — Пројекат Растко

Уредници:
Дејан Ајдачић, главни уредник
Ђорђе Оташевић
Слободан Новокмет
Јована Јовановић

Електронске адресе:
<http://rastko.rs/filologija/novorecje>
www.alma.rs/novorecje

Аутор знака часописа – „Словосова Слова“
Наташа Матовић

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Ђорђе Оташевић: <i>Творба деантропонимних политичких неологизама (од презимена Вучић и Ђилас)</i>	9–36
Дејан Ајдачић: <i>Ауторски неологизми-индивидуализми Димитрија Митриновића (1913) и Драгана Алексића (1922)</i>	37–46
Јована Јовановић: <i>Феминизам у језику – новији називи за женска занимања</i>	47–50

ПРИЛОЗИ

Јована Јовановић: <i>Тренерка и још понешто</i>	55–57
---	-------

ГРАЂА

В. Ђорђевић, М. Николић, Ђ. Оташевић: <i>Грађа за речник нових речи (2)</i> ...	61–126
---	--------

ПОНОВНО ОБЈАВЉУЈЕМО

Рајна Драгићевић: <i>Неке тенденције у творби речи у савременом српском језику</i>	129–139
Ђорђе Оташевић: <i>Исцрпност описних речника</i>	140–142

ЧЛАНЦИ

Борђе Р. Оташевић*

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ТВОРБА ДЕАНТРОПОНИМНИХ ПОЛИТИЧКИХ НЕОЛОГИЗАМА (ОД ПРЕЗИМЕНА ВУЧИЋ И ЂИЛАС)

У раду анализирају се с творбеног аспекта нове речи које у основи имају презиме-на Вучић и Ђилас.

Ексерциране су следеће лексеме: *антивучићев*, -а, -о, *антивучићевски*, -а, -о, *антивучићевски* (прил.), *антивучићевство*, *антивучићизам*, *Вучићград*, *вучићевање*, *вучићевати*, *вучићевац** (семантички неологизам), *Вучићевац*, *вучићевизација*, *вучићевка*, *Вучићево*, *вучићевски*, -а, -о, *вучићевски* (прил.), *вучићизам*, *вучићизација*, *вучићијада*, *Вучићијана*, *вучићијанац*, *вучићијански*, -а, -о, *вучићијација*, *вучићитис*, *вучићист(а)*, *Вучићланд*, *Вучићленд*, *вучићобојажљив*, -а, -о, *вучићоза*, *вучићоид*, *вучићоидни*, -а, -о, *вучићојебина*, *вучићократија*, *вучићолог*, *вучићологија*, *вучићолошки* (прил.), *вучићољуб*, *вучићољубље*, *вучићански*, -а, -о, *вучићаст*, -а, -о, *вучићо-ман*, *вучићоманија*, *вучићомер*, *вучићопоклонство*, *вучићофил*, *вучићофилија*, *вучићофоб*, *вучићофобија*, *вучићохулити*, *вучићоугодан*, -дна, -дно, *Вучићстан*, *контравучићевски*, -а, -о, *контравучићевски* (прил.), *невучићевац*, *невучићевски*, -а, -о, *послевучићевски*, -а, -о, *поствучићевски*, -а, -о, *превучићевски*, -а, -о, *предвучићевски*, -а, -о, *провучићевски*, -а, -о, *провучићевски* (прил.), *противвучићевски*, -а, -о; *антиђиласовски*, -а, -о, *антиђиласовски* (прил.), *Ђикиликс*, *ђиласизам**, *ђиласизација**, *ђиласитис*, *ђиласијада*, *Ђиласленд*, *ђиласовање*, *ђиласовац*, *ђиласовка*, *ђиласовски**, -а, -о, *ђиласовски** (прил.), *ђиласовитина**, *ђиласоид*, *ђиласоидни*, -а, -о, *ђиласопатија*, *ђиласофобија*, *Ђиластаун*, *Ђитлер*, *контрађиласовски*, -а, -о, *постђиласовски*, -а, -о, *прођиласовски*, -а, -о.

Највећи број узуалних неологизама грађен је суфиксацијом и префиксално-суфиксалном творбом. Слагање је чешће код околионалних неологизама. Сви контамина-ти су околионализми. Већина ових неологизама има изразито поларизоване коно-тације и аксиолошке компоненте – или крајње негативне или крајње позитивне. Је-зичка игра обично је вид језичке агресије.

Кључне речи: српски језик, неологизми, антропоними, политичка лексика, прези-ме, Вучић, Ђилас

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

1. УВОД

Од 90-их година прошлог века број нових речи које у основи имају антропоним у српском језику све је већи. Слично је и у другим словенским језицима, као и у многим несловенским [в. БЛАГОЕВА 2007, ДЈЕНГЕОВА 2010, ДЈЕНГЕОВА 2011: 14–19, ЕМЧУРА 2017: 117–118, ЖДАНОВА 2019, ЗАМАЉДИНОВ 2019, КАТЕРМИНА 2018, КЕ 2008, КУБИЧКОВА 2016, МАТИНЦОВА 2003, ЛИТВИН 2013, МИХАЛЕЦ 2018, СДОБНОВА 2017, ТРИФОНОВА 2013 и др.]. Најчешће се срећу презимена политичара, ређе њихова имена, имена од миља или надимци. Нису ретка ни имена спортиста и глумаца. Појава ових речи условљена је ванлингвистичким чиниоцима. Оне одражавају социјалне, политичке, културне, институционалне и историјске промене у друштву.

Неки лингвисти сматрају да лексеме које се срећу у већем броју нових речи спадају у „кључне речи епохе“¹. За Е. А. Земску кључне речи су речи које означавају појаве и појмове који су у фокусу социјалне пажње [ЗЕМСКА 2002: 92]. Нема сумње да антропоними који су у основи већег броја неологизама и имају веома развијено творбено гнездо спадају у „кључне речи епохе“. Иако српска неографска лексикографија успева да попише само мали број нових речи, због чега немамо потпун увид у нову лексику српског језика, сасвим је сигурно да презиме *Вучић*, које се налази у основи најмање шездесет две нове речи, спада у „кључне речи епохе“ и лексеме, не само антропониме, с најбогатијим творбеним гнездом².

У српској лингвистици ова је лексика до сада била по страни.

У до сада објављеним речницима нових речи српског језика деантропонимски неологизми су малобројни [в. ЋИРИЛОВ 1982, ЋИРИЛОВ 1993, КЛАЈН 1992, ОТАШЕВИЋ 1999, ОТАШЕВИЋ 2008б].

¹ Термин *кључне речи* први су у лингвистици почели да користе Ј. Н. Караулов и Т. В. Шмелова. Сем овог термина, у руској лингвистичкој литератури срећу се и термини: *ключевые слова текущего момента, ключевые слова эпохи, ключевые символы эпохи, лексика сегодняшнего дня, ключевые слова культуры* [в. ШМЕЛОВА 2009, ВИДАНОВ 2014, ИЛАСОВА 2014, ПОПОВА 2017 и др.].

² У нашој грађи за речник деантропонимних неологизама „најпродуктивнији“ су српски политичари, уз Александра Вучића, Слободан Милошевић (као основа се јавља не само презиме *Милошевић* већ и хипокористик *Слобо*), Војислав Шешел и Борис Тадић. Пошто се грађа још увек интензивно попуњава, нисмо навели тренутни број неологизама.

2. ЕКСЦЕРПИРАНИ НЕОЛОГИЗМИ

У овом раду анализирају се с творбеног аспекта нове речи које у основи имају презимена *Вучић* и *Ђилас* и односе се на савремене српске политичаре Александра Вучића и Драгана Ђиласа.

Екскерпирани су шездесет две нове речи с презименом *Вучић* у основи и двадесет три нове речи с презименом *Ђилас*: *антивучићев*, -а, -о, *антивучићевски*, -а, -о, *антивучићевски* (прил.), *антивучићевство*, *антивучићизам*, *Вучићград*, *вучићевање*, *вучићевати*, *вучићевац** (семантички неологизам), *Вучићевац*, *вучићевизација*, *вучићевка*, *Вучићево*, *вучићевски*, -а, -о, *вучићевски* (прил.), *вучићизам*, *вучићизација*, *вучићијада*, *Вучићијана*, *вучићијанац*, *вучићијански*, -а, -о, *вучићијаација*, *вучићитис*, *вучићист(а)*, *Вучићланд*, *Вучићленд*, *вучићобојажљив*, -а, -о, *вучићоза*, *вучићоид*, *вучићоидни*, -а, -о, *вучићојebина*, *вучићократија*, *вучићолог*, *вучићологија*, *вучићолошки* (прил.), *вучићољуб*, *вучићољубље*, *вучићански*, -а, -о, *вучићаст*, -а, -о, *вучићоман*, *вучићоманија*, *вучићомер*, *вучићопоклонство*, *вучићофил*, *вучићофилија*, *вучићофоб*, *вучићофобија*, *вучићохулити*, *вучићоугодан*, -дна, -дно, *Вучићстан*, *контравучићевски*, -а, -о, *контравучићевски* (прил.), *невучићевац*, *невучићевски*, -а, -о, *послевучићевски*, -а, -о, *поствучићевски*, -а, -о, *превучићевски*, -а, -о, *предвучићевски*, -а, -о, *провучићевски*, -а, -о, *провучићевски* (прил.), *противвучићевски*, -а, -о; *антиђиласовски*, -а, -о, *антиђиласовски* (прил.), *Ђикиликс*, *ђиласизам**, *ђиласизација**, *ђиласитис*, *ђиласијада*, *Ђиласленд*, *ђиласовање*, *ђиласовац*, *ђиласовка*, *ђиласовски**, -а, -о, *ђиласовски** (прил.), *ђиласовитина**, *ђиласоид*, *ђиласоидни*, -а, -о, *ђиласопатија*, *ђиласофобија*, *Ђиластаун*, *Ђитлер*, *контрађиласовски*, -а, -о, *постђиласовски*, -а, -о, *прођиласовски*, -а, -о.

3. СЛАГАЊЕ

Сложенице и полусложенице срећу се чешће код оцазионалних неологизама (оцазионализама) него код узуалних неологизама³.

Једна група оцазионализама има значење града или државе.

³ Неолошка терминологија, не само српска, није уједначена тако да термине *неологизам*, *неологизам* у ужем смислу, *нова реч* у ужем смислу, *оцазионализам*, *узуални неологизам*, *нормативни неологизам*, *стандардни неологизам*, *оцазионални неологизам*, *стилистички неологизам*, *ауторски неологизам*, *семантички неологизам*, *лексички неологизам*, *лексичко-семантички неологизам*, *неосемантизам*, *индивидуализам*, *индивидуализам-оцазионализам*, *потенцијална реч*, *кованица*, *хапакс* и др. лингвисти користе у различитим значењима [в. ОТАШЕВИЋ 1993, ОТАШЕВИЋ 2008а и др.].

Вучићград — а.⁴ Ja bih svaki drugi grad nazvao Vučićgrad! Živeo Vođa i složno napred u zlatno doba! (021.rs, 12. 12. 2018⁵); б. Misija ove vlasti je da razori stari Beograd tako što će ga socijalno i politički dekonstruisati i sadržajno degradirati od kulturnog centra u kafanski raj. A nova elita se seli u Vučićgrad (pescanik.net, 6. 4. 2019); Despot na vodi ili pre će „Vučićgrad“ negoli Maja Nikolić s „Farme“ (srbin.info, 8.10. 2015); в. Vučićgrad [наслов] /⁶ I postade Dunav Sava, a Sava Dunav... i izgradi vođa sebi na ušću spomenik pobjednički, veći no onaj Kolos sa Rodosa. / (...) ⁷ I dođoše svi Beograđani autobusima iz svih krajeva Srbije i divljaše se veličanstvenom prizoru Beograda grada. / Za Beograd... za Grad... za novo ime – Vučićgrad (sale83.blogspot, 19. 2. 2018); Zamisli, Vučićgrad. Ili Vučićstan. Ili Vučićev Beograd. Ili Vučićevac. Ili prosto – Vučićevo (forum.krstarica.com, 21. 3. 2019); Još malo, pa Vučićgrad u Vučićlandu (b92.net, 13. 8. 2014); Ne podižem ja „Vučićgrad“, ovaj „Despotov grad“ sebe radi, niti ću se za tih 200-300 godina pojaviti na svečanom otvaranju, već želim da ostavim Beogradu i Srbiji još nešto veličanstveno (dan.co.me, 13. 10. 2015); Predsednik Srbije Siniša Mali svečano otvorio početak radova na projektu „Vučićgrad“ (Wolfcity) (njuz.net, 16. 9. 2014).

Ђиластаун — а. Ne treba sumnjati da će Nove Terazije (koje će narodni genije nesumnjivo nazvati Ђilastaun) izazvati erupciju oduševljenja u širokim narodnim masama (danas.rs, 13. 3. 2012); б. Skije, jedino efikasno prevozno sredstvo u Ђilastaunu: Smučar na Slaviji (e-novine.com, 3. 2. 2012); Bezakonje u Ђilastau-nu. Romskoj porodici srušena kuća (e-novine.com, 10. 5. 2011);

Вучићланд — Još malo, pa Vučićgrad u Vučićlandu (b92.net, 13. 8. 2014); Drž'te se Norvežani, samo budite vredni, štedljivi i profesionalni i biće nam kao kod nas ... znači investicije, nova radna mesta, fabrike, ludilo... Vučićland! (b92.net, 11. 8. 2015); Liberland namak'o više investicija nego Vučićland (forum.krstarica.com, 28. 3. 2016).

Вучићленд — Очигледно двоглави орло има доста uticaja u regionu (Albanija, Rusija, Vučićlend, Crna Gora) (...) Crtati tamnoplave trobojke u Crnoj Gori znači:

⁴ Иако се семантичке дефиниције неологизама не наводе, код вишезначних речи цитати су бројевима и словима, на начин који је уобичајен у српској дескриптивној лексикографији, разврстани према значењима која одредничка реч има.

⁵ Сви наведени цитати налазе се на интернету. Због уштеде простора и прегледности наводи се само први део адресе (без www или <https://>) који показује о којем се извору ради, док се остатак, који често заузима неколико редова, изоставља. Уз помоћ било којег претраживача лако се може наћи цео текст. Треба имати на уму да су очигледне словне грешке исправљене, као и да су у немалом броју текстова додавани дијакритички знаци. Након адресе наводи се датум када је текст објављен или само година, уколико датум није наведен. Понегде се није могло утврдити ни о којој се години ради.

⁶ Цртом се означава да је у цитираном тексту следећа реченица била у новом пасусу.

⁷ Три тачке између заграда означавају да је део текста изостављен.

„Ovo je rusija⁸, ovo je vučićlend, predajte se.“ (forum.krstarica.com, 23. 2. 2020); Titolend je pukao poput tikve i raspolutio se na dvije autoritarne kriške - Slobolend u Srbiji i Milolend u Crnoj Gori. S tim što će se Slobolend, nakon nekoliko međufaza, transformisati u Vučićlend za razliku od Milolenda koji će ostati Milolend (vijesti.me, 16. 1. 2019); Bolje Deltalend stotinu puta nego Vučićlend. U Deltalendu ima i para i programa i projekata, pa bismo brzo izašli iz krize (novosti.rs, 18. 2. 2014);

Ђиласленд — Možda ne bi bilo loše da jednog dana budemo i „Ђilaslend“, makar s obzirom da dotični ume da odbrusi i da bude drčan. Naravno, mislim da bi tako trebalo ne samo u granicama Beograda, već cele Srbije, uključujući i – Kosmet (nspm.rs, 8.10.2010); Welcome to Ѓilasland / Policija sačuvala tramvaje od pijanstva (parapsihopatologija.com, 19. 1. 2012); Navalili narode kroz Portal Direktno, on vas vodi do Ѓilaslanda zemlje pravde, blagostanja i besplatnih lizalica. U njemu caruje partijsko drugarstvo (publicinsta.at).

Вучићстан — Zamisli, Vučićgrad. Ili Vučićstan (forum.krstarica.com, 21.3.2019)⁹.

Следећи неологизми садрже суфиксоиде *-кратија*, *-ман*, *-манија*, *-фил*, *-филија*, *-фоб*, *-фобија*, *-лог* и *-логија*:

вучићократија — Vučićokratija se za sad pokazala kao najefikasnija metoda ekstinkcije (parapsihopatologija.com, 1. 7. 2017); Šteta što nisu ugašeni mnogo ranije, ovako surfuju na talasu vučićokratije (parapsihopatologija.com, 3. 2. 2013); VUČIČOKRATIJA - Imaš dve krave koje daju lepo mleko, uzimaš 20% mleka i ubediš sve druge da je to za njihovo dobro i da će im tako biti mnogo bolje (copljanews.net).

вучићоман — Radulović prosto ne može ostati ravnodušan, on je praktično vučićoman, tako reći opijen Vučićem (zicer.org, 14. 6. 2016).

вучићоманија — Ako neko treba da ga zameni, i to ne sada, kad je stranka na dnu krize izazvane baš lopovlukom i bahatošću tadićevaca i samom početku опоравка, već za godinu ili dve, kada malo stane na noge i vučićоманија se istutnji, to mora da bude neko sasvim novi a ne isti oni koji su i dugogodišnjim glasačima toliko ogadili žutu da su prestali da jedu i kajganu (b92.net 17. 12. 2013); Jovana (...) Srbija nije u bliskoj prošlosti imala većeg ni boljeg lidera od A. Vučića. Čovek koji se bori za svoj narod. Radi na povećanju standarda, unapređenju zdravstvenog i svakog drugog sistema i svojom mudrom politikom štiti i čuva teritorijalni integritet i suverenitet države / Јована, иди се лечи, на времеда вучићоманија не узме маха (danas.rs, 21. 8. 2018); Ухватила га вучићомани-

⁸ У цитатима су исправљане очигледне словне грешке, додавани су дијакритички знаци уколико нису коришћени у латиничном тексту (Vucic → Vučić) и уједначени су наводници („доле-горе“). Правописне грешке нису исправљане.

⁹ За сваки неологизам наводе се по три цитата. Уколико их је наведено мање, значи да их у ексерпираним изворима није било више, што показује да се ради о речи која није распрострањена. Изузетак су вишезначне речи (нпр. *Вучићград*) где се, ради прегледности, не наводе по три цитата за свако од значења.

ja, видиш да ни у постовима не може да се заустави. Чим помене Вучића, само кликће одговор, одговор (pouke.org/forum, 27. 5. 2014).

вучићофил — Moj poslednji tekst za portal Fond strateške kulture, pre nego su Vučićofili u ruskoj vlasti naprasno okončali njegov višegodišnji rad, nosio je naziv „Srbija između apsolutizma i meke diktature“ (ceopom-istina.rs, 3. 3. 2018); Da li razmišlja kako će Vučićofili u ruskoj vlasti, a definitivno ih ima, gledati na njegovu trčanje kod Merkelove, žene koja delom i zbog pogrešne politike prema Rusiji, svoju političku sudbinu više ne drži u svojim rukama... (koreni.rs, 7. 3. 2018); Odlučivši da Aleksandrov deveti potomak bude i poslednji, organizuje se septembarski prevrat gde gine 60% starijih od 50 godina od strane Vučićofila, kojima je mladi Aleksandar obećao radna mesta (vukajlija.com, 2016).

вучићофилија — Koliko god da ovaj vučićofob ume da bude tanak u argumentaciji ponekad toliko je tvoja vučićofilija smešna na nekom adolescentskom nivou (blog.b92.net, 23.7.2015); Panović širi vučićofiliju i rusofobiju (rs.n1info.com, 17.3.2016); Kad nemaš argumenata, optuži za svisuistizam (prikrivenu formu vučićofilije) ili podršku Vučiću (twitter.com, 11.2.2019).

вучићофоб — Koliko god da ovaj vučićofob ume da bude tanak u argumentaciji ponekad toliko je tvoja vučićofilija smešna na nekom adolescentskom nivou (blog.b92.net, 23. 7. 2015); Dr Krstić i voditelj vučićofob - „Lični stav“ (blog.b92.net, 22. 7. 2015); Јуче се Крстић на Твитеру опет бавио темом „Вучића“, па је оне који не воле Вучића упоредио са „хомофобима“. „Хомофоби су латентни хомосексуалци. Е сад закључите сами шта су вучићофоби.“ - пише Крстић на Твитеру. Нешто пре тога, он је написао још једну ствар у вези премијера: „Они што највише хејтују Вучића сутра би први потрчали код њега само да их позове, као што неки већ јесу, на пример, Радуловић.“ (pravda.rs, 27. 2. 2016).

вучићофобија — а. Vučićofobija. То је страх од премијера који је атмосфером почео да се шири од тренука када је овај прогласио борбу против корупције и када је уhapsио нека зvuчна имена. Такође, од тренутка када је борба против бившег режима почела да се одвија у табloidима који су је прихватили здушно, а онда plen остављали исто тако изненада и без видљивог разлога као и кад су га се дохватили. Неки кажу да је из свега стајао Vučić. Та tvrdnja у себи садржи потcenjivanje Vučićа. Из авиона је јасно колико су нека од табloidних чечењја била штетна управо по њега samoga (blog.b92.net, 13. 6. 2015); б. Да не буде да patim само од vučićofobije priznajem да ми је за ово njegovo „kratko“ време vladavine dijagnostikovан и malititis-vesiĉitis chronicus, gašićenija са telepromptnim sindromom, vazdupohlovna babićurenija, rinitis plagiatuѕ mupus, auto-imuna partocratis i parlamentaris nausea dok svakodneвне pokušaје verbalne lobotomije од strane Vođinog „konzilijuma“ за сада uspešno sprečavam (blog.b92.net, 24. 7. 2015); Postoji један sloј ljudi у Srbiji који себе svrstava у грађанску и liberalnu elitu (GiL elitu), који pati од sindroma „vučićofobije“, и који voli да пише dugaĉke eseје и kolumne у opozicionim medijima (juznevesti.com, 26. 6. 2019); Moj је utisak да је opozicija kapitulirala pred ĉinjenicom да не зна šta да radi. (...) I онда nedostatak ideја, politike и smisla svog postojanja traži у „vučićofobiji“ коју lansirа као zamenu за ideologiju (blic.rs, 25. 10. 2015).

ђиласофобија — Strah од Ђilasa, takozvana đilasofobija, најчеšће nastaje као posledica prethodnih liĉnih loših iskustava са Ђilasom (nedeljnik.rs, 26. 9. 2017);

Ima neku đilasofobiju, đilasopatiju, đilasitis ili tako neku infekciju (twitter.com, 21. 9. 2019).

вучићолог — Čudno je da brojni blogeri i eksperti „vučićoloz“ nisu primetili ništa neobično u mandatarovih 10 tačaka programa nove vlade (politika.rs, 16. 6. 2016); Zato, u nedostatku ičeg konkretnog, cvjetaju špekulacije i teorije zavjere. Iskusni „Vučićoloz“ ukazuju da Hrkalović nije – kao mnogo puta do tada – stajala pored dr Stefanovića dok je govorio o njenoj ostavci; zar to ne bi, uz izostanak svečane oproštajke, trebalo nešto da govori? (vreme.rs); Mnogi kolumnisti, politički analitičari, islamolozi, orijentolozi, kremljolozi, putinolozi, svojevreteno miloševićoloz, te vučićoloz iz dana u dan, iz nedelje u nedelju, iz godine u godinu ostaju iznenađeni i zatečeni događajima (intermagazin.rs, 29. 7. 2016).

вучићологија — Вучићологија за неупућене [наслов] (...) Ni ove glavne crte gore opisane vučićologije: *trajektorija, gledanje kroz prste, kalkulacija prioriteta, diktatura, silazak sa mape puta, pa i zaustavljanje „motora“* na kraju, nisu bile toliko komplikovane da se nisu mogle odmah shvatiti i novoj vlasti snažnije parirati već 2016. na republičkim i pokrajinskim izborima, ako ne 2017. na predsedničkim i 2018. na beogradskim (koreni.rs, 4. 11. 2019); Čedagogija je izgovaranje rečenica koje su međusobno toliko nepovezane da dovodite sagovornika u stanje totalnog moždanog haosa, usled kog neuroni počinju da se kreću u suprotnom smeru i vi postajete pobednik svakog verbalnog duela, nebitno od tematike. Jedina slična nauka je „vučićologija“. Pa imate želju da sagovornika nokautirate (nspm.rs, 1. 7. 2016); Gradonačelnicu Smedereva, gospođu Jasnu Avramović, kao vernog sledbenika Vučićologije, mučile su daleko veće brige (ceopom-istina.rs, 6. 3. 2017).

вучићолошки (прил.) — Za vučićološki popularnog sociologa Maksa Vebera, modernost je takođe značila „raščaravanje sveta“ (danas.rs, 17. 2. 2019).

Други део сложеница *вучићомер*, *вучићољуб* и *вучићољубље* домаћег је порекла.

вучићољуб — Vučićoljubi i Vučićoidi [наслов] (nspm.rs, 29. 8. 2014); Težak lice-mer i dupeuvlakač, jer se šlihta svim vlastima. Od Čedicinog i Tadićevog pajtosa se za tren oka pretvorio u ostrašćenog Vučićoljuba (forum.krstarica.com, 11. 10. 2014).

вучићољуб — Zahvaljujem se na izrazima vučićoljublja kojim me obasipate dok klečite pred televizorom, a suzama radosnicama mijete ekran i lik moj tela (...) Kada primam izraze bezrezervnog vučićoljublja, oblije me rumen, čedno trepčem kao nova mlada, sastavljam prste, pa izgledam kao reinkarnacija Majke Tereze (aforizmi.org, јул-август 2015); Od proevropske (čitaj: protivsrpske) opozicije valjda se nije ni moglo šta drugo očekivati, ali zato vučićoljublje vajnih „patriota“ (takvi inače sebe nikada ne nazivaju rodoljubima, što govori da ne poštuju ni srpski jezik) jeste ta gorka pilula koja već četiri godine drži Srbiju u grogiranom stanju (vestinet.rs, 5. 5. 2017).

вучићомер — Vučićomer – sajt koji ocenjuje, prati i analizira obećanja koja je građanima Srbije dao predsednik Vlade Aleksandar Vučić (vucicomer.rs).

Пет оказионалних неологизама настало је по моделу узуалних лексе-ма.

За оказионализме *вучићохулити*, *вучићобојажљив* и *вучићоугодан* модел су биле стандардне речи *богохулити*, *богобојажљив* и *богоугодан*, у којима је именица *Бог* замењена презименом *Вучић*.

вучићобојажљив, -а, -о — Poštovani gledaoci, narode moj vučićobojažljivi, zahvaljujući milosti mojoj, samoprikažaću ti se u rialitiju „Beseda Aleksandra Čudotvorivog“ koji traje godinama i ima bezrezervnu podršku biračkog tela (aforizmi.org, јул-август 2015).

вучићоугодан, -дна, -дно — Podilaženje i uvlačenje smatra se vučićougodnim. Tako sam od ove zemlje napravio pravnu državu u kojoj vlada isključivo volja moja (aforizmi.org, јул-август 2015).

вучићохулити — One koji vučićohule da gajim kult (s)ličnosti, i da Srbija postaje vučićojebina, pretvoriću u slan kamen (aforizmi.org, јул-август 2015).

Именица *вучићојебина* настала је по моделу узуалне именице *вукојебина*.

вучићојебина — Koji se već nazire nizom predizbornih koncerata Ace Lukasa i Šabana Šaulića po rubnim beogradskim opštinama, koje elitisti iz centra grada smatraju vukojebinama, iako je staro naprednjačko geslo: „Nema te vukojebine od koje mi nećemo napraviti uspešnu vučićojebinu!“ (nspm.rs, 23. 2. 2018); One koji vučićohule da gajim kult (s)ličnosti, i da Srbija postaje vučićojebina, pretvoriću u slan kamen (aforizmi.org, јул-август 2015); Kad informer krene sa histeričnim prozvjkama najkvalitetnijih ljudi koji još žive u ovoj mračnoj vučićojebini, dokaz je koliko su pogodili u srž (danars.rs, 22. 3. 2018).

Оказионални неологизам *вучићопоклонство* повезан је са стандардном именицом *идолопоклонство*.

вучићопоклонство — Dozvoljavam da u mene slepo i beskrajno veruju. Vera u mene, sloboda vučićopoklonstva i kretanja mojim putem u kamenu ustavnom uklesana su (aforizmi.org, јул-август 2015);

4. ПРЕФИКСАЛНО-СУФИКСАЛНА ТВОРБА

Међу префиксално-суфиксалним деантропонимским неологизмима¹⁰ с презименима *Вучић* и *Ђилас* најчешћи суфикс је -ски, а префикс -анти¹¹. Префикси -контра и -про срећу се у три неологизма.

¹⁰ Интересантна је и необична тврдња Марине Радченко да је у савременом хрватском језику префиксално-суфиксални начин грађења придева-неологизама непродукти-

антивучићев, -а, -о — Kako objašnjava, jedina odrednica pojedinih medija je da su oni antivučićevi (pink.rs, 2019); Вучић и чета медијских не-Вучића или Вучићев и анти-Вучићев медијски мрак (stanjestvari.com, 16.11.2017); Наиме, зашто ДСС не престаје да се цепа и распада? Зато – кажу неки од њих – што се туку Вучићева и антивучићева струја (standard.rs, 10. 9. 2016).

антивучићевски, -а, -о — Скоро да је невероватно с коликом спремношћу, с каквом страшћу и с каквом слашћу широки антивучићевски фронт гута сваки мамац који му се баци помажући заправо властима да остваре своје главне циљеве (politika.rs, 14. 5. 2015); На овом таласу је Радуловић, од политички неухрањеног блогера неолиберала са репутацијом стечајног управника за свадбе и сахране српских предузећа, израстао у будућу велику наду антивучићевске опозиције (politika.rs, 19. 5. 2016); За ве-де председника одређен је Драган Маршићанин, представник „не-колаборантске“ струје, али чија је антивучићевска реторика до сада била бар за октаву нижа од Ивићкине (srbin.info, 9. 8. 2016).

антивучићевски (прил.) — Чињеница је да њега и Јанковића веже једино то што су антивучићевски оријентисани (dnevnik.rs, 8. 2. 2017); Он је изразито антивучићевски настројен, не подржава ни Вучића ни његову политику (rtvbn.com, 5. 11. 2014); Za razliku od njih, druga opoziciona grupacija Pokret slobodnih građana (PSG), sve te izbore je bojkotovala iako su znali isto što i ovi iz SZS. Zbog tog bojkota su žestoko dobili po nosu od antivučićeovski nastrojenih medija, portala, korisnika društvenih mreža pa i nekih političara (gradjanskikrug-civiccircle.blogspot.com, 14. 12. 2018).

антивучићевство — Ima razlike između DJB i Dveri ali ne iznenađuje uopšte ova koalicija. Prvo dobar deo DJB je desno orijentisan a i obe stranke propagiraju slobodno tržište i neke svoje vidove kapitalizma. Svakako ih je najviše približilo taj opozicioni rad ili antivučićevo (ko kako gleda na stvari) ali nije baš da nemaju zajedničke stvari. Podseća me malo na koaliciju Čeda i Drašković (beobu-

ван: „Русские прилагательные-неологизмы нередко образуются префиксально-суффиксальным способом (*перестройка* > *доперестроечный*, *Путин* > *пропутинский*). В современном хорватском языке данный способ производства прилагательных является непродуктивным“ [ц. РАДЧЕНКО 2009: 142]. У савременом српском језику овај начин грађења неологизама је веома продуктиван. Овде је наведено четрнаест таквих придева само с презименима *Вучић* и *Ђилас* (не рачунајући прилоге). Иако се нисмо бавили најновијим хрватским неологизмима (онима који су настајали у време заједничке државе – јесмо), чини нам се да је тврдња М. Радченко врло дискутабилна. Придев *пропутински, -а, -о* и *пропутиновски, -а, -о*, наведен као пример за руски језик у раду М. Радченко (*пропутинский*), употребљен је у више најновијих хрватских часописа и дневних листова. У хрватским изворима срећу се и многи други префиксално-суфиксални придеви: *протуђмановски, -а, -о*, *антитуђмановски, -а, -о*, *промилановићевски, -а, -о*, *антимилановићевски, -а, -о*, *протумилановићевски, -а, -о* и др.

¹¹ Префикс *анти-* веома је продуктиван не само у српском језику већ и у другим словенским језицима, као и у многим несловенским [в. АВАКОВА и ГОНЧАРОВА 2014 и др.]. У првој књизи *Великог речника нових и незабележених речи* [ОТАШЕВИЋ 2004] забележено је више стотина неологизама с префиксом *анти-*.

ild.rs, 19. 1. 2019); Tek je otvorena politička opozicija u ovome interesantna za opričavanje. Ona s pravom kritikuje predsednika da je sve poluge vlasti i moći skoncentrisao u svojim rukama. Otuda je proistekao zanimljiv, no istovremeno, iako oštar, prilično sužen politički program – antivučićeštva (info-ks.net, 9. 9. 2019); Paradoksalno zanimljivo u svemu je što ovaj deo episkopata (i zaista) spada u liberalnije klirike, ali su u svom „antivučićeštvu“ često veoma tvrdi u vezi sa kosovskim „srcem Srbije“ (energyobserver.com).

антивучићизам — Време је предизборно, па су и теме предизборне. Од десетак људи, за пола бих рекао да су бивши белолистићари који су се покајали па агитују за Демократску странку. У другој половини углавном су бивши „чедисти“, садашњи (односно тадашњи) „радуловићевци“. Свима је заједнички радикални антивучићизам (politika.rs, 6. 2. 2016); У Србији постоји лудачки антивучићизам услед којег се потпуно пренебреже све оно што је стратешки добро, а свака грешница се увеличава до гигантских размера. Вучић у круцијалним питањима није направио грешку у последњих пет година (izjave.net, 3.10.2017); Сви људи су кроз тај antivučićizam dobili sapun за прanje својих биографија. Суштина је само да они буду против Вучића. I поред тога што десетина година unazad nisu sređeni канали u Борчи, они се сада буне против акутелне власти. U сваком случају ви имате један anti-vučićizam који није ослањен ни на каквој памети или racionalnosti – ocenio је Krstić (pink.rs, 2019).

антићиласовски, -а, -о — Postignuti sporazum је sasvim antitadićevski, ispostavlja се i antiđilasovski, potez јер се не води time šta bi većina грађана želela (dvogled.rs, 2014); То би била прилика за јачање antiđilasovske опозиције u DS-u, а можда i за повратак Tadića (vreme.com, 29. 11. 2012); А онда, naravno, директно i индиректно pomagao све one u DS-u који руше Ђиласа. Aktivno pomaže Petrovićeve (antiđilasovske) disidente, као i све остале demokratske nezadovoljnike, dok код Tadića podgreva наде да bi се mogao vratiti на čelo DS-a (nspm.rs, 26. 8. 2019).

антићиласовски (прил.) — Rat bus plus brigade са antiđilasovski настројеним hуliganima од 13 година, који немају личну карту (forum.krstarica.com, 16. 10. 2013).

контравучићевски, -а, -о — То је totalно kontravučićeovski, он се ложи на ту „dominacija“ причу, нема остављања никоме ničегa, sem spaljene земље (parapsihopatologija.com, 12. 2. 2020).

контравучићевски (прил.) — Мало li је или kontravučićeovski cepidlačim? Ni једно ni друго, јер, prema istom ispitivanju јавног мњења на територији Србије без Kosmeta, на питање да li Србија треба да uvede sankcije Rusiji, како zahtevaju Brisel i Ваšington, čak 79,7 одсто испитаника изричито одговара да то не сме да се учини! (danas.rs, 20. 10. 2014).

контраћиласовски, -а, -о — Šuška се по чаршји (...) да је u питању sukob prođilasovske i kontrađilasovske фракције (danas.rs, 5. 12. 2019).

невучићевац — Njima не може помоћи ни 24 sata дневно све до izbora. Teren, teren, teren... Ne u смислу demonstracija, nego formiranja озбиљних odbora. Iz круга dvojke, pobediti неће сигурно, јер на тај начин i nevučićevcima idu на živce (n1info.com, 29. 12. 2019); Ја сам заклети не-Вучићевац, који за разлику од многих вас, који никада нисте живели у некој демократији, знам шта је де-

мократија (pouke.org, 10. 10. 2019); Reagujući, Tanja Fajon je ocenila da je govor Martinovića van kulture zastupljene u Evropskoj uniji i umesto da izvuče uši svom poslaniku koga je uveo u stranku isključivo zbog njegovog talenta da etiketira „nevučićeve“ i povremeno im crta mete na čelu, Aleksandar Vučić je podržao svog pulena (danars.rs, 10. 2. 2020).

невучићевски, -а, -о — а. Prevedena na običan, nevučićeovski jezik ova natuknica znači bagatelisanje stvari kolikogod da su ozbiljne, a glasi – šta vi tamo o velikim zaverama i velikim silama, kad je sve to nameštajka tog Selimaja (balkans.aljazeera.net, 22. 10. 2016); Ulazim u zemlju, otvaram jedine preostale nevučićeovske novine, данас.рс, а tamo teskoba pritisaka na opoziciju (blog.b92.net, 8. 11. 2018); Čekajući nevučićeovske utiske Olje Bečković (koreni.rs, 4. 10. 2017); б. Šabac sinoć... Jedini nevučićeovski GRAD u Srbiji (twitter.com, 30. 3. 2017).

послевучићевски, -а, -о — Događanja u Srbiji i oko Srbije mi govore da je počelo послевучићеовско доба (rs.n1info.com, 6. 6. 2019).

поствучићевски, -а, -о — I dalje se smatra, navodno, da bi u sadašnjim okolnostima, postvučićeovska vlada mogla biti samo prorуска (danars.rs, 12. 10. 2017); Vuk Jeremić je na to načelno pristao pod uslovom da „ne bude boljeg kandidata za premijera“ i da bude moguća „postvučićeovska koalicija“ (patriot.co.rs, 19.2.2017); Шта мислите, како ће изгледати пост-Вучићевска Србија? Да ли ће бити унутрашње борбе у СНС-у (forum.krstarica.com, 3. 12. 2019).

постђиласовски, -а, -о — Postđilasovski Beograd [naslov] / Opstanak Dragana Đilasa na mestu gradonačelnika Beograda posle formiranja Dačić-Vučićeve vlade i serije prekomponovanja vlasti u lokalnim samoupravama za mnoge je predstavljao svojevrstu anomaliju koja vapi za objašnjenjem (nspm.rs, 3. 10. 2013); Ni DS neće odoleti iskušenju da politički i medijski prostor pod beogradskim suncem potraži napadima na „pro-đilasovsku“ koaliciju (nspm.rs, 22. 1. 2018); Što volim ove post-Đilasovske post-demokratske, post-neorealističke post-eufemizme!!! Ovo k'o da je pisao Sovjetski Politburo na čelu sa drugom Salvadorem Daliјem (27. 3. 2010).

превучићевски, -а, -о — Au, kakve ste budaletine... sve navedeno je iz превучићеовске ere. Ko vas je toliko najedio (osim Vučića) pa ste na mene najahali od jutros? (vukajlija.com, 2019); V(j)erovatno od превучићеовске ere ima i nekih sje-novitih dealova i kojekakvih, ispod stola, dogovora sa Runjama (e-novine.com, 8. 8. 2014).

предвучићевски, -а, -о — Sve naše borbe – nas koji živimo od prodaje svog rada – u poslednjih deset, dvadeset i više godina, daju nam legitimitet za onu duplu negaciju: ni Vučićevi režimci, ni povampireni предвучићеовски рејимци (vreme.com, 24. 1. 2019); Зна ли неко јел' постоји слична статистика за пред-Вучићевске власти? (reddit.com, 2015); Tu su grobarske devoјčice koje su došle pred sutraшnju utakmicu iz unutraшnjosti, oni zapravo žele da vrate Toleta lopova i sva taj предVučićевски партијски период крађа и nameштанја utakmica (forum.krstarica.com, 14. 7. 2016).

провучићевски, -а, -о — Иако је Вучић данас далеко популарнији него што је Тадић икада био док је био председник Србије (а свакако држи већу моћ него што је имао Тадић), кад се упоређи број и проценат мејнстрим медија који су тренутно провучићевски са бројем оних који су били за Тадића док је

он био на власти, уочићете да је зачудо више медија тада фаворизовало Тадића, него што данас фаворизују Вучића (сеором-istina.rs, 1. 3. 2015); Независни провучићевски аналитичар Дејан Лав Станковић тврди да је коалиција са Јанковићем најмудрији потез Александра Вучића (stanjestvari.com, 13. 11. 2017); У pogledu, међутим, mržnje prema Vučiću, turobni svet antivučićevskog komentatorluka (postoji i provučićevski) malo se ili nimalo ne razlikuje od elitnog sveta krugova dvojke u kojima je javno i glasno izražavanje mržnje, ibretenija, gnušanja i gađenja prema Vučiću uobičajilo smatrati legitimacijom civilizovanosti, „demokratičnosti“, па čak i dobrog ukusa (infokolumne.blogspot.com, 2017).

провучићевски (прил.) — Da li je narod toliko indiferentan ili je možda „provučićevski“ orijentisan ili mu je možda dobro па зашто би protestovao? (danas.rs, 24. 2. 2019); Najveći broj novinara i urednika nije provučićevski nastrojen, али razume situaciju. / - Vučića su naši novinari i urednici zavoleli, onda kada je bio najgori prema nama (pressreader.com, 25. 12. 2018).

прођиласовски, -а, -о — Mediji su ili neutralni ili prođilasovski, malo koji navija за Tadića i tu je sadašnji predsednik DS inferioran u odnosu на Đilasa (vesti.rs, 11. 9. 2012); Mandić bi mogao да bude samo „prva lasta“, jer navodno deo odborničke grupe DSS спрема свој zaseban „prođilasovski“ poslanički klub (mondo.rs, 8. 11. 2012); Šuška se по чарšiji (...) да је у питању sukob prođilasovske i kontrađilasovske frakcije (danas.rs, 5. 12. 2019).

противвучићевски, -а, -о — Грађани, naime, pokazuju sve manje spremnosti да буду neplaćeni statisti u seljačkim igrama sabornosti; oni protivvučićevski sve otvorenijom i nedvosmislenijom netrpeljivošću glede vodećih saveznika за Srbiju, vučićevski пак još nisu otišli tako daleko, али се по izrazima njihovih lica на skupovima „За budućnost Srbije“ – vrlo sličnim izrazu lica V.V. Putina на onoj kišovitoj paradi – može zaključiti да је populizmu odzvonilo (danas.rs, 20.4.2019); Zašto neko не би smeо да objavi nekakav protivvučićevski snimak на vestima? (forum.b92.net, 31. 5. 2017).

5. СУФИКСАЛНА ТВОРБА

Суфиксални неологизми су бројни – међу ексцерпираним речима има их тридесет седам.

Четири именице, један придев и један придев семантички су неологизми. Именица *вучићевац* забележена је у Речнику МС и Речнику САНУ у значењу „присталица Томе Вучића Перишића, који се борио против апсолутизма кнеза Милоша“ [ц. Речник САНУ 3: 134].

*вучићевац** — СВАЂА ИЗМЕЂУ РАДИКАЛА И ДВЕРИ око тога ко је русофил, а ко издајник и Вучићевац (srbin.info, 1.7.2016); Кажеш нешто што се не свиђа @DraganDjilas и одмах завршиш у карикатури НИН као „плаћени вучићевац“ (...); Зато ме често етикетирају, те „вучићевац“, те „ђиласовац“, у зависности од тога како шта подржим (politika.rs, 9. 9. 2019); Други корпус појмовне збрке радиће на томе да Србији исцрта Вучића, таквог и

толиког да се од њега не види Србија, таман онако како се ономад цртао Милошевић и касније Коштуница. Резултат тога биће да се свако ко поред Вучића и даље буде видео Србију дисквалификује као безнадежни вучићевац, што ће, како се ствари буду одвијале, задесити и оне који истрајавају на тврдњи да највеће проблеме Србије не производи њена влада, већ њени западни непријатељи (standard.rs, 13. 11. 2015).

Иако именице *ђиласовитина*, *ђиласизам* и *ђиласизација*, те придев и прилог *ђиласовски* дескриптивни речници српског језика не бележе, постоје бројни примери у којима су ове речи употребљене у значењима која се односе на Милована Ђиласа (1913–1995), једног од најближих сарадника Јосипа Броза и члана Политбироа ЦК КПЈ, који је 1954. године искључен из руководства и осуђен.

*ђиласовски**, -а, -о — Први пут после победе над нацизмом у Европи се спаљују књиге, ђиласовски југенд на ломачу бацали Весићеву књигу о Београду (srbin.info, 15. 10. 2019); Политички аналитичар Слободан Антонић „размонтирао“ је главног идеолога ђиласовске опозиције, социолога Јову Бакића, после његовог позива на насиље према свима онима који не мисле као малобројна ђиласовска тајкунско-политичка квази-елита (intermagazin.rs, 23. 8. 2019); Šef SZS preko Zorana Lutovca pokreće veliku čistku u vrhu DS, hoće da kompromituje sve one koji su protiv bojkota. U đilasovskim medijima lansiraoće afere o 'lopovlucima' Šutanovca, Balše, Kene... (admin.informer.cu-bes.rs, 22. 1. 2020).

*ђиласовски** (прил.) — Весић је, у изјави за јавност достављеној *Танјугу*, указао да је ту „уцерицу“ купио енглески инвестициони фонд, што, како констатује, звучи „тако ђиласовски“, те навео да је све то „паковано“ од 2008. године преко општине Врачар, коју је водио Ђиласов близак сарадник Бранимир Кузмановић, не би ли се за ту уцерицу исплатили милиони евра одштете (rts.rs, 27. 2. 2019); Срећан [је] што није део њихове тзв. елите, јер би се члан исте могло постати само ако „Ђиласовски пљачкате, Бастаћевски шамарате и Теодоровићевски рушите“ (novosti.rs, 6. 12. 2019); После леукемичног програма *Тридесет тачака* и анемичног (ђиласовски неоригиналног) *Споразума са народом*, на суботњем протесту коначно смо добили нешто опипљиво (intermagazin.rs, 19. 4. 2019).

*ђиласизам** — Đilasizam. Za one koji ne znaju šta je to: - rešavanje saobraćajnih i urbanističkih problema motornom testerom (Vujaklija) (b92.net, 22. 7. 2017); Naravno da je to tek početak borbe, i da će ova borba izazvati i negativne reakcije, svaka borba za jednak status u istoriji savremenih država je izazivala i negativne reakcije, ali to nije razlog da se u nju ne ulazi. Izvini, ali to femkanje o tome kako se „homofobija nije smanjila posle parade“, je đilasizam koji je ispod tvog nivoa (b92.rs, 28. 9. 2011).

*ђиласизација** — а. Pišem sve to, iako, kad uključim racio, tvrdim da je fotorobot Đilasa gradonačelnika i dalje potreban Beogradu. Zato mi se đilasizacija DS-a čini kao prva velika politička pobeda Aleksandra Vučića. No, dozvoliću sebi ogradu: ... kao što mi se rasturanje jedinstvene Srpske radikalne stranke, u prvim mah,

učinilo kao trijumf DS-a. A ispaо je – bumerang (danас.rs, 20. 8. 2012); б. Ђilas je početak i kraj, Ђilas je лево i десно, Ђilas je напред i назад, Ђilas je горе i доле... I као последица те сумануте режимске Ђilasизације политичке стварности у Србији, дошли смо до тачке где ни избори немају смисла без Ђilаса (rs.n1info.com, 6. 1. 2020); в. A до тада ће пројекат ђilasизације бити доведен до краја. Proбиће широке булеваре, сравнити са земљом удџерике (22. 9. 2009); Oдлучио да изврши својеврсну ђilasизацију престонице. Jedноставно, устао човек једног јутра i одлучио. A његова има тежину, нећемо се лагати (22. 9. 2002); Nисам mogао да дођем на protest jer нисам у Bг-u али имате моју подршку! Stop Ђilasизацији Beограда....stop Bus Plusu (wap.92.co.rs, 23. 7. 2012).

*ђиласовићина** — Ђилас пао, остала ђиласовићина / После пуних 13 година, Демократска странка више не обавља власт у главном граду Србије, пошто је Драган Ђилас, први човек ДС-а, смењен са места градоначелника 24. септембра (технички гледано, та странка је једно време после тога наставила да учествује у руковођењу Београдом преко Татјане Пашић, која је била члан Привременог органа, али је и то престало њеном оставком 10. децембра). Чињеница је, међутим, да је од те смене прошло три месеца а да се у свакодневници Београђана ништа није променило. Не само да злогласни „Бус плус“ и даље паразитира на систему градског саобраћаја, већ и другосрбијански јуришници које је Ђилас још 2008. поставио по културним установама – и задржао их тамо, упркос томе што ЛДП, који их је делегирао, није ни ушао у Градску скупштину на изборима 2012. године – и даље несметано врше своју срамну мисију (pecat.co.rs, децембар 2013); Da ли на српску свест presудно утичу медији који су под контролом Ђilаса, Šапера и Krстића? Šаперизам i ђilasовћина razарају српско духовно биће. Oкачили су се на све budžете i, dok је Србија потпуно osiromašila, они су се обогатили. Mediјски imperatori у земљи klovnova (magazin-tabloid.com); Ђilasове detonације у јавности су само ђilasовћина. Upада i где га питају i где га не питају, komentарише све, od републичког до локалног нивоа, једини циљ му је promociја себе као домаћина. Pred камерама, jaшта. A своје pare млати где је млатио i пре градоначелниковања i ово место користи као одскочну даску (forum.b92.net, 3. 3. 2010);

Стјепан Бабић [БАБИЋ 1986: 323-324] елемент *-(о)ид* сврстава у суфиксоиде. У овом раду овај творбени елемент се сматра за суфикс¹².

вучићоид — 1. Toliko је ова realност била жива i опипљива да је није mogао избећи ни RTS, као ни остали Vučićеви lažљиви медији, па су morали да progovore о onome šta се realно dogaђа на ulicama dok vučićoidи убеђују грађане да не verују својим очима или пак празним novčanicима. Kao да су i сами vučićoidи najedanпут остали без својих ružičastih naočala кроз које су они posmatralи svet i uveravали нас како је све leпо i vesело dok god траје шоу program на Pinku (autonomija.info); Navukли се (да ли?) vučićoidи, па spinују li spinују: „Ђilas гурa свог kума за

¹² Разграничење суфиксоида и суфикса није увек једноставно [в. КЛАЈН 2002: 144–146, КРИЛОВА 2013 и др.]. Има мишљења да су суфиксоиди, у ствари, суфикси страчног порекла [в. ТИРТОВА 1990, ТИРТОВА 2014]. Другачије мишљење је знатно раширеније [в. КЛАЈН 2002: 159, ГРУЗДЕВА 2011, РУСАКОВА 2011 и др.].

predsednika“ (direktno.rs, 10. 2. 2020); Vi bi ste se lako uklopili među Šešeljoide i Vučićoide sa svojom mržnjom prema svom narodu koji „nije odavde“ (dan-as.rs, 12. 5. 2018); Pazi, tači, Josipović, Milanović, Đukanović, Izetbegović srbende... naravno uz njih dodati vučićoide, đilasoidne i šta nam ostaje od nekada slavnog naroda? (srbin.info, 3. 3. 2019); 2. *Mi u Srbiji „ove medijske pojave zovemo tabloidima isključivo zato što nemamo za to neki bolji izraz. Bilo je pokušaja da se za to nađe prikladnija reč ('tolaetoidi', 'vučićoidi') ali ovo kod nas je najbliže nekoj vrsti političke pornografije“* (gdf.rs).

вучићоидни, -а, -о — Ta duboko nemoralna osoba može doktorirati, pa čak i jednog dana predavati studentima, ako ostane ova vučićoidna vlast (dan-as.rs, 26. 11. 2019); Za razliku od tebe i ovog gore ne pratim ni vučićoidne medije tipa pink, hepi i studio b (srbin.info, 4. 8. 2018); BJ je svoje torijevce, kao i celu V. Britaniju, uspeo da pretvori u još jednu vučićoidnu autokratiju, ili je na tom putu (rs.n1info.com, 13. 12. 2019).

ђиласоид — 1. a. Ne kapiram te, razumem da si đilasoid (osoba bez mozga), ali baš da si na tako niskom nivou razvoja, to nisam mogla ni da pretpostavim (021.rs, 28. 10. 2019); Ne protest, nego protestić đilasoida (twitter.com, 15.6.2019); Sve je manje Đilasovih šetača (čitaj: Đilasoida), a biće ih, kao kod onih prethodnih Jankćevih „studentskih“ protesta i šetnji sve manje i manje (021.rs, 15. 12. 2018); Teško da si mogao veću uvredu da mi uputiš nego ovu da sam možda DS. Lepo sam nedavno zamolio sve đilasoidne da me se klone (twitter.com, 16. 2. 2020); b. Javi se na konkurs i nećeš nikome ništa ostavljati, jer nije ti ovo vreme žutih, pa da moraš đilasoidne da finansiraš od svoje plate (021.rs, 24. 10. 2019); 2. Novi, preteći .html uradak Dragana Đilasa i njegove propagande, koji je tabloid đilasoid Press ponosno nazvao spotom, pojavio se na netu (e-novine.com, 1.5.2012).

ђиласоидни, -а, -о — a. Da nam je ostao Đilas i đilasoidni negativci naša deca ni zemlja nikad ne bi imali budućnost (trendsmat.com); Conić je savestan novinar, profesionalac, a ovi cepači naše zastave su ideolozi kontejner kulture, đilasoidni sateliti koji bi da nam drže lekciju o slobodi teatra. Ako smo na jugu to ne znači da se zakopčavamo natraške (jugmedia.rs, 4. 10. 2019); Da ove Đilasoidne opozicije nema, trebalo bi je izmisliti. Niko više podrške vlasti ne donosi od njih (novicentar.rs, 27. 2. 2020); б. Letnja šema kulturnih programa svedenih na minimum naterala je rusifikovanu Naftnu industriju Srbije i đilasoidni Grad Beograd da nešto preduzmu (31. 7. 2010);

Суфикси *-итис* и *-патија*, карактеристични за медицинску терминологију, употребљени су у творби оцазионализама *вучићитис*, *ђиласитис* и *ђиласопатија*.

вучићитис — 1. „Vučićitis“ je inače isto što i svojevremeno „slobitis“ - fiksacija na jednu ličnost sa uverenjem da je ona kriva za sva zla sveta a posebno meni za sve što mi ne ide u životu! Tako oboleli od „vučićitisa“ biva u stanju da svaku, ama baš svaku temu o kojoj počne da se razgovara, od vremenske prognoze pa do sportskih rezultata, poveže sa ličnošću na koju ima bolesnu fiksaciju čije mu pominjanje aktivira pljuvačne žlezde, podiže pritisak, ubrzava rad srca, pokreće

adrenalin i pomračuje svest! Još ako je bio učesnik 5. oktobra, tek onda se slike mešaju i gubi moć racionalnog rasuđivanja: GOTOV JE! GOTOV JE! odjekuje u lobanjskoj praznini i svako ko pokuša da ga privede zdravom razumu dobija režanje koje otprilike zvuči kao: „bot... sendvič... grrrrrr... bot---av-av-avsendvič... grrrrrr“... (espreso.rs, 5. 7. 2018); 2. Ali neće ljudi grom u koprivu, niti virus na virus, jer epidemija Vučićitisa, odavno je zahvatila Srbiju i ušla u sve pore društva (podrinske.com, 11. 3. 2020); U sve nas kao da je ušao vučićitis i patetični duh samoporaženosti, unutarnjeg ogorčenja i očajne želje da se ide linijom manjeg otpora (blog.b92.net, 6. 1. 2020); Pomalo ste uhvatili vučićitis - pitanje je zašto se uništava zelena površina u centru, a vi podugačak komentar o tome kako treba 'besiti pse i njihove vlasnike. A i temperatura je ovih dana visoka, čujem da će Putin da pobeđi na izborima, mada me nervira ona Farma... (021.rs, 4. 10. 2018).

ђиласитис — 1. Vesiću, jebo te Ђilas po sto puta dnevno. Eto to ti ja pišem sa ogorčenjem a neki sam faktor u SNS! Oboleo si od ЂILASITISA! Teško oboleo! Ne samo da budeš pre podne na televiziji kad ono gledamo te i posle podne! Lupetaš li lupetaš da ni voditelju ne dozvoljavaš da te prekine. Dojadio si i nama članovima SNS (informer.rs, 7. 5. 2019); 2. Dijagnoza Ђilasitis Terapija NEMA (twitter.com, 14. 1. 2020); Mislim da ta dijagnoza nema leka, to je najnovija bolest – Ђilasitis (trendsmap.com, 18. 11. 2019); A taman sam mislio da ste se izlečili od Ђilasitisa (blog.b92.net, 4. 2. 2014).

ђиласопатија — Ima neku đilasofobiju, đilasopatiju, đilasitis ili tako neku infekciju (twitter.com, 21.9.2019).

Гордана Лалић-Крстин у раду о политичким сливеницама [ЛАЛИЋ-КРСТИН 2014: 359] наводи, међу бројним околионалним сливеницама Драгољуба Мићка Љубичића, и околионализам *ђиласинопен*, за који на интернету нисмо нашли потврду јер је извор телевизијска емисија „24 минута са Зораном Кесићем“, емитована 9. марта 2014. године на телевизији Б92. Међу тридесетак Љубичићевих околионалних сливеница ниједна у основи нема презиме Вучић¹³.

Суфикс¹⁴ *-ијада* последњих двадесетак година веома је продуктиван, како у српском тако и у другим словенским језицима [в. МАКИШОВА 2010, ВОРШИЧ 2011, ВОРШИЧ 2013: 145–149 и др.]. Иван Клајн наводи два значења овог суфикса. „Прво значење, по угледу на реч *олимпијада*, односи се на разне врсте такмичења, игара или колективних манифестација. РМС даје *универзијада* (...). Друго значење, по угледу на наслове типа Илијада (...), приказује неки низ догађаја, у шаљиво хиперболичном тону, као класичну епопеју“ [ц. КЛАЈН 2003: 221].

¹³ Наведено је још пет деантропонимских контамината: *ђинђицилин*, *мркадол*, *слобарин*, *шапероциклин* и *шешелоциклин* [ЛАЛИЋ-КРСТИН 2014: 359].

¹⁴ Милица Радовић Тешћих сматра да је елемент *-ијада* „граматикализовани суфиксоид“ [РАДОВИЋ ТЕШИЋ 2008: 367].

Оказионализми с презименима *Вучић* и *Ђилас* и суфиксом *-ијада* имају више значења.

вучићијада — 1. Pomenuta je licemerna Vučićijada (pojedinačni prijemi za narod kod Vučića juče) kao vid velikog dodvoravanja narodu (vesti.rs, 11. 7. 2016); Mi imamo: Divljačke Seoske vašare, Slaninijade, SNS-ijade, Vučićijade, Šešelji-jade..... (rs.n1info.com, 12. 9. 2019); Čudi me što je naučnik njegovog nivoa i do sada bio u Vučićijadi (facebook.com, 30. 5. 2019); Нушићијада и Вучићијада (vladimirdimitrijevic.com, 31. 8. 2018); Вучићијада наивног народа испред Владе РС преношена на свим Теле(ће)визијама (pinterest.co.uk); У Ивањици упоредо одржане Вучићијада и Нушићијада (iskra.co, 28.8.2018); ВУЧИЋИЈАДА -1- - „Наш диктатор је као мајонез, у све се меша“ - „Србијом влада његова диктатура, и тотална ријалити култура“ (facebook.com, 2. 7. 2018); Прекида се сваки други програм, и онда почиње Вучићијада у недоглед (danas.rs, 2. 7. 2019); 2. I umesto što se da kumu 200 miliona za kopernikus... malo dati i siromašnima u našoj zemlji Republici Vučićijadi (b92.net, 22. 12. 2018).

ђиласијада — 1. Bolje bi bilo da se nagrada zove „Đilasijada“, tu bi već bilo mnoštvo kandidata i teška borba: Belvil, platani, busplus sistem, lrt fijasko, konkurs za beton halu... (beobuild.rs, 23. 10. 2012); Nemam šta reći o najnovijoj đilasijadi sem da vas opomenem na proročke reči Srđe Popovića iz 2008.: „Manje zlo“, kad ga jednom izaberete, ima tendenciju da briše razlike između sebe i „većeg zla“ (twitter.com, 21. 1. 2019); Za slobodan Beograd od Đilasijade!!!! (kurir.rs, 10. 2. 2013); 2. Beograd treba zvati đilasijada. Kako je dotični stigao na mesto gradonačelnika pa kao i sada blokadom medija (b92.net, 18. 8. 2012).

Именица *вучићевка*, осим узуалног значења „присталица Александра Вучића женског рода“, има и неколико оказионалних значења.

вучићевка — 1. Pošto živimo u zemlji gde nijedna institucija ne radi u interesu građana, već isključivo za „vučićevce i vučićevke“, karikatura zvana Vacić dočekala je svojih pet minuta (danas.rs 11. 11. 2019); Pitam tebe, Anu, Brankicu i druge *Vučićevke* da li znaju kada je počelo prepucavanje sa Milenim, čitaj, Vučićem (n1info.com, 13. 1. 2019); Ti si za Vučića a kuma za žute?!? Ti si za pojedinca a ona za tamo neke.. Da je ona iskreni pobornik žutih nikad se ne bi približila Vučiću.. ali izgleda da si joj izneo dobru ponudu pa će kao i većina žutih da postane Vučićevka... (danas.rs, 3. 7. 2018); Upravo jedno blokče, od još jedne Miloševićevke (Vučićevke, takođe) (publicinsta.com, 18. 3. 2019); 2. Naravno. Čim im dosade katakombe novobeogradske - dolaze da gledaju Vučićeve betonjerke. Ničeg lepšeg nema a od betonske kutije. Ovaj put čak i okrečene! Bre lepše bi bili da su zasadili livadu maslačka nego što su nagurali te socrealističke nakaze betonske. To je nekvalitetan smeštaj za sirotinju, kao u Pekamu. Na zapadu se taj stil naziva „brutalizam“ i služi za smeštaj migranata i sirotinje (nedavno je jedna takva „vučićevka“ izgorela u Londonu a žrtve - sve migranti) (espresso.rs, 12. 7. 2018); 3. a. Ovaj lik se ošišao na Vučića / (...) Kod nekih ljudi nam ipak nisu potrebna lupa i lula, jer oni to ponosno nose na majici, kačketu, ili ... nacrtano na

glavi! Naime, u Sremskoj Mitrovici je zavladao novi trend šišanja na Vučića, pa umesto dvojke gore i keca sa strane, na glavi ponosno možete nositi lik omiljenog predsedničkog kandidata. Umetnik ovog portreta u dlaci, Mario Hvala, kaže da bi bez problema uradio i druge političare ukoliko bi mušterija to od njega tražila. (...) Ukoliko želite Vučićevku na glavi, za njenu izradu je potrebno da izdvojite oko pet sati (vice.com, 28. 2. 2017); 6. Idem ovijeh dana na šišanje, strepim da l' mi frizer ume praviti jednu od dozvoljenih frizura (...) Traži Vučićevku. Em je sigurno dozvoljena, em ćeš budeš naočit mladić (blog.b92.rs, 23.5.2014); 4. Šta je ubedilo aktuelnog predsednika da pristane na ulogu Tome bez zemlje? Verovatno je popio vučićevku umesto tomovače. Iz iste čaturice napojio se i nekadašnji politički teškaš Vuk Drašković koji je podržao šefa SNS-a (blog.b92.rs, 23. 5. 2014).

Код именице *ђиласовка* у ексцерпираним изворима нема примера с околионалним значењем.

ђиласовка — Ђиласовка говори на протестима у суботу! (naslovi.net, 28. 2. 2019); Jeste još uvek beli listić ili ste čedićevka ili đilasovka? (mindreading-sblog.wordpress.com, 23. 3. 2014); Posle tih nekih stotinjak pitanja na koja sam joj odgovorio, pošto je bila subota i bilo mi je malo dosadno a ona je imala lep glas, prilično sam siguran da je bila Đilasovka (parapsihopatologija.com, 8. 2. 2012); Đilasovka na protestu zabranjuje Dveri, a Boško ćuti (informer.rs, 1. 4. 2019).

Ван контекста, за околионални неологизам *вучићоза* могло би се претпоставити да је настао додавањем суфикса грчког порекла *-оза* на основу *Вучић*. Речи с овим суфиксом означавају, пре свега, обољења и ненормална стања организма: *трихиноза*, *силикоза*, *тромбоза*, *нервоза*, *психоза*, *вироза*, *авитаминоза* [в. КЛАЈН 2002: 246]. Контекст, међутим, показује да је он, вероватно, настао по моделу именице *каприћоза* јер се повежује с пицама.

вучићоза — Ako vam ne treba predsednik Vučić, takozvana „vučićoza“, mi nudimo i razne druge nove pizze, pardon, nova lizza. Evo, možda želite besplatnu dostavu Siniše Malog (nspm.rs, 23. 2. 2018).

Ретки суфикс *-ијана*, који води порекло од латинских придева поименичених у плуралу средњег рода, а код нас се третира као женски род јединине — *његовијана*, *крлежијана*, *горанијана*, *бенешићујана*, *пушкинијана* [в. КЛАЈН 2003: 236], употребљен је у неубичајеном значењу:

Вучићујана — Mislim da je najbolje ime za istorijsku oblast Makedonija, Vučićijana (ba.n1info.com, 24.1.2018);

Још осамнаест нових речи грађено је суфиксацијом.

вучићаст — По мом скромном мишljenju, најбезвезнији и најдосаднији лик који се икад појавио на вучићаст... Pardon, ружићастој телевизији (forum-srbija.com, 10. 3. 2018).

вучићански, -а, -о — Вучићанска мafiја (picluck.com, 10. 8. 2017).

вучићевање — Јел то што пишеš изговор да се расправом о Ћарлију и spamовању баци копрена преко хроничног *вучићевања*, да се Власи не досете? (blog.b92.net, 3. 9. 2018); У последњих годину дана приметио сам више оваквих прилога у највећим западним медијима него што их је укупно било за све остале године вучићевања. Слика се менја споро, али менја се (twitter.com, 19. 1. 2019); Не можете ви бити jaчи од мене и нас у било којој категорији. Макар то било и вучићевање и шизовренија. То је дерби ривалитет који траје и кад се угасе рефлектори (forum.krstarica.com, 24. 9. 2018).

вучићевати — Оно што ти дугујем, у веzi са копренама - сувише ме добро познајеш да знаш да ја не вучићујем ни луд ни пијан, нити овде замазујем ичије очи (blog.b92.net, 3. 9. 2018); Јелени су исто мало саветовали да вучићује и аланфордује у интервјуима, налетело ми ономад под руке где каже да је морала да ради промоције како би приустила себи изласке у град у Милану (vasudeva.forumburundi.com, 13. 3. 2016); А то је још један од доказа да Змајка мало Вучићује (tegl.rs, 29. 6. 2016).

Вучићевац — Замисли, Вучићград. Или Вучићстан. Или Вучићев Београд. Или Вучићевас. Или просто – Вучићево (forum.krstarica.com, 21.3.2019).

вучићевизација — Овде је на делу Вучићевизација. И Шеšelјизација. Ако има путинизације, то је колатерална штета, да се тако изразим (blog.b92.net, 12. 4. 2019); Вучићевизација ДСС-а [наслов] (ceopom-istina.rs, 1. 10. 2016); Сирџизација, садамизација, гадафизација и вучићевизација србије је управо у току [наслов] (beograd24.rs, 11. 4. 2017);

Вучићево — Замисли, Вучићград. Или Вучићстан. Или Вучићев Београд. Или Вучићевас. Или просто – Вучићево (forum.krstarica.com, 21. 3. 2019).

вучићевски, -а, -о — Све је то вучићевска реприза *псеудоморфозе културе* и промене националне свести. Претпостављамо да је Александру Вучићу и његовим западним саветницима познато да је народ без историјског сећања неспособан за деловање (srpskiodgovor.rs, 20. 4. 2018); Тако када ја не верујем у снагу аргумента садржаног у резолуцији 1244, то је за Копривицу „подударности између вучићевске и мијатовићевске позиције“ (wordpress.com, 4. 3. 2019); Будалаштине су о блокади медија: постоје само вучићевски и анти-вучићевски медији (facebookreporter.org, 15. 3. 2019).

вучићевски (прил.) — „Али, није разумео када сам му рекао да нећу престати да пишем о њему, јер се бавим сатиром. И пошто није успео да ме придобије сада ме плује. И то је тако вучићевски“, рекао је Јокановић (uns.org.rs, 18. 7. 2019); Давно је констатовано да се слично сличном радује, па није било ничег неочекиваног у вучићевски кореографисаном дочеку који је прошле седмице у Варшави пољска владајућа партија Право и правда (ПиС) приредила америчком председнику Доналду Трампу (nin.co.rs); Меркел ће му да-

ти бомбоницу и – вратиће се он у Атину – вучићевски заљубљен у протестантизам и штедњу (strateskealternative.rs, 12. 2. 2015).

вучићизам — Ако је систем који је створио Вучић склопљен тако да чак и нечија свекрва очекује да он лично отрчи и убеди снајку да откључа заједничко двориште и да потом, када смири ту породичну гунгулу, седећи између Меркелове и Оланда, преговара о некаквим поглављима, шта нам онда то говори о природи вучићизма? Ком познатом политичком жанру припада таква врста владавине? Можда просвећеном апсолутизму? Или је то бонапартизам са српском душом, када читава колона очајника зна да има шанси само ако чека пред једним шалтером – код Вучићеве последње шансе (politika.rs, 9. 7. 2016); Не стидим се што сам одабрао „митолошку анализу“ као начин да приступим феномену „вучићизма“ као идајничке дементности нашег постојања (srpskistav.com, 22. 1. 2019); Demokrate RTS-u prete jajima zbog „vučićizma“ (...) Za to je direktno odgovoran urednik informativnog programa (...), човек који sprovodi više „vučićizam“ nego sam Vučić i neka očekuje demonstracije, pobunu, jaja ispred RTS, ja mu to poručujem (021.rs, 27. 8. 2015); Principijelno mislim da se Vučić ne ruši drugom ličnošću, jer odgovor na „vučićizam“ mora biti politički (srbijaizbori.com, 2020).

вучићизација — Он је додао да је наступила „potpuna vučićizacija“ svih komercijalnih televizija sa nacionalnom frekvencijom, zbog čega odgovornost RTS-a postaje još veća (gerila.rs, 19. 1. 2018); Nama je veći problem Vučićizacija, Dačićizacija, Čedizacija, Tadičićizacija, Miškovićizacija, Bekoizacija u dve reči, foteljizacija i tajkunizacija Srbije (politika.rs, 5. 8. 2014); Na referendumu im se tamo ozvaničila Vučićizacija Turske (alo.rs, 17. 4. 2017).

вучићијанац — Evo vučićijanaca da brani omiljenog opozicionara (srbin.info, 21. 2. 2018); Vučićijanci na aparatima (tv-japan.net).

вучићијански, -а, -о — Stoga predlažem da ukinemo kalendar – Julijanski i Grgurijanski i uvedemo Vučićijanski kalendar u kome obavezno izdvojiti jedan mesec LIMBURG kao mogući termin izvršavanja svih Vučićevih obećanja (dostajebilo.rs, 25. 11. 2016); Zbog datuma za pregovore sa EU / Pored julijanskog, gregorijanskog – / imaćemo i Vučićijanski kalendar (srpskizurnal.com, 19. 6. 2016); Što u prevodu znači da su Vučić i Pahor prijatelji, a ovo je klasično vučićijansko politikanstvo, jer od Slovenačke ljubavi možemo samo da izgubimo deo teritorije (rs.n1info.com, 28. 1. 2019).

вучићијација — Vučićijacija orbanizacije (021.rs, 27. 3. 2018).

вучићист(а) — Боље будиста - него титоиста, *вучићиста*, комуниста (rs.n1info.com, 28. 8. 2017); Све под фирмом „испуњавања услова“ за формирање ловачког удружења званог „Заједница српских општина“ које је - обожавамо на то да подсетим вучићисте по професији - према слову светог „Бриселског споразума“ требало да буде формирано пре тачно три године (91. 222.7.144, 14. 2. 2017); Vučićisti oživljavaju avete Miloševićevih olovnih vremena. I predstavljaju ih kao žrtve međunarodnih zavera skupa sa domaćim stranim plaćenicima (info-ks.net, 30. 4. 2019).

ђиласовање — Ђиласовање на неволји Ужићана / (...) Ministarstvo energetike, razvoja i životne sredine odbacilo je optužbe Demokratske stranke (DS) da građani Užica već nedeljama nemaju vodu za piće zbog propusta u radu Agencije za za-

štitu životne sredine (vesti.rs, 22. 1. 2014); Da li je sinoćnji napad na Rome u Leskovcu bio nacistički, nacistički feat. Belvil Đilasovanje ili neki socko krimos obračun? (twitter.com, 12. 5. 2019); Đilasovanje mozga. Pala Vlada, dole Stros Kan! (e-novine.com, 7. 8. 2013).

ђиласовац — а. Ђиласовци користе и корона вирус да би напали Вучића (novosti.rs, 10.3.2020); Док Драган Ђилас и његови сарадници из Савеза за Србију јавно говоре да ће предстојеће изборе у Србији бојкотовати на свим нивоима, у општинама у којима ђиласовци држе власт увелико се припремају за излазак на биралишта (govorisrbija.rs, 2020); б. Ђиласовци уз салве увреда појурили да бију Весића (srbin.info, 15. 10. 2019); Lideri Saveza za Srbiju na čelu sa Draganom Đilasom, Boškom Obradovićem i Vukom Jeremićem najavili su da će se protest „1 od 5 miliona“ održati i danas. Na Terazijama se skupilo Đilasovaca manje nego kad se kod česme menjaju sličice (rtvpancevo.rs, 27. 4. 2019); Присталице лидера Савеза за Србију Драгана Ђиласа нападе су током вечерашњег протеста левичарску групу Маркс 21 / Ђиласовци су напали окупљену групу, а после вербалне расправе дошло је до физичког насиља (nedeljnikafera.net, 2. 2. 2019);

6. ПРЕФИКСАЛНА ТВОРБА

Само два неологизма образована су префиксацијом: *Супервучић* и *Суперђилас*. Оба су настала према именици *Супермен*. У неколико цитата директно се указује на везу ова два оказионална неологизма са суперјунаком Суперменом. Писање ових неологизама веома је неуједначено. Среће се: *Супервучић*, *супервучић*, *СуперВучић*, *суперВучић*, *Супер-Вучић*, *супер-Вучић* и *Супер Вучић*.

Супервучић — То је podtekst SUPERPUTINA!, sve ostalo je propagandna nadgradnja koja Putina pozicionira kao apsolutnog vladara kosmosa (...). SUPERVUČIĆ! je derivat ovog propagandnog kulta (...) Aleksandru Vučiću, nekadašnjem premijeru a današnjem predsedniku i premijeru Srbije, ideja o natčoveku bila je oduvek bliska (pescanik.net, 11. 12. 2017); Видимо да у костиму лети изнад Србије и помаже онима који су поново поплавлени. СуперВучић постаје бренд Србије (srbin.info, 8. 3. 2016); Verujem da bi 90% vas koji ste protiv supermenskih akcija svršavali da je supertadić, superradulović ili ne znam ko još ima na mestu supervučića (elitemadzone.org, 16. 5. 2014).

Суперђилас — Samo uјedinjen narod se može samostalno izbaviti iz nesreće. Nikakav super-Vučić niti super-Đilas ne može. Svi ti supermeni nas razdvajaju kao narod (politika.rs, 5. 2. 2019); SuperDjilas !! Licemer i baraba !! (arhiva.vesti-online.com, 8. 3. 2012).

7. КОНТАМИНАЦИЈА (СЛИВАЊЕ, ТЕЛЕСКОПИЈА)

Контаминација (срп. *сливање, телескопија*; енгл. *portmanteau-words, blends, telescoped words, blendings, fusions*; фр. *croisement de mots, emboîtement de mots, télescopage de mots*; рус. *слияние, стяжение, вставочное словообразование, слова-слитки, слова-портмоне, телескопные слова, контаминация, гибридизация*) јесте начин грађења речи при којем нова реч настаје спајањем пуне основе полазне речи са крњом основом друге речи или спајањем двеју крњих основа полазних речи. Контаминацијом се образују првенствено оказионализми. Случајеви када резултати контаминације имају нормативни карактер, релативно су ретки у стандардном језику. Значење нове речи садржи потпуно или делимично значење компоненти које улазе у њену структуру. Постоји више типова контаминације [в. ОТАШЕВИЋ 2008а и тамо наведену литературу; велики број примера наводи се у БУГАРСКИ 2013 и БУГАРСКИ 2014; в. и ЛАЛИЋ-КРСТИН 2014].

Обе ексцерпирани сливенице имају изразито оказионални карактер. Језичка игра је овде облик језичке агресије.

Оказионализам *Ћикиликс* настао је спајањем надимка Драгана Ћиласа који се користи у медијима, обично онима који му нису наклоњени, (*Ћики*) и назива међународне непрофитне организације која је позната по објављивању тајних докумената (*Викиликс*).

Ћикиликс — AFERA ĐIKILIKS: Kako je građanin Đilas postao Đitler! (vesti.rs, 26. 1. 2013), Afera „Đikiliks“ / Da bi prikrio umešanost u brojne afere, lider DS najviše se žali na to što je u Kuriru označen kao Đitler (transparentnost.org, 26.1.2013), AFERA „ĐIKILIKS“: Dragane, dali smo za tvoju kuću 1.000.000 € (republika.rs, 25. 12. 2018); Srpski telegraf donosi serijal pod nazivom „Đikiliks“ i piše „kako je Đilas kupovao vile od milionera“ ([195.250.98.85:800/dan-asnje-novine](https://www.195.250.98.85:800/dan-asnje-novine), 25. 12. 2018).

Оказионализам *Ћитлер* комбинација је презимена *Ћилас* и *Хитлер*.

Ћитлер — Mislio sam svojevremeno da su novinari preterali kada su mu nadenuli nadimak Đitler. Sad vidim da mu savršeno pristaje. To što Đilas radi jeste čist fašizam, jer samo u fašističkim zemljama novinare hapse i šalju na robiju zbog izrečenog stava i objavljene informacije (informer.rs, 15. 10. 2018); Gradonačelnika Beograda i predsednika DS Dragana Đilasa izgleda najviše boli nadimak Đitler, ali tu kovanicu, za koju on krivi Kurir, nije izmislio naš list, već ga je tako prozvao narod, to jest izraz je nastao na društvenim mrežama (...) Mnogi svetski po-

litičari neuporedivo značajniji od Đilasa bili [su]¹⁵ poređeni s Hitlerom, Staljinom, ali im to nije smetalo. Grčki mediji su nemačku kancelarku Angelu Merkel poredili s Hitlerom, a britanski magazin Nju stejtsmen poredio ju je sa iranskim predsednikom Ahmadinežadom i severnokorejskim liderom Kim Džong Unom (kurir.rs, 26. 1. 2013); Ko bi, zbilja, bio KO-Koštica, ako je već „Đitler“ (oficijelno: „Điki Mafija“) danas, ono što je Đinđić bio 2000, tj. glavni menadžer i neformalni lider opozicije? (...) Kako sada da im objasnim da nije Đitler krenuo sa promocijom svoga kuma (direktno.rs, 10. 2. 2020).

8. ЗАКЉУЧАК

Највећи број узуалних неологизама грађен је суфиксацијом и префиксално-суфиксалном творбом. Слагање је чешће код околионалних неологизама. Сви контаминати су околионализми.

Већина деантропонимних неологизама има изразито поларизоване конотације и аксиолошке компоненте – или крајње негативне или крајње позитивне. Језичка игра обично је вид језичке агресије.

ЛИТЕРАТУРА

- АВАКОВА И ГОНЧАРОВА 2014: Лина Аркадјевна Авакова, Виктория Аркадјевна Гончарова, „Сопоставителни анализ граматических особенностей новообразований с элементом анти-/ anti в русском и английском языках“. *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2: Филология и искусствоведение*, № 3 (145), Майкоп, стр. 17–23. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sopostavitelnyy-analiz-grammaticeskikh-osobennostey-novoobrazovaniy-s-elementom-anti-anti-v-russkom-i-angliyskom-yazykah> [датум приступа: 08.03.2020].
- БАБИЋ 1986: Stjepan Babić, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku : Nacrt za gramatiku*. Zagreb: JAZU.
- БЛАГОЕВА 2007: Диана Благоева, „Деантропонимни съществителни в най-новата българската лексика“, у: *Научни приноси в памет на професор Константин Попов. Материали от Научната конференция „100 години от рождението на проф. К. Попов“*, София, 29-30 ноември 2007 г. Велико Търново: Знак '94, стр. 71–80.
- БУГАРСКИ 2013: *Sarmagedon u Mesopotamiji*. Beograd: Biblioteka XX vek, Knjižara Krug.

¹⁵ Реч између две угласте заграде премештена је из дела реченице који, због скраћивања, није наведен у овде објављеном цитату а неопходна је да би реченица била у складу с граматиком.

- БУГАРСКИ 2014: *Putopis po sećanju*. Beograd: Biblioteka XX vek, Knjižara Krug.
- ВИДАНОВ 2014: Е. Ю. Виданов, „Семантический и деривационный потенциал ключевых слов эпохи, или страсти по олимпиаде“. *Уральский филологический вестник. Серия: Психолингвистика в образовании*, № 2, Екатеринбург, стр. 85–91.
- ВОРШИЧ 2011: Ines Voršič, Prevzeto priponsko obrazilo -i(j)ada v slovenski tvorbeno ustaljeni in potencialni leksiki. *Jezikoslovni zapiski*, № 17, str. 89–101. https://pdfs.semanticscholar.org/0321/e8e64700bc1f61f7101dbb139c1631facf4-a.pdf?_ga=2.154625272.1560751967.1586211250-2127392648.1586211250 [датум приступа: 4.3.2020]
- ВОРШИЧ 2013: Ines Voršič, *Sistemska in nesistemska leksikalna tvorba v novejšem besedju slovenskega jezika*. Doktorska disertacija. Maribor: Filozofska fakulteta.
- ГРУЗДЕВА 2011: Н.В. Груздева, „Понятие суффиксоидов“, у: Е. Н. Ильина (ред.), *Слово и текст в культурном сознании эпохи : Сборник научных трудов*. Вологда: Вологодский государственный педагогический университет, Департамент образования Вологодской области, стр. 224–227.
- ДЕНГЕОВА 2010: Zuzana Děngeová, „Nové lexikální jednotky motivované jmény českých politiků“. *Bohemistika*, № 3, Praha, str. 167–186.
- ДЕНГЕОВА 2011: Zuzana Děngeová, *Nové lexikální jevy v politické publicistice (New lexical units in political publicism)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka. <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/downloads> [датум приступа: 11. 3. 2020]
- ЕМЧУРА 2017: Наталія Ємчура, „Неологізми в чеській суспільно-політичній лексиці: кількісні і якісні характеристики“. *Мова і суспільство*, № 8, стр. 113–119.
- ЖДАНОВА 2019: Е.А. Жданова, „Словообразовательные неологизмы рубежа XX–XXI веков, созданные на базе имен собственных“, у: Н.А. Воскресенская (ред.), *Языки и культуры: функционально-коммуникативный и лингвопрагматический аспекты: Сборник статей по материалам международной научно-практической конференции, посвященной памяти С.Г. Стерлигова, Нижний Новгород, 26–27 апреля 2019 года*. Нижний Новгород: Нижегородский госуниверситет им. Н.И. Лобачевского, стр. 43–47.
- ЗАМАЛЬДИНОВ 2019: Владислав Евгеньевич Замальдинов, „Новообразования как источник пополнения спортивного антропонимикона“. *Знак : проблемное поле медиаобразования*, № 1 (31), стр. 166–170. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/novoobrazovaniya-kak-istochnik-popolneniya-sportivnogo-antropnimikona> [датум приступа: 08.03.2020].
- ЗЕМСКА 2002: Е. А Земская (ред.), *Русский язык конца XX столетия (1985–1995)*. Москва: Языки русской культуры.
- ИЛЬАСОВА 2014: С. В. Ильясова, „Ключевые слова-маркеры эпохи как объект языковой игры (на материале языка российских СМИ)“. *Грани познания*, № 1, Волгоград, стр. 60–62.

- КАТЕРМИНА 2018: Вероника Викторовна Катермина, „Имя собственное в различных типах дискурса (на материале английских неологизмов)“. *Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Гуманитарные и социальные науки*, № 3, Архангельск, стр. 83–89.
- КЕ 2008: Јан Ке, „Окказионализми, образованне на основе собственных имен, и их лингвокультурная ценность“. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, Тамбов: Грамота, 1 (1): в 2-х ч. Ч. II. стр. 166–168.
- КЛАЈН 2002: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику : Први део : Слагање и префиксација*, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Матица српска – Институт за српски језик САНУ.
- КЛАЈН 2003: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику : Други део : Суфиксација и конверзија*, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Матица српска – Институт за српски језик САНУ.
- КРИЛОВА 2013: М.Н. Крылова, „Эти непослушные суффиксы: сложные вопросы морфемного анализа“. *Гуманитарные научные исследования*, № 7 [Електронски извор]. URL: <http://human.snauka.ru/2013/07/3605> [датум приступа: 4.3.2020].
- КУБИЧКОВА 2016: Tereza Kubíčková, *Výrazy motivované jmény představitelů současné politické scény (od roku 2011) – formální a funkční analýza : The Expressions motivated by the names of current political figures (since 2011) – formal and functional analysis*. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra bohemistiky. [датум приступа: 4.3.2020].
- ЛАЛИЋ-КРСТИН 2014: Gordana Lalić-Krstin, „Uпотреба slivenica u srpskom političkom diskursu“, у: *Језици и културе у времену и простору IV/2 : Тематски зборник*. Нови Сад: Филозофски факултет, стр. 355–366.
- ЛИТВИН 2013: О. В. Литвин, „Имя собственное как производящая база неологизмов (на материале текстов СМИ)“. *Мова*, № 19, стр. 131–134.
- МАКИШОВА 2010: Ana Makišova, „O novim leksemama u jeziku sa sufiksima -iáda/-ijada“, *Славистика*, № XIV, Београд, стр.160–165.
- МАРТИНЦОВА 2003: Olga Martincová, „Propria v neologické slovtvorbě“. у: A. Rangelova, Z. Tichá (red.), *Dynamika a inovace v češtině a bulharštině (90. léta 20. století). Sborník příspěvků*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, str. 19–25.
- МИХАЛЕЦ 2018: Vít Michalec, „Depropriální neologismy tvořené z příjmení“, у: Диана Благоева, Сия Колковска, Михаела Лишкова (ред.), *Проблеми на неологизмата в славянските езици*. София: Българска академия на науките, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, стр. 153–162. https://ziladoc.com/download/depproprialni-neologismy-tvoene-z-pijmeni_pdf [Датум приступа: 5.3.2020].
- ОТАШЕВИЋ 1993: Ђорђе Оташевић, „Разграничење окказионализама и неологизама“. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, № 23/2, Београд, 251–255.
- ОТАШЕВИЋ 2008а: Ђорђе Оташевић, *Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику : Лингвистички аспект*. Београд: Алма.

- ПОПОВА 2017: Любовь Александровна Попова, „Ключевые слова современности: проблема термина“. *Ученые записки Петрозаводского государственного университета*, № 5 (166), Петрозаводск, стр. 93–97.
- РАДОВИЋ ТЕШИЋ 2008: „Структура актуелних неологизама у српском језику“. *Научни састанак слависта у Вукове дане : Граматика и лексика – дескриптивни и нормативни приступ*, № 37/1, Београд, стр. 361–369.
- РАДЧЕНКО 2009: М. Радченко, „Словообразовательные неологизмы в современном русском и хорватском языках“. *Вестник Волгоградского государственного университета, Серия 2, Языкознание*, № 2 (10), Волгоград, стр. 140–144.
- РУСАКОВА 2011: О.В. Русакова, „Суффиксоиды и суффиксы в сопоставительном аспекте“, у: *Университет XXI века : научное измерение : Материалы научной конференции профессорско-преподавательского состава, аспирантов, магистрантов и соискателей ТГПУ им. Л.Н. Толстого*. Тула: Тульский государственный педагогический университет им. Л. Н. Толстого, стр. 253–260.
- СДОБНОВА 2017: Ю. Н. Сдобнова, „К вопросу семантико-стилистических и функциональных особенностей эпонимных неологизмов во французском политическом дискурсе на материале СМИ“. у: *Романистика в эпоху полилингвизма*. Москва: Московский государственный лингвистический университет, стр. 453–459.
- ТИРТОВА 1984: Галина Павловна Тиртова, *Интернациональные суффиксы в словообразовательной системе существительных сербохорватского литературного языка* : Кандидатская диссертация. Москва: филологический факультет МГУ им. М.В. Ломоносова.
- ТИРТОВА 1990: Галина Тиртова, „Још једном о творбеном статусу именица баснодром, ракетодром“. *Наш језик н. с.*, № XVIII/4–5, Београд, стр. 309–312.
- ТРИФОНОВА 2013: Йорданка Трифонова (София), „Депроприални апелативи неологизми в съвременния български и чешки език – теоретични и лексикографски проблеми“, у: Диана Благоева, Сия Колковска, Михаела Лишкова (ред.), *Проблеми на неологията в славянските езици*. София: Българска академия на науките, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, стр. 119–152.
- ШМЕЛЪОВА 2009: Т. В. Шмелева, „Кризис как ключевое слово текущего момента“. *Политическая лингвистика*, № 2 (28). Екатеринбург, стр. 63–67. <http://politlinguist.ru/materials/pl/28.pdf> [датум приступа: 14. 2. 2020].

РЕЧНИЦИ

- КЛАЈН 1992: Иван Клајн, *Речник нових речи*. Нови Сад: Матица српска.
- ОТАШЕВИЋ 1999: Ђорђе Оташевић, *Речник нових и незабележених речи*. Београд: Енигматски савез Србије.

- ОТАШЕВИЋ 2004: Ђорђе Оташевић, *Велики речник нових и незабележених речи 1*. Београд: Алма.
- ОТАШЕВИЋ 2008б: Ђорђе Оташевић, *Речник нових и незабележених речи (саже-то издање)*. Београд: Алма.
- РЕЧНИК МС 2007: *Речник српскога језика*. Нови Сад: Матица српска.
- РЕЧНИК САНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVIII. Београд: Институт за српски језик САНУ, 1959–.
- ЋИРИЛОВ 1982: Jovan Ćirilov, *Rečnik novih reči : Reči, izrazi i značenja nastali u srpskohrvatskom jeziku posle drugog svetskog rata*. Beograd: Narodna knjiga.
- ЋИРИЛОВ 1991: Jovan Ćirilov, *Novi rečnik novih reči : Reči, izrazi i značenja preuzeti iz drugih jezika ili nastali u srpskohrvatskom jeziku posle drugog svetskog rata*. Beograd: Bata.

Ђорђе Оташевић

СЛОВООБРАЗОВАНИЕ ДЕАНТРОПОНИМНЫХ ПОЛИТИЧЕСКИХ НЕОЛОГИЗМОВ (ОТ ФАМИЛИИ ВУЧИЧ И ДЖИЛАС)

Резюме

В статье анализируются новые слова в которых в основе фамилии *Вучич* и *Джилас*: *антивучићев*, -а, -о, *антивучићевски*, -а, -о, *антивучићевски* (прил.), *антивучићевство*, *антивучићизам*, *Вучићград*, *вучићевање*, *вучићева-ти*, *вучићевац** (семантички неологизам), *Вучићевац*, *вучићевизација*, *вучићев-ка*, *Вучићево*, *вучићевски*, -а, -о, *вучићевски* (прил.), *вучићизам*, *вучићизација*, *вучићијада*, *Вучићијана*, *вучићијанац*, *вучићијански*, -а, -о, *вучићијација*, *вучи-ћитис*, *вучићист(а)*, *Вучићланд*, *Вучићленд*, *вучићобојажљив*, -а, -о, *вучићоза*, *вучићоид*, *вучићоидни*, -а, -о, *вучићојебина*, *вучићократија*, *вучићолог*, *вучићо-логија*, *вучићолошки* (прил.), *вучићолуб*, *вучићолубље*, *вучићански*, -а, -о, *вучићаст*, -а, -о, *вучићоман*, *вучићоманија*, *вучићомер*, *вучићопоклонство*, *вучи-ћофил*, *вучићофилија*, *вучићофоб*, *вучићофобија*, *вучићохулити*, *вучићоугодан*, -дна, -дно, *Вучићстан*, *контравучићевски*, -а, -о, *контравучићевски* (прил.), *невучићевац*, *невучићевски*, -а, -о, *послевучићевски*, -а, -о, *поствучићевски*, -а, -о, *превучићевски*, -а, -о, *предвучићевски*, -а, -о, *провучићевски*, -а, -о, *провучи-ћевски* (прил.), *противвучићевски*, -а, -о; *антиђиласовски*, -а, -о, *антиђиласов-ски* (прил.), *Ђикиликс*, *ђиласизам**, *ђиласизација**, *ђиласитис*, *ђиласијада*, *Ђи-ласленд*, *ђиласовање*, *ђиласовац*, *ђиласовка*, *ђиласовски**, -а, -о, *ђиласовски** (прил.), *ђиласовитина**, *ђиласоид*, *ђиласоидни*, -а, -о, *ђиласопатија*, *ђиласо-*

фобија, Биластаун, Битлер, контраћиласовски, -а, -о, постћиласовски, -а, -о, проћиласовски, -а, -о.

Узуальные неологизмы чаще всего образуются суффиксальным и префиксально-суффиксальным способом. Словосложение является чаще у окказиональных неологизмов. Все перечисленные здесь телескопные слова – окказионализмы. Большинство из этих неологизмов имеют сильно поляризованные коннотации и аксиологические компоненты – либо крайне негативные, либо крайне позитивные. Языковая игра обычно является формой языковой агрессии.

Ключевые слова: сербский язык, неологизмы, антропонимы, политическая лексика, фамилия, Вучич, Джилас

Дејан В. Ајдачић
(Универзитет у Гдањску, Гдањск)

АУТОРСКИ НЕОЛОГИЗМИ-ИНДИВИДУАЛИЗМИ ДИМИТРИЈА МИТРИНОВИЋА (1913) И ДРАГАНА АЛЕКСИЋА (1922)

Аутор указује на лингвистичке радове о ауторским неологизмима у српској књижевности, међу којима је мали број радова о језику српске авангарде. Аутор усмерава пажњу на функцију коришћења новостворених речи у пропагирању новог духа и нове уметности. Већину индивидуализама Димитрија Митриновића у есеју „Естетичке контемплације“ (1913) чине потенцијалне речи, сложенице са префиксом *све-* (*свепојамност, свепојамно, свеобјамно, свеоткровење* и др), или суфиксом *-ост* (*разграђеност, средњомерност, животодавност, неспоразумност, свепродирност, правоумност, свеумилност, свудаприсутност* и др.). Указује се на место назива авангардних покрета са суфиксом *-изам* у кругу лексема са тим суфиксом. У другом делу рада издвајају се речи српског дадаисте Драгана Алексића из текста „Дадаизам“ (1922) из часописа које чине окازیонализми створени спајањем именица у једну реч (*какотедрагоић, секундизражај секундсекунда, моменторизик, паннервиста, милмомент* и др.).

Кључне речи: неологизми, авангарда, потенцијалне речи, окازیонализми, Димитрије Митриновић, Драган Алексић.

Став према новим речима у српској књижевности почетком 20. века био је знатно помирљивији и отворенији но средином 19. века, када читаоци и критичари нису прихватили обиље нових речи Ђорђа Марковића Кодера у његовом митографски сазданом свету. Змајеве потенцијалне речи и сатирички окازیонализми (*Јутутунска јухахаха*) лакше су прихватани но новостворене речи Лазе Костића, коме је утицајни Јован Скерлић замерао одвећ разбарушен однос према језику. Модерниста у предворју авангарде и авангардиста Станислав Винавер је у поезији испитивао звучне и значењске изражајне могућности нових речи, а има их у чудесним световима Винаверове прозе.

Лингвисти су се бавили ауторским неологизмима у српској књижевности, али је њихова пажња ретко била усмерена ка авангардним текстовима. О индивидуализмима писаца српске књижевности писали су лингвисти Милица Радовић Тешић (*С речима и речником* 2009), Александар Милановић (*Језик српских песника 2010; Реч под окриљем поетике*, 2016), Ала Лисенко (*Сербска та хорватска науково-фантастична лексика*, 2002), те песници Небојша Васовић у књизи о Кодеру (*Поезија као изванумиште*, 1983), Александар Стојковић („Непресушна моћ певања“ у књизи *Планета сигнализам*, 2018). Неке језичке аспекте у поезији Душана Матића дотичу поетичко-стилистика разматрања Леона Коена и Јована Делића (2015), док други проучаваоци књижевности нерадо залазе у лингвистичке аспекте. Предраг Тодоровић наводи у студији о везама дадаизма и зенитизма списак неологизама Драгана Алексића (Тодоровић 2014: 144).

У овом прилогу теоријска полазишта чине ставови које је Рајна Драгићевић представила у књизи о лексикографији и лексикологији српског језика. Ауторка указује на поделу неологизама Милице Радовић Тешић на лексичке, лексичко-семантичке неологизме и околионализме-индивидуализме (ДРАГИЋЕВИЋ 2018: 228), а ослањајући се на ставове Комисије за творбу речи Међународног славистичког комитета, раздваја индивидуализме на околионализме као „неоубичајено творене лексеме“ и потенцијалне речи – „које су настале по уобичајеним, општеприхваћеним творбеним обрасцима“ (ДРАГИЋЕВИЋ 2018: 230). Анализирајући индивидуализме у дескриптивним речницима српског језика, ауторка сугерише да би било корисно издвојити неколико типова индивидуализама: познате мотивне лексеме и уобичајена творбена средства, необичне лексеме настала по угледу на неку познату лексему, лексеме чији је механизам настанка прозиран, али које имају неочекивано значење, нове лексеме коју граде позната лексема са суфиксом у нетипичном значењу, лексеме чије је значење мотивисано метафоричким или метонимијским значењем, лексеме неочекиваног значења које је засновано на сличности својстава (нпр. са особинама ствари или животиња), лексеме са ономатопејом у творбеној основи (ДРАГИЋЕВИЋ 2018: 232–233).

ИНДИВИДУАЛИЗМИ У ЈЕЗИКУ (ПРЕД)АВАНГАРДНИХ ПРОГРАМА И МАНИФЕСТА

У одбацавању старе уметности и залагању за модерну поетику и уметност, неки творци програмских текстова и авангардних манифеста су у текст уносили новостворене речи, које сведоче о модерном духу и новим појавама у њиховој језичкој реализацији. У залагању за нове духовне тво-

ревине и нове појаве употребом нових речи они се усредсређују на круг својих истомишљеника и нуде им нове појмове, идеје или примере новог писања.

Аутори који нису користили нове речи и изразе у манифестним текстовима сматрали су да ће њихови ставови бити разумљивији ширем кругу људи без неологизама и додатног напора за њихово схватање, а став према староме и новоме су исказивали полемички средствима – реторичким питањима, погрдама, похвалама. Такви текстови су мање усмерени ка истомишљеницима, а више ка могућим присталицама.

При пријему познатих речи, људи не размишљају о односима визуелног и звучног својства, граматичке форме и значењског садржаја, али сусрет са новом речи их подсвесно наводи да уоче доминантно својство, иако свесно они не размишљају да ли у новој речи претежу звучна, значењска или нека друга својства. Лингвисти поседују знања и појмове којима могу да објасне разне творбене моделе. Наведени су различити творбени типови индивидуализама које је учила Рајна Драгићевић. Ако у тексту са много индивидуализама анализирамо моделе творбе нових лексема, могуће је уочити учестале творбене моделе или њихово одсуство. Много нових речи створених по истом или сличном творбеном обрасцу у тексту једног аутора (са ослонцем на морфолошке чиниоце, звучне везе познате речи са новоствореном речју или пак значење) говори о извесној систематичности у стварању неологизама – потенцијалних речи или оказионализма. Аутор може бити склон одређеним префиксима или суфиксима, може у стварању ауторских неологизама да користи исте семе или исте граматичке форме. У уочавању системских веза више новостворених речи огледа се и одлика ауторског стила и језика, као и идејни и симболички контексти у којима он саздаје своје индивидуализме.

Када новостворене речи чине кључне речи у залагању за нову уметност, за модерну поезију или новог човека, оне задобијају додатни значај, јер им се приписује највећа пажња. Оне представљају значењска средишта око којих се граде неке од основних поставки текста. Такве новостворене речи се лако преносе у потоње текстове датог уметничког покрета или групе и асоцијативно се чврсто везују за њихове идеје.

Сам жанр уметничких програма или манифеста не захтева, али и не онемогућава појаву нових речи, тј. ситуација излагања нечег новог погодује њиховом стварању, али аутори манифеста према свом језичком осећању приступају језичком уобличењу својих погледа. Овде су одабрана два текста српских аутора који су се залагали за новог човека и нову уметност. Оба текста подразумевају позив на промену, праћен и стварањем нових речи које одређују духовне пројекција и залагања те двојице аутора.

НОВЕ РЕЧИ ДИМИТРИЈА МИТРИНОВИЋА

У дугачком филозофским идејама богатом есеју „Естетичке контемплације“ Димитрија Митриновића, објављеном 1913. године у часопису Срба из Босне *Босанска вила* аутор тражи нови поглед на човека и његове спутане и још не испољене моћи. Текст је посвећен и личним, и социјалном аспектима, али пре свега је усмерен ка самоспознаји и свеобухватној спознаји света и делању у том свету.

Језик Димитрија Митриновића у овом есеју одликује филозофска терминологија са позајмљеницама, али и ауторски створеним новим речима. У „Естетичким контемплацијама“ Митриновића посебно су учестале потенцијалне речи са префиксом *све-*. Најчешће су то семантички блиски придеви *свепојамни* и *свеобјамни*.

Али је до ужаса свирепа чежња духа за баш тим, правим сазнањем, том *свепојамном* мисли, том *свеобјамном* теоријом. Богови милосрдни, зашто нас казните нагоном целог, правог, *свеобјамног*, *свепојамног* сазнања! сва становишта не могу се видети, осетити, ујединити са неког, једног *свеобјамног* и последњег, непретпостављеног; тражимо, праву, непромењиву, *свеобјамну* и *свезначећу*, тајну свих тајна, откровење отајства, *свеоткровење*; дух људи да види *свеоткровење*, истину свих истина, последњу и једину истину; који предосећају *свеоткровење* и наслућују уједињење, изједначење, помирење свих; истина, правду, место и време свих мисли; правду у *свеобјамном* њиховом кругу кругова: *свепојамност* је њихова страст

О учесталости потенцијалних речи у Митриновићевом тексту са префиксом *све-* говоре и примери:

Срећа им је у *свемоћности*; свеспасавајуће топло осећајући *свеобајност* лепоте; може доћи до тог *свеизличног* извора ; бескрајност светова и *свесиле* живота спане и увије се у ништа ; Треба нашег срца и податност, *свеумилност* наше љубави за њих, ; истину истина које треба да буду, о *свесамилности*, *сведуховности*, *свемилости* и *свемислености* ; научити нас да верујемо у *свемило*; и научити нас да поимамо, *свесмисленост*; и пре нас непосредно, открити објављење *свеистине* највишим међу нама ; Он је свезнање и *свепоимање* ; ми хоћемо *свепродирност* елемената свих у све и сан нам је преводивост израза једне разине на изразе свих других разина. ; Тражење је универзалне разине вредности, међупросторне, *сведодирне*, свуда продирне што тражимо ; *Свеспасавајући* истину бескрајне среће у себи вредности у себи, ; истину моралног смисла, *свемилости*, *свесмислености* бивствовања.

Велику важност има и ауторски неологизам *свеоткровење*, који је повезан са спознајом и истином свих истина. Ту реч аутор употребљава како би истакао циљ надилажења ограничења које спутавају људе, али код Митриновића *свеоткривење* и *свеобјамност* нису искључиво везани за ново доба. И у томе Митриновић није близак потоњим авангардистима који одбацују све старо. Он *свеобјамност* види и у минулим временима, и истиче Гетеа као пример:

правомислени и *свеобјамни* духом Волфганг Гете; Јер је душа *свеобјамност* и правда свега, љубав за све; страшна величина Волфганга Гетеа не у томе само што је највише од свих великих био космос, *свеобјамност*, *свудаприсутност* и што је у невиденој и савршеној мери био равнотежа и стабилност, организам и хармонија,

Митриновић неколико пута понавља реч *неизмерје*:

даде напунити *неизмерјем* чињеница, сиротим *неизмерјем* поимања знањем или чулним осећањем, и да су све те чињенице садржане у исти мах и у *неизмерју* других кругова, међусобним испретпостављаностима; кад знају све *неизмерје* истина о томе како ствари изгледају дисперсирајмо се до последње саставине;

Већина Митриновићевих потенцијалних речи означава реалије према којима се он односи са наклоношћу и похвалама. Али у његовом тексту има и потенцијалних речи које исказују негативан однос:

Не освежава нас роса мисли, усахли смо, *поземљили* се до краја од живота практике инфериорног и кад је бедан и кад је велик стварањем; Како ће нас мртве вређати *сточност* и *крдост* гажених пукова који подносише увреду.

Очигледно је да Митриновић постојећим речима додаје у српском језику мање устаљени суфикс *-ост*, који чешће у источнословенским језицима исказује трајности одређеног стања. Српски језик није лишен те творбене могућности, али тако створене лексеме делују унеколико необично. Димитрије Митриновић је ослањајући се на пар победа : пораз, победник : побеђен, придеву *победнички* додао парњачки нови прилог, којим се атрибуира својство да је нешто везано за побеђеност (пораз) - *побеђенички*.

Митриновић саздаје кованице повезане са мишљењем, умом. О томе сведочи неколико примера: поцепани смо дакле, несложни, *разномислећи*; свођење бесмислености и *разносмислености* на смисао и једновитост. Много деценија након настанка Митриновићевог есеја, у радовима написаним о језику тоталитарних друштава постала је популарна реч „једноу-

мље“, а Митриновић је почетком 20. века створио врло добар опозит тада још не постојећој речи. Он спаја придеве *крив* и *умни* у окازیонализму *кривоумна*. У украјинском и пољском језику веома често се користи сема - *знавство*, *-znawstwo* у одређењу низа истраживачких дисциплина, док се у хрватском употребљава *-znanstvo* (*jezikoznanstvo*). Митриновић је створио необичну реч *несазнанство*: Први носе живот, други воде мисао, међу првима су грдни и бесловесни, међу другима они које боли *несазнанство* и који траже своје истине. Митриновић сучељавајући вајарство и сликарство пише: „истесану или изливену форму, у целој *несликарствености*“.

Већина неологизама Димитрија Митриновића у тексту „Естетичке контемплације“ су именице, међу којима има доста новостворених сложенница са префиксом *све-*, или суфиксом *-ост*. Необичније међу овим Митриновићевим речима су: *средњомерност*, *спазмодичност*, *неспоразумност*, *свепродирност*, *правоумност премудрости*.

Са становишта творбених модела, Митриновић радо ствара ауторски створене потенцијалне речи додајући устаљено коришћеном придеву суфикс *-ост* који ствара именицу *разграђен* > *разграђеност*, *неизбројан* > *неизбројност*, *животодаван* > *животодавност* а неким новоствореним речима по овом моделу он додаје још и префикс *све*: *умилан* > *свеумилност*, *појаман* > *свепојамност*, *смислен* > *свесмисленост*, *продиран* - *свепродирност*. Тим суфиксом, аутор указује на свеобухватност својства које се приписује нечему: *свесмислености бивствовања*. Сличан је образац искоришћен и у споју свуда + придев *присутан* преображен у именицу *свудаприсутност*. Суфикс се појављује и у окازیоналним придевима попут *свеизлечни*.

НАЗИВИ АВАНГАРДНИХ ПРАВАЦА

Суфикс *-изам* користи се у многим областима – филозофији (*платонизам*), епистемологији (*холизам*) уметности (*реализам*), психологији (*оптимизам*), религији (*паганизам*), политици (*фашизам*), науци (*емпиризам*), лингвистици (*окازیонализам*), економији (*протекционизам*), журналистици (*сензационализам*), опису социјалних механизма (*непотизам*) и др. (*цинизам*, *фатализам*, *афоризам*, *еротизам*). У многе језике ове речи су ушле са национално језичком адаптацијом француског суфикса. Као продуктиван суфикс он лако изражава и нове концепте, као на пример дисциплине назване по свом творцу *фројдизам*, *марксизам*, *фордизам*, *кејнсијанизам*. У сфери уметности овај суфикс је употребљен најпре у називу *класицизам*, али је постао продуктивнији од *романтизма*, да би током 19. века по истом творбеном обрасцу били названи *реализам*, *натурализам*,

символизам. У време авангардних покрета настала је права поплава назива којима су уметници истицали своју изузетност и јединственост – *футуризам*, *кубизам*, *дадаизам*, укључујући и пододређења, *кубофутуризам* и др. Овим називима, авангардисти су омеђавали поље свог идентитета и повлачили границе према другим авангардним групама. Назив групе се појављивао у манифесту који је одређивао обавезујуће ставове према уметности за припаднике те групе.

После славе коју стекао футуризам, суфикс *-изам* је постао веома продуктиван и у српском језику. Неки називи авангардних покрета 20-их година 20. века у српској култури су незнатно адаптирани из европских језика *експресионизам*, *надреализам*, *кубизам*, *дадаизам*, са одговарајућим називима особа *експресиониста*, *надреалиста*, *кубиста*, *дадаиста* у женском роду. Неки од назива уметничких праваца могу се јавити и у мушком роду *дадаист*, *надреалист*. И у српској књижевности творбени модел називања авангардних група помоћу суфикса *-изам* показао се продуктивним. Из наслова песме „Суматра“ и „Објашњења Суматре“ Милоша Црњанског изведен је назив *суматраизам*, који сам Црњански није ни користио ни волео. Још неки правци су добили своје особене називе у српској књижевности: *хипнизам*, *зенитизам*, уз одговарајуће називе за припаднике тих покрета – *хипниста*, *зенитиста*. О могућностима ширења семантичког поља сведочи и наслов „филма од папира“, сценарија Мони де Булија „Доктор Хипнисон или Техника живота“ (1923). О семантичким могућностима стварања речи говори и реч *зенитософија* у тексту *Kategorički imperativ zenitističke pesničke škole* (1922) Љубомира Мицића.

Велика раширеност назива овог типа се одражава и у употреби речи *-изми*, у множини, у значењу сви авангардни покрети. Суфикс *-изми* се употребљава у различитим значењима.

НОВЕ РЕЧИ ДАДАИСТЕ ДРАГАНА АЛЕКСИЋА

Драган Алексић, Србин у Загребу, прашки ђак, присталица радикалне авангарде објавио је кратак текст „Дадаизам“ 1922. у часопису Љубомира Мицића *Зенит*. Иако временска разлика између Митриновићевог и Алексићевог текста није велика, иако је у оба текста изражено залагање за другачију уметност и њено место у животу човека, разилажења у поставкама су толико велика, да би укључивање поређења самих идеја причињавало више тешкоћа но што би донело користи. Али независно од тога, могуће је и занимљиво уочити типолошке сличности у механизмима стварања нових речи.

Алексићев текст не припада манифестима који само апелативним стратегијама и вредносним оценама упућују поруке без нових речи, већ садржи семантички усложњене, онеобичене изразе и нове речи. Захваљујући чињеници да нове, казационалне речи другим говорницима нису познате, оне имају и додатну експресивну моћ, па лако привлаче додатну пажњу и наводе читаоце да такве речи запамте. Алексић је у свој текст „Дадаизам“, објављен у *Зениту* увео неколико речи које суштински одређују његове главне поетичке појмове: *какотедрагошћ* и *секундизражај* које суштински одређују његове погледе на нову књижевност.

Драган Алексић приближава брзину живота - брзини као пожељном својству дадаистичких текстова *Не живимо годинама, већ минутима, секундама. Нека је свака секунда новост*“ <....> „Импортирајте секундсекунду и милмоменте“ Тежња према апстракцији је схваћена као склоност према брзини изрази („секундизражај“) дадаиста је дефинисан као „паннервиста абстрактивите“. Алексићев неологизам „секундизражај“ изражава похвалу поетици скраћења дадаиста, али и позив за коришћење „секундоизражаја“. Ауторски неологизми *моменторизик*, *паннервиста*, *паннервиза*, *демонстрација секундоизражаја*, *брзотрзај* (ДАДА роман је електрични радијски брзотрзај) речито оцртавају склоност ка сабијању вербалног исказа у што мањи временски исечак. Избор речи које у неологизму представљају носеће семантичке компоненте у означавању краткотрајности јесу: *момент*, *секунда*, *брзо* и *трзај*. Алексић је у манифестном тексту „Дадаизам“ склон спајању две именице у једну реч. Михаил Епштајн, руски филозоф и лингвиста, велики поборник, практичар у стварању нових руских речи ову врсту новостворених речи назива једноречјем.

Код Алексића има глагола: *разеластичирати се*, *ускотрачњавати се*. Алексићев императив који појачава експресивност налога следбеницима дадаизма је: *Не ускотрачњавајте се. Треба се разеластичирати*.

*

На примеру два различита творбена модела и два различита извора мотивних лексема у стварању индивидуализама, показано је како ауторски створене нове речи функционишу у залагању за нове идеје о новом човеку Димитрија Митриновића и у залагању за дадатистичке поетичке поступке у тексту Драгана Алексића. Већину индивидуализама Димитрија Митриновића представљају потенцијалне речи, при чему велику учесталост у новоствореним речима имају префикс *све-* и суфикс *-ост*. Нове речи у манифесту Дадаизам већином чине казонализми створени спајањем именица у једну реч, а ређе се ради о творби помоћу суфикса.

Сразмерно броју створених потенцијалних речи и ауторских индивидуализама у текстовима српских авангардиста, несразмерно је мало лингвистички оријентисаних студија посвећених језику и новим речима у манифестима и књижевним текстовима српских авангардиста.

ЛИТЕРАТУРА

- ДРАГИЋЕВИЋ 2018: Рајна Драгићевић, *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад: Матица српска.
- ДЕЛИЋ 2015: Јован Делић, „О надреалистичкој језичкој самосвијести: о фузији и фисији ријечи, о колажу и цитату“, у: *Авангарда: од даде до надреализма*, Београд: Институт за књижевност и уметност, стр. 309–318.
- ЕПШТЕЈН 2004: Михаил Эпштейн, *Знак пробела. О будущем гуманитарных наук*, Москва: Новое литературное обозрение.
- МИТРИНОВИЋ 1913: Димитрије Митриновић, *Естетичке контемплације* <http://www.rastko.rs/filosofija/delo/16030> (24.2.2020.)
- МИЛАНОВИЋ 2017: Александар Милановић, „Језичке игре у песничком ткању: интервју“, *Политика*, 22.01.2017. <http://www.politika.rs/scc/clanak/372528-/Kultura/Jezicke-igre-u-pesnickom-tkanju>
- ТОДОРОВИЋ 2014: Предраг Тодоровић, „Српска књижевност у авангардном кључу: везе дадаизма и зенитизма“, у: Слободанка Владив-Гловер, Милена Илишевић, Игор Перишић (ур.), *Транскултурна димензија славистичких студија и компаративна књижевност*, Београд: Институт за књижевност и уметност, стр. 137–178.
- РАДОВИЋ ТЕШИЋ 2009: Милица Радовић Тешић, *С речима и речником*, Београд: Учитељски факултет.
- РАДОВИЋ ТЕШИЋ 2008: „Структура актуелних неологизама у српском језику“. *Научни састанак слависта у Вукове дане : Граматика и лексика – дескриптивни и нормативни приступ*, № 37/1, Београд, стр. 361–369.

Дејан Айдачич

АВТОРСКИЕ НЕОЛОГИЗМЫ-ИНДИВИДУАЛИЗМЫ ДИМИТРИЯ МИТРИНОВИЧА (1913) И ДРАГАНА АЛЕКСИЧА (1922)

Резюме

Автор указывает на лингвистические работы по авторским неологизмам в сербской литературе, но обращает внимание что между ними небольшое количество работ о языке сербского авангарда. Автор обращает внимание на

функцию использования новосозданных слов в пропаганде нового духа и нового искусства. Большую часть индивидуализмов Димитрия Митриновича в эссе «Эстетические контемплации» (1913) представляют потенциальные слова - с префиксом *све-* (*свепојамност, свепојамно, свеобјамно, свеоткровење* и т.д.) или суффиксом *-ост* (*разграђеност, средњомерност, животодавност, неспоразумност, свепродирност, правоумност, свеумилност, свудаприсутност* и т.д.). Указывается место названия движений авангарда с суффиксом *-изм* в кругу лексем с этим суффиксом. Во второй части статьи представляются слова сербского дадаиста Драгана Алексича из текста «Дадаизм» (1922) из журнала «Зенит», которые являются окказионализмами, созданными путем слияния существительных в одно слово (*какотедрагошћ, секундизражај секундсекунда, моменторизик, паннервиста, милмомент* и т. Д.).

Ключевые слова: неологизмы, авангард, потенциальные слова, окказионализмы, Димитрий Митринович, Драган Алексич.

Јована Јовановић*

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ФЕМИНИЗАМ У ЈЕЗИКУ – НОВИЈИ НАЗИВИ ЗА ЖЕНСКА ЗАНИМАЊА

У чланку се, на примеру лексема којима се именују женске особе као представници занимања, показује како друштвено-културне иновације, модернизација друштва и тековине савремене цивилизације могу утицати на промене у језику, преваходно на богаћење његовог речничког фонда. С тим у вези, истичу се и два проблема са којима се суочава српски језик. Први се огледа у недовољном коришћењу творбено-морфолошког потенцијала и инвентара нашег језика приликом номинације нових предмета и појава у ширем смислу, односно, у чињеници да се нове речи далеко ређе граде од домаћих основа и наставака, а по правилу у готовој форми позајмљују из енглеског језика. Други проблем представља немогућност савремених лексичких система уопште, па и српског, да прати социолошке промене у реалном времену и да одговори на њих деривацијом нових речи, а све се то одражава и на лексикографском плану.

Кључне речи: друштвене промене, женски називи за занимања, феминизам, нова реч, ново значење.

Модернизација друштва и живота уопште манифестује се у језику кроз низ нових речи којима се морају именовати нови појмови, те смо свакодневно сведоци да тековине савремене цивилизације остављају трага на нашем лексичком систему. Настојећи да покажемо који све начини за номинацију новонасталих појмова постоје у српском језику, дошли смо до неколико занимљивих закључака. Један од закључака, који би нас као говорнике српског језика могао помало забринути, јесте то да се имена за нове предмете и појаве различите врсте у нашем језику по правилу не творе од домаћих основа и наставака. Далеко је уобичајеније да се неки појам из области информатике или телекомуникација у савременом језику назове страним, најчешће енглеским именом, него да му се осмисли одговарајући домаћи назив. Оваква ситуација сасвим је природна, будући да се са већином нових појмова из ових области заправо и упознајемо на енгле-

* jovana.jovanovic@isj.sanu.ac.rs

ском, а не на српском језику, из простог разлога што су оперативни системи и апликације рачунара углавном на енглеском језику. Тако се, веровали или не, говорницима српског језика каткад може десити да исти садржај боље разумеју на енглеском него на српском језику. Примера ради, свакоме ко користи рачунарски програм *Word* за обраду текста добро су познате команде CUT и PASTE, које нам омогућују да делове текста померамо са једног места на друго или пак да их премештамо из једног у други документ. Већина људи свакодневно употребљава поменуте команде не размишљајући уопште о њиховом значењу и вероватно би се прилично изненадили да им рачунар уместо опција CUT и PASTE понуди њихове посрбљене варијанте ИСЕЦИ и НАЛЕПИ. Овде заправо уопште није посреди разумевање речи, већ искуство које имамо у појединим ситуацијама и чињеница да су се енглески језик и англицизми у модерној рачунарској технологији последњих деценија толико одомаћили да ће српска реч која представља одговарајућу замену најчешће бити необична, а каткад чак и непожељна. Чини се да је за нову реч у нашем речничком фонду пожељно да буде страна да би била прихваћена у свакодневној употреби.

Запазили смо већ да се лексички систем српског језика у највећој мери богати енглеским речима којима се именују нови појмови, усвојени као тековине западне културе. Друштвено-културолошке промене, међутим, некада се у језику манифестују и тако што поједине речи под утицајем тих промена развијају нова, секундарна значења, а неретко се дешава и да нова значења у употреби сасвим потисну примарно значење. Пример који одлично илуструје ову појаву јесте реч *посланица*, којом се у савременом српском језику уобичајено именује женска особа *посланик*, тј. женска особа чији је задатак да у неком законодавном телу (обично Скупштини) представља народ и штити његове интересе. У савременој српској реалности, међутим, посланици и посланице по правилу штите само личне интересе, марећи за вољу народа само уколико њоме у датом тренутку треба манипулисати. Шалу на страну – иако су жене присутне у нашем парламенту већ неколико деценија и зовемо их *посланицама*, једнотомни *Речник српског језика* Матице српске из 2007. бележи лексему *посланица* само у посве застарелим значењима: 1. *писмена порука (обично групи људи)*. 2. *службена порука владара народу или законодавном телу; порука црквеног поглавара свештенству и пастви*. 3. *писмо у стиховима као врста књижевног дела*. 4. *апостолско писмо у Новом завету*. Овакво дефинисање поприлично изненађује ако имамо у виду да већ неколико деценија *посланица* сасвим уобичајено означава *женског посланика* неке политичке партије, те бисмо с правом очекивали да нормативни речник објављен 2007. године то значење бележи. С друге стране, реч *посланица* у значењу *писмо*, *порука* практично се више не употребљава ни у једном савременом

језичком варијетету, већ представља карактеристику старијег књижевног језика. Савремени лексикографи пропустили су да забележе како се значење једне речи у потпуности модификовало под утицајем друштвених и културолошких промена. Некада су друштвене прилике биле такве да се жене нису могле бавити политиком, али су се њихов положај и улога у друштвено-политичком животу умногоме изменили у последњих неколико деценија, па су *посланице* и *премијерке* део наше лексике и свакодневице. Верујемо да ће ауторски колектив Речника САНУ у наредним томовима овог великог тезауруса забележити и ове нове речи, односно, у случају *посланице* – ново значење већ постојеће лексеме.

А лексикографска проблематика везана за *посланице* и *премијерке*, односно њихово бележење у нашим описним речницима – само је делимично у домену науке о језику. Јасно је да су оваква питања суштински заправо социолошко-политичка, а не лингвистичка и тичу се равноправности полова и расподеле моћи у друштву. Ипак, проблем се манифестовао и у језику, те му се мора посветити пажња.

Бројна лингвистичка истраживања показала су да различит положај који полови заузимају у друштву у великој мери утиче и на дешавања у језику. Наиме, језички феминизам и проучавање језика са становишта полне различитости прошли су кроз неколико фаза. Почетком седамдесетих година 20. века говорило се о особинама језика жена у односу на језик мушкараца, као и о постојању различитих варијаната – такозваног женског и мушког језика. Истраживачи су дошли до закључка да у говору жена постоје одређене карактеристике које се у већини случајева не појављују у говору мушкараца и обрнуто. С друге стране, током последњих двеју деценија, особености језика и говора жена више нису толико актуелан предмет феминистичке лингвистике, а све се већа пажња поклања питањима писања и говорења других о женама. Дакле, феминисткињама више није толико важно како говоре жене и зашто тако говоре, већ се усредсређују на то како други говоре о женама, тј. како им се у разговору обраћају, како их ословљавају, именују и квалификују. Проблем говорења и писања других о женама односи се пре свега на доследну употребу женског рода за занимања и титуле жена, која је, како сматрају феминисткиње – неопходна. С овим је у вези и једна творбено-морфолошка занимљивост, тачније необичност којој смо већ посвећивали пажњу истражујући утицај друштвено-културних промена на лексички систем српског језика. Запазили смо да се матерњим говорницима српског језика каткад чини необичном употреба сасвим уобичајених моционих суфикса у извођењу именица женског рода од постојећих мушких облика. С једне стране, имамо у српском језику речи *куварица* или *спремачица*, против чије употребе се нико не буну, док с друге – наилазимо на речи *деканица* и *психијатрица*, које и даље

нису сасвим уобичајене у комуникацији. Феминисткиње сматрају да се лингвисти противе искључиво употреби женских облика за она занимања која су високо на лествици моћи у друштву, што је заиста случај са *деканицом*, а свакако није са *спремачицом* или *куварицом*. Све су ове именице добијене истим творбеним поступком – додавањем наставка *-ица* на основу мушког рода, те се намеће питање јесу ли лингвисти заиста можда недоследни у своме суду и варира ли он од природе занимања.

Објашњење је, чини се, веома једноставно – промене у језику и прихватање нових облика морају уследити као последица крупних социолошких промена. Не противе се лингвисти употреби женских облика зато што им је циљ да жена буде мање видљива у језику, већ се слажу да би она морала бити видљивија у друштву да би се то односило на дешавања у језику. Када се постигне потпуна равноправности полова и када на некој позицији будемо имали довољан број жена, природно је да ће се у језику усталити облик женског рода за то занимање. Само тако ће у српском језику речи *деканица*, *психијатрица*, *хирургиња*, *академикиња*, *дипломаткиња* и др. временом постати подједнако уобичајене као *спремачица*.

ЛИТЕРАТУРА

- Filipović, Jelena: „Rod i jezik (Gender and Language)“, u: Ivana Milojević, Slobodanka Markov (ur.), *Uvod u rodne teorije* (Introduction to Gender Theories), Novi Sad: Centar za rodne studije – Mediterran Publishing, 2011, str. 409–423.
- Lakoff, Robin: „Language and woman’s place revisited“, u: M. Bucholz (ed.), *Language and woman’s place. Text and commentaries*, Revised and expanded edition. Oxford: Oxford University Press, 2004, str. 35–118.
- Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2007.
- Savić, Svenka. „Pragmatički aspekti roda nomina agentis u srpskohrvatskom/hrvatskosrpskom jeziku“, *Naučni sastanak slavista u Vukove dane*, 13/1, Beograd, 1984.
- Savić, Svenka: „Još jedan primer (ne)vidljivosti žena u udžbeniku“, *Feminističke sveske*, 3–4, Beograd, 1995, str. 223–226.
- Savić, Svenka. „Jezik i pol (II). Istraživanja kod nas“, *Ženske studije* 2/3, Beograd: Centar za ženske studije, 1995.
- Savić, Svenka. *Žena sakrivena jezikom medija: kodeks neseksističke upotrebe jezika*. Novi Sad: Futura publikacije, 2004.

Jovana Jovanovic

FEMINISM IN LANGUAGE – NEWER NAMES FOR WOMEN'S
PROFESSIONS

Summary

The article, on the example of female *nomina agentis* and *nomina actoris*, shows how cultural innovations, modernization of society and the achievements of modern civilization can affect changes in language, primarily the enrichment of its vocabulary. In this regard, there are two problems that the Serbian language is facing with today. The first is reflected in the insufficient use of the derivative and morphological potential of our language, particularly – the utilization of basis and affixes when nominating new objects is poor and inadequate. The second trouble is represented in phenomena that new words are far less often derived, but usually borrowed from English language. Our research also shows impossibility of modern lexical systems in general, including Serbian, to monitor sociological changes in real time and to respond to them by deriving new words. All of this is also reflected on the lexicographic level.

Keywords: social change, female *nomina agentis* and *nomina actoris*, feminism, new word, new meaning.

ПРИЛОЗИ

Јована Јовановић*

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ТРЕНЕРКА И ЈОШ ПОНЕШТО

Занимљиви неологизми у сфери женских занимања су бројни и изазивају полемику како међу стручњацима за језик тако и међу говорницима уопште. Донедавно смо мислили да *тренерка* не може бити ништа друго него одевни предмет, уистину – топао и врло удобан, па самим тим и незаобилазан у овим хладним зимским данима, али проучавајући феминистички приступ језику испоставило се да можда ипак нисмо у праву.

Реч *тренерка* је, кажу феминисткиње, развила још једно значење, те се данас односи и на женску особу која се бави тренерским послом. Ипак, чини нам се да је мало оних који ће *женског тренера* назвати *тренерком*: ако оставимо по страни боркиње против дискриминације жена у језику – других практично и нема. Поставља се питање зашто је тако. Творбени поступак којим је ова реч добијена потпуно је коректан – она је изведена додавањем суфикса *-ка* на основу мушког рода, према постојећим паровима у језику, као што су *професор–професорка* или *доктор–докторка*. Дакле, питање творбе новодобијене речи није проблематично.

Исто тако, у српском језику сасвим је уобичајено да већ постојеће речи добијају нова значења, као што се некада дешава и да реч промени своје основно значење. На ове појаве позивају се и феминисткиње покушавајући да оправдају употребу речи *тренерка* за занимање. Тако је, кажу, реч *мењач* најпре означавала само „део аутомобила“, а потом је почела означавати и „радника у мењачници новца“. У овом случају иста реч је поред старог добила и ново значење, те оба данас функционишу у српском језику, при чему контекст одређује у ком је од тих значења реч употребљена у неком конкретном примеру. С друге стране, реч *министарка* је некада означавала само „супругу министра“, али данас означава пре свега женску особу која има звање министра и нико је више не употребљава у ранијем значењу. Слично је са именицама *официрка*, *генералица* и *пуковница*. Промена значења свих ових речи само је пратила промене у друштву – када на некој позицији постоји довољан број жена, природно је да ће се

* jovana.jovanovic@isj.sanu.ac.rs

у језику усталити облик женског рода за то занимање. Жена је, да поновимо, морала постати видљивија у друштву да би постала видљива у језику.

Важно је споменути још једну типичну језичку заблуду просечног говорника српског језика која се тиче новијих назива за женска занимања. Наиме, обични људи, па чак и понеки лингвисти, каткад тврде да *психијатрица* и *психологица* звуче ружно и рогобатно, те да су у питању кроатизми који уопште нису у духу српског језика. Поставља се питање како *психијатрица* није у духу српског језика, а *учитељица* јесте, када је творбени поступак у оба случаја исти. Зашто људи мисле да је *психијатрица* хрватска реч, а *учитељица* им пак звучи сасвим српски? Одговор на ова питања води нас још једном до неких помало поражавајућих закључака, а један од њих био би да српски језик, изгледа, данас недовољно користи свој творбени потенцијал. Извођење нових деривата из већ постојећих домаћих лексема постало је у нашем језику права реткост – толика реткост да парауши просечном говорнику.

С друге стране, хрватска језичка политика одвајкада је била пуристичка, те се у хрватском језику нове речи (чешће него у српском) не преузимају из енглеског, већ дословно преводе или се пак за потребе именовања неког појма прави нова реч од домаћих саставница. Тако су се пре неколико година у хрватском појавиле две нове речи: *свемережје*, у значењу *интернет* и *успорник*, у значењу *лежећи полицајац*. Мотивација за настајање ових речи, као и њихова етимологија сасвим су прозирне – *успорник*, тј. *лежећи полицајац* издиже се изнад асфалта како би наговестио возачу који долази да мора успорити, а *свемережје*, тј. *интернет* подразумева глобалну мрежу, тј. светску компјутерску мрежу која повезује мање компјутерске мреже и омогућава међусобну комуникацију њихових корисника. Прозирност лексичког значења и усклађеност са фонетским и морфолошким правилима језика дају хрватским језичким стручњацима право да ове речи сматрају *добрим* новим речима. Реч *свемережје* истовремено одговара пуристичкој тенденцији хрватске лингвистике, а реч *успорник* пожељна је са становишта језичке економије, будући да замењује читаву синтагму – *лежећи полицајац*, па су самим тим ове речи убрзо постале општеприхваћене у комуникацији. Ако размислимо, схватићемо да би рецимо лексема *успорник* могла сасвим добро функционисати и у српском језику – саставни делови су јој основа *српског* глагола *успорити* и наставак *-ник* којим је у српском језику изведен велики број речи: нпр. *говорник*, *радник*, *чајник*, *полазник* и друге. Ипак, тешко је очекивати да би се ова реч код нас могла усвојити у употреби, јер је лексичка норма српског језика очигледно веома строга – посебно у ситуацијама када неки појам већ има своје име.

Коначно, вратимо се нашој *тренерци* од које је и потекла ова прича. Реч *тренерка* је, кажу, попут речи *министарка*, добила ново значење, али је готово нико не употребљава у том значењу. То је, чини нам се, довољан доказ да промене у језику не могу бити насилне, нити се могу вршити организовано и плански, макар њихов циљ био и борба против дискриминације жена. Промена не може заживети само зато што су феминисткиње засукале рукаве, већ мора бити прихваћена, искуствено утемељена и у језику мора постојати потреба за њом. Циљ можда оправдава средства у неким другим условима, по неким другачијим критеријумима, каквим језик не подлеже.

ГРАЋА

*Весна Ђорђевић**

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

*Марина Николић**

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

*Ђорђе Оташевић**

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ (2)

Грађа за речник нових речи доноси неологизме који су се у српском језику појавили у последњих двадесетак година. Овде обрађени неологизми нису забележени у речнику „Do you speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama“ Вере Васић, Твртка Прћића и Вере Нејгебауер (Нови Сад: Змај, 2001), „Великом речнику страних речи и израза“ Ивана Клајна и Милана Шипке (Нови Сад: Прометеј, 2006) и „Речнику српскога језика“ (Нови Сад: Матица Српска, 2007).

Речнички чланак садржи највише осам целина: 1) семантичка дефиниција, 2) илустративни примери (цитати), 3) порекло одредничке речи или синтагме (етимологија), 4) фонетске и морфолошке варијанте одредничке речи или синтагме, 5) синоними одредничке речи или синтагме, 6) семантичка област којој одредничка реч или синтагма припадају, 7) детерминативи – одредничке речи (најчешће именице) употребљене као друга врста речи (најчешће као придев), 8) лингвистичке напомене.

Семантичке дефиниције су лексикографске а не енциклопедијске и садрже само ону количину енциклопедијских информација која је неопходна за успешну семантичку идентификацију одредничке речи или синтагме. За свако значење наводи се од три до шест илустративних примера (цитата). Они су понекад знатно дужи него што је у дескриптивној лексикографији уобичајено. У тим случајевима њихов задатак је да пружи додатне енциклопедијске податке. За текстове са интернета због уштеде про-

* vesna.djordjevic@isj.sanu.ac.rs

* marina.nikolic@isj.sanu.ac.rs

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

стора и прегледности нису навођене пуне адресе јер је уз помоћ било којег претраживача могуће лако утврдити о којем се тексту ради.

Семантички неологизми су означени звездом (*). Коса црта (/) показује да је у оригиналном тексту реченица после ње прва реченица у следећем пасусу (најчешће се среће након новинских наслова). Три тачке између угластих заграда ([...]) означавају да је део оригиналног текста изостављен.

Аутори Грађе и уредништво *Новоречја* ће бити захвални свим читаоцима који нам укажу на рогобатне неологизме страног порекла који се још нису одомаћили у српском језику и пошаљу предлоге за речи домаћег порекла којима се они евентуално могу заменити (за одомаћене речи страног порекла, колико год да су незграпне и неуклопљене, највероватније је сувише касно). Такве предлоге ћемо наводити у осмој целини речничког чланка.

СКРАЋЕНИЦЕ:

ж.р.	— именица женског рода	несврш.	— глагол несвршеног вида
енгл.	— енглески језик		да
мн.	— множина	прид.	— придев
м.р.	— именица мушког рода	прил.	— прилог
непром.	— непромењива реч	сврш.	— глагол свршеног вида
нераспр.	— нераспрострањено	с.р.	— именица средњег рода

аутсѳрсинг м. р.

❶ дефиниција *унајмљивање предузећа или појединаца из земље или иностранства, као спољних сарадника од стране неког предузећа за обављање одређених послова, најчешће у области информационих технологија, али и у другим областима.*

❷ цитати У савременијој верзији, аутсорсинг (дословно из „спољног извора“) уступање је једног пословног процеса неком изван сопствене организације. У пословним лексиконима је од осамдесетих година, и данас подразумева пре свега тренд поверавања радних процеса које нису најосновнија делатност спољним партнерима, при чему они брину о свим аспектима тог посла, укључујући ту и онај најважнији, управљачки (менаџмент). Разлог за то је смањивање трошкова, али и

усмеравање целокупне енергије фирме на унапређивање онога што је срж њеног пословања, на иновације и односе са купцима. Аутсорсинг је кључ за нови пословни модел: ради само оно што најбоље знаш, остало препусти другима (politika.rs, 17. 3. 2007); „Аутсорсинг” – повећавање појединих радних процеса једне компаније другој – није само феномен који се последњих година дешава само на релацији великих западних корпорација и Индије, већ и нешто што се збива и у оквиру европског запада и истока (politika.rs 28. 4. 2007); За оне који нису у току са помодним terminima савременог бизниса, ево и дефиниције - „outsourcing“ је обављање послова и пружање услуга искључиво за страна тржишта. Или тако то изгледа из наше перспективе. Са становишта послодавца у развијеним земљама то је премештање послова у земље са квалитетном али јефтином радном снагом (novosti.rs, 11. 11. 2011); „Поменута грана ИТ индустрије (аутсорсинг) у нас напредује, можда је једина прошле године забележила видан раст”, наглашава Јелена Јовановић, секретар Удружења информатичке делатности ПКС (politika.rs, 13. 3. 2011).

❸ порекло енгл. outsourcing.

❹ област пословање.

❺ детерминативи аутсорсинг непр. — У želji да омогући већу присутност и промоцију домаћих outsourcing компанија на страним тржиштима, као и координацију сарадње више домаћих компанија на заједничким пројектима у смислу удруживања ресурса ради закључивања захтевнијих пословних aranžmana, Агенција за страна улагања и промоцију извоза – SIEPA створиће базу података о запосленима у домаћим ИТ компанијама које пружају outsourcing услуге (ekapija.com, 26. 7. 2010); Од око 300 програмских фирми које раде извоз softvera, три четвртине бави се услужним програмирањем. Фирме које осмишљавају комплетне програме, чине преосталу четвртину outsourcing компанија, а стварају 30 одсто укупног прихода извоза softvera (rts.rs, 14. 7. 2017); Србија је постала једна од најатрактивнијих дестинација за рад изван матичне фирме, односно за аутсорсинг послове који се дефинишу као изнајмљивање или унајмљивање радника за обављање одређеног посла (rts.rs, 16. 12. 2019).

аутсѳрсовати, -ујѳм сврш. и несврш.

❶ дефиниција *унајмити/унајмљивати предузеће или појединца из земље или иностранства, као спољне сараднике од стране неког предузећа за обављање одређених послова, најчешће у области информационих технологија, али и у другим областима.*

❷ цитати Индија је одлучила да аутсорсује издавање виза (прикупљање докумената и доставу оверених пасоша) у Америци (индијску визу годишње затражи око 150.000 америчких резидената) (politika.rs, 17. 3. 2007). DRŽAVA SRBIJA BRIGU O BESKUĆNICIMA AUTSORSUJE CIVILNOM SEKTORU: Država se u skladu sa politikom štednje spremno odriče angažmana i probleme autsorsuje civilnom sektoru koji ni izbliza nema kapacitete za njihovo sistemsko tretiranje (bif.rs, 14. 6. 2015) Danas kompanije koje žele da iskoriste prednosti, počele su da autsorsuju pouzdanim kompanijama različite usluge, kao što su IT, zdravstvena zaštita i usluge istraživanja (telegraf.rs, 2. 7. 2019). Zvuči nadrealno, ali zanimanje portira očigledno našlo se na listi poslova koja se autsorsuju (blic.rs, 10. 12. 2019).

❸ порекло енгл. outsourcing.

❹ област ПОСЛОВАЊЕ.

беби-бокс ж. р.

❶ дефиниција *инкубатор уграђен у зид болнице, социјалне установе или зграде верске организације, намењен за анонимно остављање нежељених беба како би држава преузела бригу о њима или их дала на усвајање.*

❷ цитати Paralelno se vodi kampanja i za ukidanje bebi-boksova. Ruska vlada je podržala projekat zakona senatorke Jelene Mizuline da se zabrane bebi-boksovi koji su počeli da se postavljaju u Rusiji pre pet godina. U tom periodu je bilo ostavljeno u tim „prozorima života” oko četrdeset beba. Lekari kažu da bi broj ostavljene dece bio veći da se o otvaranju bebi-boksova više govorilo i pisalo (novosti.rs, 27. 11. 2016); Neko ko je bio u stanju da ostavi dete u žbunju da umre, ne zaslužuje više da pride ni tom ni bilo kojem drugom detetu! Pritom, ako sam dobro razumela, ovo joj je treće dete?! Gde je tu zakon i odgovarajuća kazna?! A pitam se kada će kod nas neko konačno pasti na pamet da napravi bebi boksove kao što postoje u većini normalnih zemalja gde se mogu anonimno ostaviti neželjene bebe?! Da me neko ne razume pogrešno, ni u ludilu ne podržavam da se beba napusti ali ako već neka majka razmišlja o tome, a činjenica je da će svakako to uraditi, onda je bolje i bezbednije za bebu da bude ostavljena u bebi boks gde će joj odmah biti pružena pomoć a ne u žbunje, kontejnere i sl. (novimagazin.rs, 4. 7. 2012).

❸ порекло енгл. baby box.

❹ варијанте бејби-бокс.

⑤ синоними бокс за бебе*, кутија за бебе*, кутија за нежељене бебе, сандучић за бебе, топла соба за бебе.

⑥ област социјални рад.

⑦ напомене Предност треба дати синтагмама *кутија за нежељене бебе* и *сандучић за бебе* уместо полусложеницама *беби-бокс* и *бејби-бокс*.

бејби-бòкс ж. р.

① дефиниција *инкубатор уграђен у зид болнице, социјалне установе или зграде верске организације, намењен за анонимно остављање нежељених беба како би држава преузела бригу о њима или их дала на усвајање.*

② цитати Да ли Србији требају „бејби боксови” у којима би свој први смештај нашли нежељени малишани. У Звечанску током прошле године смештено 18 беба / [...] МОЖДА би женска беба, пронађена зимус мртва у картонској кутији, у контејнеру, код Железничке станице у Јагодини, имала веће шансе да преживи да Србија, као неке друге европске земље, има „бејби бокс”. [...] „Бејби бокс” је, условно речено, кутија, просечно широка 100 центиметара, висока 60 и дубока 50, инсталирана на зградама болница. Мајке у Немачкој, Швајцарској, Словачкој или Чешкој, које не желе да брину о својој новорођенчади, тамо остављају децу. У боксу је температура 30 степени, а када се стави беба аутоматски се пење на 37 и укључује се аларм. „Узбуњени” лекари из болнице одмах стижу јер знају да је стигла принова. Полиција не трага за мајкама које су се одрекле те деце, осим ако дете није нађено мртво или повређено. Немачка има 80 таквих боксова, Чешка 44 (novosti.rs, 6. 8. 2011).

③ порекло енгл. baby box.

④ варијанте беби-бокс.

⑤ синоними бокс за бебе*, кутија за бебе*, кутија за нежељене бебе, сандучић за бебе, топла соба за бебе.

⑥ област социјални рад.

⑦ напомене Предност треба дати синтагмама *кутија за бебе* и *сандучић за бебе* уместо полусложеницама *беби-бокс* и *бејби-бокс*.

бејзцамп м. р.

❶ дефиниција *екстремни спорт који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и литица.*

❷ цитати Све популарнији „фри клајмбинг” (слободно пењање), као и „бејз цамп”, „слеклајн”, „паркур”, падобранство и параглајдинг само су неки од атрактивних екстремних спортова којима је око хиљаду радозналаца из целе Србије могло да присуствује, али и активно учествује на трећем по реду Х-ФЕСТУ, Међународном фестивалу екстремних спортова јединственом на Балкану, који се одржава у Трстенику (novosti.rs, 15. 8. 2015); Марко Николић из Удружења „Фристајлер” изјавио је Тањугу да екстремни спортови нису само спорт, већ начин живота јер онај ко се једном одважи и упусти у авантуру остаје заувек „заробљен” у том царству слободе... „Градски услови погодни су за многе дисциплине као што су скејтбординг (улична возња и скејт парк), слободно пењање на вештачку стену, БМХ, бејз цамп (падобрански скокови са високих зграда). (politika.rs, 15. 8. 2011); Тражила сам примере за крхкост живота, колико смо непажљиви према свему, колико смо немарни према другима. Фрапантно је што свако на Јутјубу има прилику да види како неко умире. Бејз-цамп је екстремно опасан „спорт”, све популарнији током протеклих година, слично другим екстремним спортовима. Неколико скакача умрло је приликом скока и стварно је неугодно бити сведок. Напослетку, нашла сам видео на коме се јасно види када се GoPro камера помери са „летења” на „неконтролисано падање”, пре него што слика постане црна (nin.rs, 25. 4. 2019); Петорица врхунских спортиста из Србије, Словеније и Хрватске извели су овог викенда праву атракцију на Фестивалу екстремних спортова у Трстенику скочивши са врха димњака Градске топлане високог 102 метра! Цео подухват припада спортској дисциплини „бејз цамп”, која се изводи уз помоћ падобрана (novosti.rs, 28. 7. 2013).

❸ порекло енгл. base jump, BASE jump, B.A.S.E. jump (B.A.S.E. је скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*).

❹ варијанте бејсцамп.

❺ синоними бејзцампинг, бејсцампинг, бејс-скакање.

❻ област спорт, екстремни спортови, падобранство.

❼ детерминативи бејзцамп непр. Marija Štajnmark (22), učesnica Svet-skog šampionata u ekstremnim bejz džamp skokovima sa padobranom, skočila je sa 160 metara visoke zgrade hotela u Španiji, ali stvari su odmah kre-

nule naopako. Padobran joj se nije otvorio kako treba i počeo je da se zapliće o zgradu, a ona sama da udara o zidove i da pada brzinom od 96 kilometara na sat (blic.rs, 11. 6. 2013).

⑧ напомене Правописне варијанте *бејз џамп* и *бејз-џамп* нису стандардне јер елементи „бејз” и „џамп” у српском језику нису речи. У варијанти *бејсџамп* није графички представљено једначење по звучности. Изворно писање (*base jump, base-jump*) треба избегавати. Може се евентуално навести у загради након првог помињања. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато. Предност треба дати полусложеници *бејс-скакање*.

бејзџампер м. р.

① дефиниција *особа која се бави бејзџампом; особа мушког рода која се бави бејзџампом, екстремним спортом који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и литица.*

② цитати Постоји ли рационалан начин да се објасни како важан мотив, попут бејз-џампера, постане саставни део рукописа? (nin.rs); Video ovog događaja koji je organizovao „Skydive Dubai” prikazuje drim i bejz džampere (dream i base jumper) kako se bacaju sa platforme vrteći se pritom u vazduhu, dok padaju samo nekoliko metara od prozora zgrade. Ovim spektaklom zadovoljni su bili i stanari Princezinog tornja (blic.rs, 30. 4. 2015); Овај бејз џампер је скочио са литице поред језера Гарда, али када је покушао да отвори падобран, он се уврнуо и Гоф није могао да га контролише и успори пад (Глас Српске, 22. 5. 2013); Праш истиче да је ово била јединствена прилика да овакав скок заједно изведу врхунски „бејзџампери” из Србије, Хрватске и Словеније. Поред Лончара и Праша, и остали скакачи су признати спортисти у свету (novosti.rs, 28. 7. 2013); Jedan bejz džamper (skakač sa zgrada) je preživeo pad sa visine od 75 metara (blic.rs, 22. 2. 2018); Бејз-џампере сте могли да видите као симбол снажне жудње нашег друштва да буде дивље живо у тренутку, да превазиђе границе (nin.rs, 25. 4. 2019).

③ порекло енгл. base jumper : бејзџампер < base jump, BASE jump, B.A.S.E. jump (B.A.S.E. је скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*).

④ варијанте бејсџампер.

⑤ синоними бејс-скакач.

⑥ област спорт, екстремни спортови, падобранство.

③ напомене Изворно писање (*base jumper, base-jumper*) треба избегавати. Може се евентуално навести у загради након првог помињања. Предност треба дати полусложеници *бејс-скакач*.

бѐјзџамперка ж. р. нераспр.

① дефиниција *особа женског рода која се бави бејзџампом, екстремним спортом који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и литица.*

② цитати Bejz džamperka u poslednjem trenutku izbegla smrt (Блиц 11. 6. 2013.).

③ порекло енгл. base jumper < base jump, BASE jump, B.A.S.E. jump (B.A.S.E. је скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*).

⑥ област спорт, екстремни спортови, падобранство.

бѐјзџампинг м. р.

① дефиниција *екстремни спорт који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и литица.*

② цитати Планинарење, алпинизам, спортско и слободно пењање, рафтинг, пејнтбол, банџи џамп, брдски бициклизам, параглајдинг, бејз џампинг, сноубординг, вејкбординг и многи други, само су неки од екстремних спортови који привлаче одлучне и храбре, жељне правог изазова и врхунског ужитка (politika.rs, 15. 8. 2011); Zavisnici od adrenalina koji se bave bejz džampingom protekle dve nedelje proveli su u Dubaiju skačući s Princezinog tornja, najviše stambene zgrade u tom delu sveta. Video koji su pritom snimili ostaviće vas u potpunosti bez daha (blic.rs, 30. 4. 2015); Због ветра и неповољних временских услова до даљег је отказана презентација „бејз џампинга”, најекстремније дисциплине падобранства, током које су четворица спортиста, двојица из Србије и по један из Немачке и Хрватске требало да скоче падобраном са димњака градске Топлане у Трстенику високог 104 метра (novosti.rs, 15. 8. 2015); Срби дефинитивно нису више само препознатљиви и успешни у спортовима са лоптом, већ се у последње време све чешће одлучују за екстремне спортове који су упркос високом ризику од повреда постају све популарнији. Планинарење, алпинизам, спортско и слободно пењање, рафтинг, пејнтбол, банџи џамп, брдски бициклизам, параглајдинг, бејз џампинг, сноубординг, вејкбординг и многи други, само су

неки од екстремних спортови који привлаче одлучне и храбре, жељне правог изазова и врхунског ужитка (politika.rs, 15. 8. 2011); Veće su šanse da poginete ako se bavite bejz-džampingom, nego da nastradate u poplavama ili kao alpinista (telegraf.rs, 1. 10. 2018); Zavisnici od adrenalina koji se bave bejz džampingom protekle dve nedelje proveli su u Dubaiju skačući s Princezinog tornja (blic.rs, 30. 4. 2015).

③ порекло енгл. base jumping, BASE jumping, B.A.S.E. jumping (B.A.S.E. је скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*).

④ варијанте бејсџампинг.

⑤ синоними бејсџамп, бејс-скакање.

⑥ област спорт, екстремни спортови, падобранство.

⑦ детерминативи бејсџампинг непром. — Rekordni bejzdžamping skok sa najviše planinske tačke protekao je uspešno (blic.rs, 30. 5. 2013).

⑧ напомене Правописне варијанте *бејз џампинг* и *бејз-џампинг* нису стандардне јер елементи „бејз” и „џампинг” у српском језику нису речи. Изворно писање (*base jumping, base-jumping*) треба избегавати. Може се евентуално навести у загради након првог помињања. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато. Предност треба дати полусложеници *бејс-скакање*.

бејс-скакање с. р.

① дефиниција *екстремни спорт који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и литица.*

② цитати Da bi se neko bavio bejs skakanjem prvo mora da ima kondiciju da se penje planinom, a mora da nauči i da upravlja svojim telom. Što se mene tiče, svoje telo i um kondiciram uz pomoć joge [...] Ovim ekstremnim sportom - bejs skakanjem Aćimović je počeo da se bavi 2006. godine, u vreme kada je imao devetogodišnje iskustvo u skakanju padobranom iz vazduhoplova (srbijadanas.com, 3. 5. 2014); Dobra stvar u vezi sa aktivnošću kao što je BEJS skakanje jeste ta da, čim odlučite da ste završili sa skakanjem sa zgrada — pod pretpostavkom da se već usput niste povredili — ostajete zdravi kao da to nikad niste ni radili (vice.com, 9. 5. 2018); Do kraja festivala, ljubitelji avanture i dobre zabave su imali prilike da vide bejs skakanje (BASE Jump) sa dimnjaka toplane visokog više od 100 metara, padobranske skokove sa 1. 200 i 2. 500 metara, slobodno penjanje na umetničkim delima tj. stenama koje su oslikali umetnici u okviru umetnič-

kog dela festivala X-ART, downhill – brdski biciklizam, sleklajn (slackline) – hodanje po elastičnoj traci, Rope jump – skakanje sa mosta na Moravi, Rap jump – silaženje niz zgradu, parkur i mnoge druge neuobičajene sportove (balkanekspresrb.rs, 2015); Kod bejs skakanja najbitnije je da naučite da spakujete opremu jer imate jako malo vremena i sve se bukvalno dešava u sekundi, tako da padobran mora iz prve da se otvori. Akro-paraglajding je zahtevnija disciplina, ali je adrenalin kod bejs skakanja veći jer vam je zemlja isuviše blizu i znate da imate samo jednu šansu (forum-srbija.com);

❸ порекло енгл. B.A.S.E. – скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*.

❹ синоними бејзџамп, бејзџампинг.

❺ област спорт, екстремни спортови, падобранство.

❻ напомене Иако је код неологизма *бејс-скакање* енглеска реч *jumping* замењена домаћом речју *скакање*, англицизам *бејзџампинг* среће се много чешће. Предност треба дати именици *бејс-скакање*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

бејс-скакач, -а́ча м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави бејс-скакањем (бејзџампом); особа мушког рода која се бави бејс-скакањем (бејзџампом), екстремним спортом који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и литица.*

❷ цитати Најважнији је тренутак када се одлучиш за скок. У падобранству ту одлуку уместо падобранца доноси пилот, као и службе на земљи. Бејс скакач, међутим, одлучује сам. Ја немам резервни падобран и сигурносну опрему [...] За време тешких скокова бејс скакач се концентрише искључиво на своје потезе, а само понекад може да ужива у пејзажима. „Ја могу да скочим са високе литице и да летим на отвореном простору изнад алпских ливада где могу да се спустим у било којој тачки. Тада могу да уживам у пејзажу”, каже Розов. Нешто друго је опасан скок са ниске литице, „ту мозак ради као компјутер и анализира све унаоколо (rs.rbth.com, 14. 11. 2018); У турској провинцији Samsun одржава се festival екстремних sportova „Falcon Fest”. Четвртог дана festivala bejs skakači su napravili svojevrstu predstavu u vazduhu skokovima s litice na visini od 324 metra u kanjon Sahinkaja (fosmedia.me, 7. 8. 2018); Definitivno dolazim i sledeće godine, rekao je Tim Sossen, bejs skakač iz Nemačke, koji je skočio sa dimnjaka toplane u Trsteniku (balkanekspresrb.rs, 2015); Ова врста скокова до максимума исти-

че слободан пад, те у ту сврху бејс скакачи носе специјална, широка одела, која подсећају на растегљиву кожу летећих веверица, што додатно поспешује аеродинамику пада и омогућава скакачима извесну дозу управљања током лета ка земљи (dnevnik.rs, 27. 7. 2018);

❸ порекло хибрид према енгл. В. А. S. Е. – скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*.

❹ синоними бејзџампер, бејсџампер.

❺ област спорт, екстремни спортови, падобранство.

❻ детерминативи бејсџам непр. — Aleksandar Poli izveo je najluđi i najopasniji bejs džamp skok ikada (srb.time.mk, 18. 4. 2013).

❼ напомене Предност треба дати именици *бејс-скакач* над синонимима *бејзџампер* и *бејсџампер*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

бејсџампер м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави бејсџампом; особа мушког рода која се бави бејсџампом, екстремним спортом који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и литица.*

❷ цитати On smatra da bi zatvorska kazna koja preti bejs-džamperima bila potpuno neopravdana, budući da nisu ništa ukrali niti su bilo koga povrijedili prilikom provale u zgradu i penjanja na krov (glassrpske.com, 27. 5. 2014); Ovaj bejs džamper napravio je poduhvat kakav se retko viđa (bktvnews.com, 11. 9. 2016); Руски алпиниста и падобранац (бејсџампер), двоструки светски првак падобранства Валери Розов је поставио нови светски рекорд (vostok.rs, 9. 6. 2012); Španski kuvar Dario Bario (42) koji se proslavio pojavljivanjem u raznim televizijskim emisijama, poginuo je prilikom bejs-džampinga u planinama Sjera Segura. Njegov padobran se nije otvorio i Bario je udario u stenu (blic.rs, 8. 6. 2014); Bejs džamper Aleksandar Poli izveo je najsmelijji skok u istoriji ovog ekstremnog sporta. On je proleteo kroz mali otvor u planini pri brzini od 250 km/h. Let, odnosno skok je započeo iz helikoptera u stanju lebdenja, a onda je precizno utvrđenom trajektorijom leteo ka „Betmen pećini”, otvoru u sred stene (kurir.rs, 18. 4. 2013).

❸ порекло енгл. base jumper < base jump, BASE jump, В.А.S.Е. jump (В.А.S.Е. је скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*).

❹ варијанте бејзџампер.

- ⑤ синоними бејс-скакач.
- ⑥ област спорт, екстремни спортови, падобранство.
- ⑦ напомене Изворно писање (*base jumper, base-jumper*) треба избегавати. Може се евентуално навести у загради након првог помињања. Предност треба дати синониму *бејс-скакач*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

бејсџампинг м. р.

① дефиниција *екстремни спорт који се састоји од скокова с падобраном или у специјалном оделу с високих зиданих грађевина, мостова, антена и литица.*

② цитати Бејсџампинг је најекстремнији и најопаснији спорт, каже спортиста, падобранац међународне класе Андреј Волков (*vostok.rs*, 9. 6. 2012); Италијански pilot uspeo je da u odelu za letenje izvede gotovo neverovatan poduhvat. Uli Emanuele obukao je svoje odelo, prikačio GoPro kameru na kacigu i uspeo da se spusti na zemlju kroz otvor u steni od 2 metra. Ljubitelj bejs džampinga o famoznom skoku prethodno je maštao nekoliko godina, tražeći najbolju lokaciju i pripremajući se za ono što bi moglo da predstavlja novi svetski rekord (*web-tribune.com*, 17. 2. 2017); Bejs džamping je zabranjen u našem parku, ali na stotine ljudi svejedno skače svake godine - kaže Džim Majlstoun, nadzornik nacionalnog parka Zajon (*telegraf.rs*, 11. 2. 2014); Marko Nikolić iz udruženja „Fri stajler” kaže da je bilo izuzetno teško prvi put organizovati „bejs džamping” u Beogradu (7. 9. 2007); Bejs Džamping - samo za prave ljubitelje ekstremnih sportova (*espreso.rs*, 17. 7. 2016).

③ порекло енгл. *base jumping, BASE jumping, B.A.S.E. jumping* (B.A.S.E. је скраћеница за четири категорије фиксних објеката с којих се скаче: *building, antenna, span, earth*).

- ④ варијанте бејсџампинг.
- ⑤ синоними бејс-скакање.
- ⑥ област спорт, екстремни спортови, падобранство.
- ⑧ напомене Правописне варијанте *бејс џампинг* и *бејс-џампинг* нису стандардне јер елементи „бејс” и „џампинг” у српском језику нису речи. Изворно писање (*base jumping, base-jumping*) треба избегавати. Може се евентуално навести у загради након првог помињања. Предност треба дати неологизму *бејс-скакање*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

бђкс за бѐбе* м. р. нераспр.

❶ дефиниција *инкубатор уграђен у зид болнице, социјалне установе или зграду верске организације, намењен за анонимно остављање нежељених беба како би држава преузела бригу о њима или их дала на усвајање.*

❷ цитати Бокс за бебе - шта је стварно? Тешко је схватити да ли такав начин да се дјеци одрекне шансе да спасе своје животе, или да ли она изазива жене да се отарасе дјетета. Бокс за бебе - шта је ово: прозор живота, колевка спасења? У свим земљама се назива другачије. Да ли ће то довести до чињенице да ће мајке бити провоциране да напусте децу како би им понудиле друге породице? (my-instalk.com).

❸ синоними *беби-бокс, бејби-бокс, кутија за бебе*, кутија за нежељене бебе, сандучић за бебе, топла соба за бебе.*

❹ област социјални рад.

❺ напомене Предност треба дати синтагмама *кутија за нежељене бебе* и *сандучић за бебе* уместо полусложеницама *беби-бокс* и *бејби-бокс*. Синтагма *бокс за бебе*, иако је вишезначна и нераспрострањена, бољи је избор од полусложеница *беби-бокс* и *бејби-бокс*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

бђт, мн. бђтови м. р.

❶ дефиниција **а.** *компјутерски програм или део компјутерског програма оспособљен за аутономно, флексибилно, наменско деловање и резонување, с циљем испуњавања једног или више задатака. б.* *особа која ради за интересе најчешће неке политичке партије, ретко јавне личности, фирме или институције, тако што брани њихове одлуке и потезе путем јавних форума, телефонских укључења у емисије, коментара у онлајн новинским чланцима, велича достигнућа, или напада и куди поступке и лидере противничких партија или конкуренције без критичких погледа на свет.*

❷ цитати **а.** Све то партијски бот ради по устаљеном сценарију, могли бисмо рећи чак и програмирано. Баш као и софтверски робот по коме је овај партијски послушник добио надимак. Интелигентни софтверски агент или бот, по коме су названи партијски активисти, јесте врста једноставног програма који делује самостално, али у врло ограниченим капацитетима, нпр. изиграва нам чет-партнера на мрежи, ре-

кламира одређену веб-локацију или опонаша противнике у компјутерским играма (jezikofil.rs 6. 4. 2014); Иначе, та стара „српска“ рећ bot је заправо скраћени назив за softverskog robota који обично у себи има implementiranu вештачку интелигенцију због ефективнијег сакупљања и управљања подацима. Bot је у суштини регуларан softverski alat којим се изворно користе разне компаније (на пример Google) како би прикупиле њима битне информације које смештају у базу података, па нам (опет рецимо Google) на тај начин пласира баš рекламу за скијање у децембру месецу (vice.com 29. 12. 2014); Израз „bot“ настао је скраћивањем речи „robot“. Bot је дакле, у ширем смислу, неко ко нема своју слободну вољу већ је „програмiran“ да одradi неке задатке на интернету. Wikipedia дефинише интернет botове или web robote као програмске апликације које самостално раде на интернету (и могу бити одговорне за различите активности) (pescanik.net 27. 10. 2014).

6. Ботови су у српском жаргону синоним за острашћене активисте који на интернету бране ставове своје политичке партије (politika.rs, 13. 4. 2016); Оливера Јовићевић: Некада сам „жута Оља“, а некада „напредњачки бот“ (rts.rs, 23. 10. 2019); Иако су ботови на нашем тлу присутни целу деценију, њихова тренутна улога се доста разликује од оне коју су имали до пре неколико година и која постоји чак и у демократским земљама (nin.co.rs, 16. 10. 2019).

3 порекло енгл. robot, bot.

6 област софтверско инжењерство, интернет, политика.

Ватсап м. р.

1 дефиниција апликација за мобилне телефоне или компјутере која служи за комуникацију (позиве и текстуалне или гласовне поруке), размену фотографија, видео-снимака, докумената и др.

2 цитати Агенција је у комуникацији са operatorима utvrdila да су истинити наводи корисника о дистрибуцији неограниченог броја порука са помених destinacija, као и да се дистрибуција таквих порука врши путем „Vajbera“ и „Vatsapa“, а да operatori немају могућност да утичу на дистрибуцију оваквих порука, додају (blic.rs, 21. 10. 2016); Друштвене мреже Fejsbuk, Instagram и Vatsap pale су у читавом свету и више од два сата nisu radile (blic.rs, 14. 4. 2019); „Fejsbuk“ је од самог преузимања „Vatsapa“ тражио начин да monopolizuje ову мрежу, па је insistirao не само на подизању цена услуга Vatsapa, већ и на предаји кriptovаних кодова, који „чувају“ текст порука и на које још увек „Vatsap“ има искључиво право (ekspres.net, 7. 8. 2018).

3 порекло енгл. WhatsApp.

4 варијанте ВОТСАП, ВАЦАП, ВОЦАП.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Не препоручује се изворно писање (WhatsApp).

Вацап м. р.

① дефиниција *апликација за мобилне телефоне или компјутере која служи за комуникацију (позиве и текстуалне или гласовне поруке), размену фотографија, videa, докумената и др.*

② цитати Вацап је доступан на Ајфон, Блекбери, Андроид, Виндоуз фон и Нокија уређајима и омогућава корисницима слање порука без обзира на тип уређаја који поседују (sr.wikipedia.org); Da li se kaže „Vocap” ili „Vacap” jedna je od najčešćih nedoumica ovih dana, a retko ko sa sigurnošću može da kaže šta je pravilno (telegraf.rs, 18. 8 2015); Ljudi širom sveta, pa i u Srbiji, prijavljuju da Fejsbuk, Instagram i Vacap ne rade (megafon.co, 3. 7. 2019).

③ порекло енгл. WhatsApp.

④ варијанте ватсап, вотсап, воцап.

⑥ област технологија.

⑧ напомене Не препоручује се изворно писање (WhatsApp).

ВЛОГ, мн. вЛОГОВИ м. р.

① дефиниција *блог у видео-формату, најчешће на платоформи Јутјуб, у којој се аутор обраћа гледаоцима и прича о одређеној теми.*

② цитати Šta je zapravo VLOG? Vlog predstavlja sredstvo komunikacije sa ciljnom grupom – publikom putem snimanja videa autora (optimizacija sajta-internetmarketing.com); Задатак за ауторе средњошколце био је да сниме влог на тему „Могућности и опасности интернета“ (rts.rs, 31. 7. 2019); Blog je mrtav, živeo vlog (nedeljnik.rs, 25. 9. 2016).

③ порекло енгл. vlog.

⑤ синоними видео-блог.

⑥ област интернет, маркетинг.

влогер м. р.

① дефиниција *особа мушког рода која прави влог, блог у видео формату, најчешће на платоформи Јутјуб, у којој се аутор обраћа гледаоцима и прича о одређеној теми, и дели његов садржај на интернету.*

❷ цитати Iskočiće vam vlogger. Mladi vlogeri ili, popularnije, jutjuberi, koji objavljuju svoje stavove, misli, tutorijale ili pak snimaju sebe dok igraju igrice za stotine hiljada pratilaca, u potpunosti oblikuju budućnost marketinga (nedeljnik.rs, 25. 9. 2016); Када порастем бићу влогер (politika.rs, 10. 2. 2020); Међутим, ако и даље нисте сигурни како све то функционише, постоје бројни online курсеви који вам могу помоћи да postanete успешан blogger или vlogger (kurir.rs, 11. 4. 2017).

❸ порекло енгл. vlogger < vlog : влог.

❹ област интернет.

Влогерка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која прави влог, блог у видео формату, најчешће на платоформи Јутјуб, у којој се аутор обраћа гледаоцима и прича о одређеној теми, и дели његов садржај на интернету.*

❷ цитати Ове четри dame су најpopularније novosadske vloggerke (luftika.rs); Jedna vloggerka sa Havaja tvrdi da godinu dana nije koristila dezodorans (rts.rs, 19. 9. 2018); Још раније хиљаде младих су на Београдском сајму књига опседали штанд на којем је позната модна влогерка Зораннах промовисала своју књигу, на опште запрепашћење старијих генерација којима је био непознат овај аспект живљења младих (politika.rs, 10. 2. 2020).

❸ порекло енгл. vlogger < vlog : влог.

❹ област интернет.

Вотсап м. р.

❶ дефиниција *апликација за мобилне телефоне или компјутере која служи за комуникацију (позиве и текстуалне или гласовне поруке), размену фотографија, videa, докумената и др.*

❷ цитати Апликације попут Вотсапа аутоматски чувају мултимедијални садржај који сте примили путем обичних и групних порука на мобилном телефону (politika.rs, 29. 8. 2019); Вотсап, неправилно Воцап (енгл. *WhatsApp*) више-платформска је мобилна апликација која омогућава корисницима да међусобно размењују поруке (sr.wikipedia.org); Популарне апликације „Инстаграм” и „Вотсап” ускоро ће доживети велику промену имица, а име власничке компаније „Фејсбук” биће у првом плану. Апликације ће се убудуће звати „Инстаграм од Фејсбука” и „Вотсап од Фејсбука”, па ће име матичне компаније

бити далеко истакнутије за оне који су имали било какве недоумице око власништва (naslovi.net, 3. 8. 2019).

- ③ порекло енгл. WhatsApp.
- ④ варијанте ватсап, вацап, воцап.
- ⑥ област технологија.
- ⑧ напомене Не препоручује се изворно писање (WhatsApp).

Воцап м. р.

① дефиниција *апликација за мобилне телефоне или компјутере која служи за комуникацију (позиве и текстуалне или гласовне поруке), размену фотографија, videa, докумената и др.*

② цитати Vocaп, najpopularnija aplikacija za dopisivanje na svetu, od januara ove godine prestala je da radi na Vindovs telefonima, a isto će se uskoro dogoditi i na nekim Eplovim uređajima (blic.rs, 16. 1. 2020); Мобилна апликација „Воцап” ће за своје кориснике активирати нову функцију која ће омогућити аутоматско брисање порука, објављено је на званичном сајту ове компаније (rs.sputniknews.com, 15. 3. 2020); „Воцап”, који је „Фејсбук” 2014. купио за 19 милијарди долара, једна је од најпопуларнијих апликација за дописивање и разговоре преко интернета, а важи и за једну од безбеднијих, јер користи пуну енкрипцију (politika.rs, 31. 10. 2019).

- ③ порекло енгл. WhatsApp.
- ④ варијанте ватсап, вотсап, вацап.
- ⑥ област технологија.
- ⑦ напомене Не препоручује се изворно писање (WhatsApp).

дискаунтер м. р.

① дефиниција *продавница или компанија која продаје робу на мало по ценама нижим од просечне тржишне цене истих производа.*

② цитати Kod prvog uslova, čini se da Lidl u Rumuniji zaista nudi nešto i najsiromašnijima. Ali on to čini na način tipičan za koncern koji se u međuvremenu proširio po čitavoj Evropi i postao jedan od najvećih diskauntera na čitavom svetu. Tako se i u rumunskom Lidlu nudi praziluk i salata – iz Poljske, šampinjoni iz Mađarske, a glavice luka s dalekog Novog Zelanda. Svega toga naravno da ima u izobilju i kod rumunskih proizvođača. Lidl tek šturim saopštenjem novinarima ARD-a priznaje kako 71% svežih namirnica koje nudi na policama rumunskih prodavnica ne dolazi iz Ru-

munjske (blic.rs, 18. 8. 2015); Konkurencija na tržištu životnih namirnica je tako bespoštedna – pritiskaju i drugi diskaunteri ali i klasični supermarketi – da je čak i pionir u diskont prodajama, ograničenoj i jeftinoj ponudi, nemački trgovinski lanac Aldi morao da učini što nikad ranije nije – potroši nešto na pomoć marketinga (ekonomskevesti.com, 8. 9. 2016); Želite li da u Nemačkim samouslugama, diskaunterima i marketima pića prodajete svoju vodu? (aquaserbia.com, 13. 9. 2006).

❸ порекло енгл. *discounter*.

❹ варијанте *ДИСКОНТЕР*.

❺ синоними *ДИСКОНТ*.

❻ област *ТРГОВИНА*.

ДИСКЛАЈМЕР и ДИСКЛАЈМЕР м. р. нераспр.

❶ дефиниција *изјава којом се неко ограђује, одриче одговорности за изнету информацију.*

❷ цитати Kvazinaučni pseudočlanak [наслов] (Disklajmer: Svaka sličnost sa stvarnim likovima i događajima je slučajna) Američki naučnici utvrdili da se na prostoru Balkana akademske titule, zvanja i visoke pozicije u državnim institucijama nasljeđuju vezano za Y hromozom. Iako je ova pojava već neko vrijeme poznata neukom lokalnom stanovništvu i opisuje se kao fenomen „tatinih sinova”, tek nedavno je otkrivena njegova genetička i molekularna osnova (arhiva.nedeljnik.rs); *напомена*: у овој, назови, рецензији постоји брдо намерно убачених неротованих спојлера и три псовке! *дисклајмер*: не сносим одговорност за било какво кварење доживљаја код оних који филм одгледају након прочитаног текста! *види: напомена* (alas.matf.bg.ac.rs, 31. 12. 2004); *Disklajmer* Novosti, fotografije i tekstovi koje nađete na stranici su prikupljeni iz sredstava javnog informisanja, interneta itd. Svi sadržaji na koje nađete na site-u, a koje nisam sam kreirao, preuzeo sam od drugih izvora sa pretpostavkom da ne postoje autorska prava odnosno, da taj tekst, slika i sl. nije zakonom заштићен од копирања. Међутим ако случајно наидете на нешто што би евентуално могло имати заштићена autorska prava, molim Vas da me obavijestite kako bi se izvinio autoru i uklonio taj sadržaj sa stranice (simpsons.becka-raja.at).

❸ порекло енгл. *disclaimer*.

❹ варијанте *ДИСКЛЕЈМЕР*.

❺ синоними *ПОРИЦАЊЕ ОДГОВОРНОСТИ*.

❻ област *ПРАВО, МЕДИЈИ*.

❸ напомене Варијанта *дисклајмер* није распрострањена. Не препоручује се изворно писање (*disclaimer*).

дисклѐјмер и дисклѐјмер м. р.

❶ дефиниција *изјава којом се неко ограђује, одриче одговорности за изнету информацију.*

❷ цитати Nismo naveli jer smo se rukovali „disklejmerom” koji je uz izveštaj objavio FDI, a u kojem je istaknuto da su tekstovi i uređivanje nezavisno delo FDI, što je za Tanjug sa profesionalnog aspekta bilo ključno (raskrinkavanje.rs, 16. 2. 2020.); Ovo su naši predlozi za jedan gurmansko filmski ugođaj, sa malim disklejmerom da se ne završi baš svaka hrana тамо где је уобичајно (vice.com, 22.7.2018); Pregledavanjem sajta creativityandbusiness.rs („Sajt” u nastavku teksta) i svog sadržaja do kog možete doći na njemu ili putem njega (email bilteni, email kursevi, elektronske knjige, webinar, online kursevi, društvene mreže) slažete se da u potpunosti prihvatate sve delove ovog disklejmera (odricanja od odgovornosti) (creativityandbusiness.rs); Iako spot počinje disklejmerom da svrha pesme nije nikoga da uvredi ili omaložava, već samo humor i zabava, ne može da se ne primeti da se Kendi zabavlja činjenicom da su srpski mejnstrim i „rep” izvođači baš fascinirani apraskim luksuzom (noizz.rs, 21. 6. 2017); Film počinje disklejmerom „Samo najluđi delovi ove priče su istiniti.”. (sr.wikipedia.org).

❸ порекло енгл. disclaimer.

❹ варијанте *дисклајмер*.

❺ синоними *порицање одговорности*.

❻ област *право, медији*.

❸ напомене Варијанта *дисклајмер* није распрострањена. Не препоручује се изворно писање (*disclaimer*).

дискòнтѐр, -ѐра м. р.

❶ дефиниција *продавница или компанија која продаје робу на мало по ценама нижим од просечне тржишне цене истих производа.*

❷ цитати Овај трговински ланац је пре тачно десет година најављивао први велики објекат у Београду, инвестицију од више десетина милиона евра, само за почетак. И тада су у Новом Саду и Београду обилазили локације и најављивали улазак у Србију, али у том тренутку нису били задовољни процедурама за добијање дозвола за изградњу објекта. Да ли су се околности промениле или је „Лидл”, као највећи

дисконтер у Европи, пробио лед у Србији и послао поруку конкуренцији да овде има места за нове играче (politika.rs, 26. 9. 2018); Да ли смо на тржишту Србије до сада видели праву трговачку борбу и да ли смо у било којој радњи наишли на дисконтне цене, сазнаћемо почетком следеће године када „Лидл” у Србији отвори врата за потрошаче. Ова немачка компанија, као први дисконтер на нашем тржишту већ је, чини се, забринула овдашње трговце, пре свега због цена које су им често и за трећину више од оних у рафовима дисконтера. Десет година пошто је овај трговачки ланац, уз аустријски „Хофер”, ушао, а потом и покрио готово све делове Словеније, потрошачи кажу да су у позицији да бирају, али и да купују јефтинију и квалитетнију робу (politika.rs, 13. 3. 2017); Eurospin, највећи италијански diskonter, tokom ove godine započinje velike međunarodne operacije otvaranjem prvih marketa u Hrvatskoj. U planu je da se u prvom talasu ekspanzije otvori najmanje 20 marketa širom zemlje, dok su dugoročni planovi da diskonter postane najveći konkurent nemačkom Lidlu otvaranjem ukupno 100 marketa širom Hrvatske. Kompanija Eurospin ispitivala je mogućnost ulaska i na tržište Srbije, ali takva odluka još nije doneta (retailerbia.com, 14. 1. 2020).

❸ порекло енгл. *discounter*.

❹ варијанте *дискаунтер*.

❺ синоними *ДИСКОНТ*.

❻ област *трговина*.

дислајк, мн. дислајкови м. р.

❶ дефиниција *симбол, ознака у облику палца окренутог на доле; опција којом неки корисник означава да му се не свиђа неки видео на Јутјубу*.

❷ цитати Osim što je najpopularnija pesma u regionu, Kikina pesma skupila je „i neverovatnih 150.000 ‘dislajkova’, odnosno dvostruko više ‘dislajkova’ nego lajkova”, navodi Index.hr (nedeljnik.rs, 19. 11. 2019); U trenutku pisanja ovog teksta, spot, uz preko četiri i po miliona lajkova, ima čak 6.103.129 dislajkova! (telegraf.rs, 10. 5. 2016); Po statistikama Jutjuba za 19 dana od objavljivanja pesme „How It Is” nemačka pevačica Bibi H je uspela da sakupi više od 2,2 miliona dislajkova (negativnih glasova) na Jutjubu i neverovatnih 830.000 komentara (alo.rs, 7. 12. 2019).

❸ порекло енгл. *dislike*.

❺ синоними *несвиђање, негативна оцена*.

❻ област *друштвене мреже*.

ејч-ар м. р.

❶ дефиниција **а.** одељење у некој организацији или компанији одговорно за однос са запосленима и поштовање закона о раду и радним односима. **б.** особа која се бави кадровима у некој фирми: запошљавањем, обуком, подршком, евиденцијама запослених итд. **в.** област која се бави стратешким приступом у ефикасном управљању људима у компанији или организацији, максимизирајући перформансе запослених у служби стратешких циљева послодавца.

❷ цитати **а.** Ljudski resursi (engl. Human Resources) do skora su bili poznati kao kadrovska služba, te ејч-ар води računa o tome koga će zaposliti, koga pustiti na odmor, beleži ko je koliko vredan итд. (generator.etf.bg.ac.rs); „Utišak” pokazuje genijalnost Vučićevog „ејч-ар-а” и стратегије u selekciji (twitter.com 8. 3. 2020).

б. Poslednji разговор за posao imao je pre две godine, kada je ејч-ар bio изузетно neprijatan prema njemu (novosti.rs, 22. 2. 2019); Kako se oseća ејч-ар u trenutku dok preko puta njega sedi неко kome je dao otkaz i kome se tog dana srušio ceo svet (rts.rs, 7. 3. 2019); On potencira da postoje milioni ljudi, kao što su konsultanti za ljudske resurse (čuveи ејч-ар – HR), koordinatorи komunikacija, истраживачи telemarketinga, адвокати korporacija – čiji su poslovi суштински бескорисни (nedeljnik.rs, 31. 8. 2018).

в. Marija ima 27 godina. Bavi se ljudskim resursima. Završila je osnovne studije u Americi iz oblasti ејч-ара, а master studije u Grčkoj (portrait-sofserbia.rs); Kako mladi i talentovani postaju liderи успешnih kompanija, kako prepoznati pravu ideju, и šta kažu vodeći svetski stručnjaci iz oblasti ејч ара, то је наша тема, а gost emisije је Predrag Gajić, из firme Toptal, koji regrutuje najbolje programere u свету! (Jutarnji program RTS, 5. 12. 2019).

❸ порекло енгл. human resources, HR.

❹ синоними **а.** људски ресурси, кадровска служба. **б.** кадровик. **в.** људски ресурси.

❺ област ПОСЛОВАЊЕ.

❻ детерминативи ејч-ар непр. — Vetrovi sa zapada donose nam и, такозване, ејч-ар агенције, односно, приватне агенције за људске ресурсе. Po nalogu poslodavaca, обављају сложене послове одабира, тестирања, „profilisanja“ kadrova... U njima rade, uglavnom, psiholozi, sociolozi, ekonomisti, stručnjaci organizacionih nauka... (novosti.rs, 5. 3. 2006); Upravljanje ljudskim resursima, или ејч-ар menadžment (od eng. HR – human resources), подразумева шире и знатно сложене и захтевније активности u poređenju sa активностима nekadašnje kadrovske službe, kojoj је HR служба практично na-

slednik ili nastavljач (planeta.rs, 2. 2019); Prisutnima su se obratili i Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a, kao i Alisa Evsina, ejč-ar direktor NIS-a. [...] Morate da zadržite te mlade i kvalitetne ljude u svojoj organizaciji da bi dali dobar rezultat. To je zadatak za ejč-ar menadžere – da znaju potrebe kompanije, kakvi stručnjaci su joj potrebni sada, a kakvi u budućnosti, kako privući i zadržati ove ljude, kako ih motivisati (politika.rs, 26. 3. 2019).

❸ напомене У српском језику најчешће се јавља значење особе која је задужена за кадрове (енг. human resources manager), у односу на одељење или службу, односно област које се тиме бави. Предност дати полусложеничком писању речи *ejč-ar*.

йстроловати, -ујѐм сврш.

❶ дефиниција *намерно омести комуникацију преко интернета: на друштвеним мрежама, форумима, блогovima или у коментарима у онлајн издањима новина, постављајући запаљиве, бесмислене и агресивне коментаре или узнемирујуће садржаје, износећи нетачне, непроверене или тенденциозне информације, потпирујући расправе и свађе, вређајући по било ком основу или показујући одлучне тврдоглавости при брањењу неаргументованих ставова.*

❷ цитати BRUTALNO GA JE ISTROLOVAO: Rajan Reynolds jednostavno NIJE MOGAO da prećuti! Sad se svi SMEJU poznatom reperu! (kurir.rs, 14. 6. 2018); Moraću jednom da istrolujem na razgovoru za posao: Ljudi, mene plata ne interesuje, nego vi meni recite da li ću ja dobiti ovde dinamično radno okruženje (twitter.com, 20. 7. 2018); KONAČNO I NJE-GA NEKO DA ISTROLUJE: Isplivala Kirjosova fotka iz detinjstva, ceo svet umire od smeha! Okačili su njegovu fotku iz detinjstva, na kojoj Nik gotovo da uopšte ne liči na sadašnjeg sebe. Nalazi se na teniskom terenu, sa reketom u ruci, ali i majicom Wu-tang klana (espresso.rs, 27. 6. 2019).

❸ порекло енгл. troll: троловати гл.

❹ област интернет, друштвене мреже.

Јутјѹб м. р. нераспр. (Јутјѹб)

❶ дефиниција *веб-сајт за дељење, размену и гледање видео-клипова.*

❷ цитати Jutjub izgubio bitku na sudu (rts.rs, 20. 4. 2012); Нови Псајев спот на Јутјубу обара рекорде (politika.rs, 23. 4. 2013); Јутјуб данас слави 10. рођендан (politika.rs, 14. 2. 2015).

❸ порекло енгл. YouTube.

④ варијанте Јутуб.

⑥ област интернет, маркетинг.

⑦ детерминативи Јутјуб непр. — Наравно, публику на Јутјубу у великом проценту чине деца, млади, малолетни, али верујем да читав Јутјуб садржај прате и родитељи који хоће да провере шта заправо њихова деца гледају (dnevnik.rs, 24. 11. 2018); Pored kreatora sadržaja, pod nova pravila potpadaju i svi ostali Jutjub korisnici (svako ko ima nalog) (informer.rs, 12. 11. 2019); Od sada će ova organizacija sakupljati sredstva putem humanitarnih Jutjub emisija, u kojima će ugostiti naše poznate sportiste kao i javne ličnosti, od čije će fudbalske i košarkaske veštine i preciznosti zavisiti ukupan iznos donacije sredstava za Fond za pomoć pri lečenju dece ove Humanitarne organizacije po emisiji (sportklub.rs, 25. 12. 2018).

⑧ напомене У зависности од изговора јављају се две варијанте: у британском енглеском овај назив се изговара као *Јутјуб*, а у америчкој варијанти енглеског језика изговор је *Јутуб*. С обзиром на то да је у оваквим случајевима у српском језику пракса окретање британском изговору, предност треба дати британском изговору (*Јутјуб*). Уобичајенији је изговор са силазним акцентом на унутрашњем слогу (*Јутјџуб*), иако није у складу с акцентатском нормом српског језика.

јутјубер м. р.

① дефиниција *особа мушког рода која снима и поставља снимке на Јутјуб, веб-сајт за дељење, размену и гледање видео-клипова, творац јутјуб садржаја.*

② цитати Најпопуларнији јутјубер зарађује 12 милиона долара (politika.rs, 25. 10. 2015); Има осам година и најплаћенији је јутјубер на планети (rts.rs, 22. 12. 2019); Популарни јутјубер Богдан Илић, познатији као Бака Прасе, данас је у тржном центру у Новом Саду изазвао општу хистеричу, гужву и гурање, тако да је морала да интервенише полиција и изврши евакуацију (rtv.rs, 19. 1. 2019).

③ порекло енгл. YouTuber.

⑥ област интернет.

јутјуберка ж. р.

① дефиниција *особа женског рода која снима и поставља снимке на Јутјуб, веб-сајт за дељење, размену и гледање видео-клипова, творац јутјуб садржаја.*

❷ цитати Популарне јутјуберке Анђела (деветнаест и по година) и Нађа (седамнаест и по година), девојчице пореклом из Пожаревца, које живе у Паризу кажу да мама, тата и бака воде рачуна да све што кажу на „Јутјубу” буде примерено (politika.rs, 27. 1. 2019); Шестогодишња јутјуберка купила некретнину од 8 милиона долара (rtv.rs, 28. 7. 2019); „Svi na društvenim mrežama treba da se zalažu za prava deteta zbog toga što imaju široku publiku“, каже јутјуберка Mila Antonović (rts.rs, 20. 11. 2019).

❸ порекло енгл. YouTuber < YouTube: Јутјуб.

❹ област интернет.

јутјуберскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који, -а, -е се односи на Јутјуб, јутјубере и јутјуберке.*

❷ цитати LJUBAV NA JUTJUBERSKI NAČIN: Raskinuo sa DEVOJKOM zbog pregleda, evo šta je ona URADILA (srbijadanas.com, 6. 5. 2019); Neki novi klinci: Dvodnevna jutjberska opsada Sava centra (ekonomskvesti.com 3. 10. 2016); Jutjberska kampanja: Stop onlajn nasilju! (wannabemagazine.com); „Uz to, formati koji se plasiraju na YouTube-u prosto nisu nešto što bi funkcionisalo na televiziji. Zato mislim da će se i jutjberska scena u budućnosti popraviti sama od sebe, ne toliko zbog nekih etičkih principa, nego zato što bolji sadržaji mogu bolje da se monetizuju”, objašnjava sagovornica (021.rs, 2. 12. 2018). Forumsko i jutjbersko znanje je daleko od toga, običan prikaz da je neko nešto lično uradio što upšte ne znači da je tačno, malo ih je dobrih (forum.bjbikers.com, 29. 3. 2019).

❸ порекло енгл. YouTube.

❹ област интернет.

јутјуб кàнàл, -àла м. р. (јутјуб кàнàл)

❶ дефиниција *бесплатна персонализована подстраница Јутјуба, веб-сајта за дељење, размену и гледање видео-снимака, где Јутјубер поставља своје садржаје посетиоцима: видео-клипове, линкове, личне информације или информације о самом каналу.*

❷ цитати Снимак концерта бенд је поставио на свој „Јутјуб” канал, омогућивши на тај начин фановима да не чекају на излазак будућег ДВД издања (politika.rs, 3. 7. 2015); Celu emisiju „Ovo je Srbija” od sada možete gledati i na Jutjub kanalu RTS-a (rts.rs, 28. 1. 2015); Представе и

радионице за децу на јутјуб каналу док траје ванредно стање (rtv.rs, 16. 3. 2020).

❸ порекло енгл. YouTuber channel.

❹ област интернет.

Јутџб м. р. нераспр. (Јутџб)

❶ дефиниција *веб-сајт за дељење, размену и гледање видео-клипова.*

❷ цитати Иако је 2010. укинута забрана Jutuba, неколико десетина hiljada сајтова је још увек блокирано у државној цензuri (nspm.rs, 11. 6. 2013); Ova девојка из Hong Konga ућланила се на Jutub 2007. godine, а njen kanal сад има близу два милиона pretplatnika (zena.blic.rs, 26. 4. 2017); Glad fanova Jutuba за prećicama i savetima о lepoti је nezasita, а bloggerke које те savete дају, našle су и начин да своје usluge unovče (zena.blic.rs, 26. 4. 2017).

❸ порекло eng. YouTube.

❹ варијанте Јутјуб.

❹ област интернет, маркетинг.

❸ напомене У зависности од изговора јављају се две варијанте: у британском енглеском овај назив се изговара као *Јутјуб*, а у америчкој варијанти енглеског језика изговор је *Јутуб*. С обзиром на то да је у оваквим случајевима у српском језику пракса окретање британском изговору, предност треба дати британском изговору (*Јутјуб*).

крафџн, -џна м.р.

❶ дефиниција *врста слатког пецива од лиснатог теста које има особине и кроасана и мафина.*

❷ цитати За one који не знају krafín (cruffin) је заправо kroasan mafín. Recept за kroasan само upreden и pečen у kalupima за mafine. Mere које ћу вам ispisati су за 8 krafina. I verujte, biće divno lisnati, krckavi spolja и meki unutra (jabukeicimet.rs, 19. 6. 2019); Najnoviji izum jeste krafín, mešavina kroasana и mafina, и dolazi из kafića – poslastičarnice „Fokskroft и Džindžer”. Kvintin Doson, vlasnik, priznaje да је ovaj slatkiš prvi put spazio у pekari „Gospodin Holms” у San Francisku, pre неколико godina, али да се у njegovom objektu prvi put pojavio у Londonu. Krafini су mešavina putera и brašna, са spiralnim toppingom, не тако elegantnog izgleda и nezgodni за jelo. Tekstura је, pak, čudesna: bogato, lisnato testo istovremeno mekano и hrskavo. Iако nije pržen у ulju, zahvaljuјуći puteru

ima divnu koricu, koja se posipa šećerom u prahu (stvarukusa.rs, 28. 3. 2015); Nastao spajanjem francuskog kroasana i američkog mafina. Spolja hrskav a unutra mekan. Prvi krafina napravila je Kejt Rid, poslastičarka iz Melburna (mesimozajedno.rs, 1. 4. 2019); Testo prstima premazati sa 25 grama omekšala putera (od onih ukupno 150 grama) i uviti u rolnicu. Rolnicu uzduž prerezati na pola i svaku polovinu uviti u puž, rezana strana da je okolo. Staviti u kalup za mafine. Tako uraditi sa svim lopticama testa. Izađe 12 krafina. Ostaviti da stanu 60 minuta i peći na 180 stepeni 25 minuta. Pečene posuti šećerom u prahu (recepti.zena.blic.rs); Video sa pripremom krafina od čokolade (my-instastalker.com).

❸ порекло енгл. cruffin < croissant + muffin.

❹ варијанте круфин.

❺ област кулинарство.

❻ напомене Предност треба дати варијанти *крафин* јер је ближа изговору оригиналног назива. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

кроасан-крофна ж. р.

❶ дефиниција *врста слатког пецива од лиснатог теста у облику крофне пуњеног кремом, које је 2013. године почео да прави њујоршки посластичар Доминик Ансел.*

❷ цитати Kronats – Kronat – Cronuts [наслов] / Fantastično pecivo u obliku krofne i pečeno kao krofna a pripremano kao kroasan, kod nas se zove kroasan krofna. Apsolutni hit u svetu (brzicolaci.com, 28. 5. 2014); Kroasan krofne [наслов] / slatko / Kroasan krofne nisu nešto što se pravi baš svaki dan, jer je otprilike potreban ceo dan da bi se napravile. One su suštinski krofne od lisnatog kvasnog testa. Sama priprema ne traje dugo, ali je potrebno dosta vremena koje služi da bi testo dobro naraslo i da bi se dobro listalo. Kronats kako se zovu u originalu otkriće su francuskog poslastičara koji živi i radi u Americi a zove se Dominik Ansel (lepibrka.com, 17. 6. 2019); Dva u jedan: Kroasan-krofna, pecivo za kojim lude Njujorčani! [наслов] / Nakon dva meseca pokušavanja da napravi idelnu kombinaciju francuskog kroasana i američke krofne, pekar Dominik Ansel je uspeo. Sada već čuveni proizvod, Crounat omiljeni je doručak velikog broja Njujorčana. Dnevno se proizvede samo 200 komada ovog neobičnog slatkiša, te su redovi ispred pekare uobičajena pojava (posaljirecept.rs, 11. 7. 2013);

❸ синоними кро-крофна, кронат, кронут.

❹ област кулинарство.

⑧ напомене Предност треба дати сложеници *кроасан-крофна* јер се састоји од две познате постојеће речи или облику *кронат*, који је најближи изговору оригиналног назива. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

кро-крофна ж. р.

① дефиниција *врста слатког пецива од лиснатог теста у облику крофне пуњеног кремом, које је 2013. године почео да прави њујоршки посластичар Доминик Ансел.*

② цитати Ove godine pobednik među slatkišima je nova kro-krofna. Njujorčani su poludeli za njom, a ideju je dobio jedan francuski pekar. [...] Reklo bi se da tu nema mnogo pametovanja – kro-krofna je, jednostavno, dete kroasana i krofne – Francuske i Amerike. Ili ne? (lifepressmagazin.com); Njujorčani su poludeli za „kro-krofnama” (cronut), novotarijom u svetu poslastica koju je izmislio i zaštitio jedan francuski pekar, tako što je ukrstio kroasan i američku krofnu (blic.rs, 13. 6. 2013); Razvaljajte testo blago ponovo, pa ga vratite u frižider. Ovo ponovite još 2 puta da biste dobili slojevitost kro-krofne (dnevno.rs, 16. 3. 2015); Kro-krofne jednostavno morate probati. Pogledajte za čime ljudi Amerika i Francuska (facebook.com, 27. 10. 2013), Kro-krofna je u obliku američke krofne sa rupom u sredini, ali napravljena od hrskavog testa za francuske kroasane (novine.ca, 23. 5. 2017).

⑤ синоними кроасан-крофна, кронат, кронатс, кронут.

⑥ област кулинарство.

⑧ напомене Предност треба дати сложеници *кроасан-крофна* јер се састоји од две познате постојеће речи или облику *кронат*, који је најближи изговору оригиналног назива. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

кронат м. р.

① дефиниција *врста слатког пецива од лиснатог теста у облику крофне пуњеног кремом, које је 2013. године почео да прави њујоршки посластичар Доминик Ансел.*

② цитати Истински гурмани и познаваоци добре кухиње уживају у опробаним укусима традиционалних јела са свих меридијана, али и експериментишу са новим састојцима и мирисима. Ове године у моди

је хибридна храна, а њен симбол је „кронат” - савршена мешавина најбољег француског кроасана и чувене америчке крофне. Нову врсту слатког пецива лансирао је, крајем прошле године, француски посластичар Данијел Ансел. За неколико месеци постала је изузетно популарна у свим већим европским градовима и у Америци (novosti.rs, 12. 7. 2014); Pekar Dominik Ansel morao je nedavno da zaštititi ime svog kolača koji su počeli da kopiraju širom Amerike. Sve je počelo kada je pekar pokušao da napravi neku novinu i eksperimentisao sa ukusima i oblicima. Tako je nastao kronat (cronut) (kurir.rs, 6. 10. 2014); Говорећи о неким од најпопуларнијих јела данашњице, познати шеф коментарисао је, између осталог и традицију бранча (оброка између доручка и ручка) и хибридно јело које је комбинација кроасана и крофне познато као „кронат” (crounute). [...] Дјелује да је једино што му се свиђа од помодарских ствари „кронат”. / „Не једем много слаткиша, али кронати су проклето добри”, закључио је Борден (rt.rs, 28. 9. 2017); Kronat je pecivo u obliku krofne, a priprema se kao kroasan. Ovaj svetski hit među slatkišima izumeo je francuski pekar Dominik Ansel (bgonline.rs); U Beogradu je otvorena nova Slatkoteka! Probajte kapkejk, kronat i Slatkoladu po prvi put u našem gradu, uz druge provereno dobre poslastice (putujsigurno.rs, 30. 8. 2019).

③ порекло енгл. cronut < croissant + donut.

④ варијанте кронатс, кронут.

⑤ синоними кроасан-крофна, кро-крофна.

⑥ област кулинарство.

⑧ напомене Предност треба дати сложеници *кроасан-крофна* јер се састоји од две познате постојеће речи или облику *кронат*, који је најближи изговору оригиналног назива. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

кронатс м. р.

① дефиниција *врста слатког пецива од лиснатог теста у облику крофне пуњеног кремом, које је 2013. године почео да прави њујоршки посластичар Доминик Ансел.*

② цитати Kronats ili cronut je krofna napravljena kao lisnato testo. Prvo pravite kiselo testo, premazujete margarinom ili maslacem i vadite krofne koje pečete u dubokom ulju (domacirecepti.net, 21. 4. 2015); Otkrijte recept za Kronats, fantastično pecivo, nešto između krofni i kroasana, i saznajte više o tome koja su ulja najbolja za prženje (soibiberblog.com, 20. 2.

2014); Kronats, nešto između krofní i kroasana. Pecivo nastalo na Menhetnu, kreirano od strane francuskog kuvara, za kojim su svi poludeli (omiljenirecepti.blogspot.com, 18. 6. 2014); Kronats ili Cronut je kombinacija kroasana i krofne koju je osmislio francuski pekar Dominik Ansel (my-in-stastalker.com); Čitam nešto o trendovima u hrani, kažu da su 2013. obeležili sokovi i sokovnici, sve moguće bez glutena, paleo ishrana, kronats koji su u nanosekundi osvojili celu Ameriku a odatle stigli čak i kod nas (porodicnegastronomije.com, 10. 2. 2014); Kako nisam htela da mesim one prave, iskoristila sam lisnato koje sam pržila pa dobila nešto kao prostiju verziju kronats (prstohvatsoli.com, 25. 7. 2016); U Gruv se doselio čuveni Dominik Ansel, zbog čijih kronatsa (kombinacija krofne i kroasana) su u Njujorku umeli da se prave redovi od ranog jutra, a preko Craigsliste su se ljudi nudili da čekaju u redu i da za 100usd donesu kronatse na bilo koju adresu na Menhetnu (zelenalutrija.com, 13. 1. 2018).

③ порекло енгл. cronut < croissant + donut.

④ варијанте кронат, кронут.

⑤ синоними кроасан-крофна, кро-крофна.

⑥ област кулинарство.

⑧ напомене Предност треба дати сложеници *кроасан-крофна* јер се састоји од две познате постојеће речи или облику *кронат*, који је најближи изговору оригиналног назива. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

кронут м. р.

① дефиниција *врста слатког пецива од лиснатог теста у облику крофне пуњеног кремом, које је 2013. године почео да прави њујоршки посластичар Доминик Ансел.*

② цитати Можда нисте чули за славног пекара Dominika Ansela, ali njegovo remek djelo kronut teško da ste mogli da zaobiđite, bar ako redovno pratite dešavanja na Internetu. [...] Za popularni kronut (igra riječi croissant – kroasan i donut – krofna) svakog mjeseca osmišljava se novo punjenje, a često se upravo zbog ovog slatkiša prave redovi ispred Anselove pekare u njujorškoj četvrti Soho. Kronut je nastao još 2013, a danas je poznat toliko da ima svoju stranicu na Wikipediji, te je pomogao slavnog pekaru da otvori još dvije pekare – u Los Angelesu i Londonu (srpskainfo.com, 5. 3. 2019); Kronats ili kronut je krofna napravljena kao lisnato testo. Prvo pravite kiselo testo, premazujete margarinom ili maslacem i vadite krofne koje pečete u dubokom ulju (domacirecepti.net, 21. 4. 2015); Baš se radujem

da sam napravila Ivanine kronut, o kojima sam baš puno čitala (coolinari-ka.com, 12. 1. 2015); Evo kako napraviti svoje kronute (bs.hiloved.com);

❸ порекло енгл. cronut < *croissant* + *donut*.

❹ варијанте кронат, кронатс.

❺ синоними кроасан-крофна, кро-крофна.

❻ област кулинарство.

❼ напомене Предност треба дати сложеници *кроасан-крофна* јер се састоји од две познате постојеће речи или облику *кронат*, који је најближи изговору оригиналног назива. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

крѹфѣн, -ѣна м. р. нераспр.

❶ дефиниција *врста слатког пецива од лиснатог теста које има особине и кроасана и мафина.*

❷ цитати Kombinacija kroasana i mafina je poznata pod nazivom kru-fin i o ovoj poslastici smo pisali (tastemagazin.com, 27. 1. 2020); Ostavite obična peciva amaterima, vi ste već spremni kuvari koji će se odlično snaći u pripremi ovog jednostavnog i aromatičnog panteonea – kruфина (bonapeti.rs, 11. 6. 2018).

❸ порекло енгл. cruffin < *croissant* + *muffin*.

❹ варијанте крафин.

❻ област кулинарство.

❼ напомене Предност треба дати варијанти *крафин* јер је ближа изговору оригиналног назива. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

кѹтија за бѣбе* ж. р.

❶ дефиниција *инкубатор уграђен у зид болнице, социјалне установе или зграду верске организације, намењен за анонимно остављање нежељених беба како би држава преузела бригу о њима или их дала на усвајање.*

❷ цитати Kutije za bebe raširile su se od baltičkih državica, preko Nemačke, Austrije, Poljske, Mađarske, Češke, do Rumunije. I zakoni to podstiču: u Mađarskoj, ostavljanje bebe u zvaničnoj kutiji pravno znači isto što i davanje deteta na usvajanje, a napuštanje novorođenčeta na bilo kom drugom mestu je krivično delo (novosti.rs, 1. 7. 2012); Kritičari ove ideje na-

vode da potez samo olakšava ljudima da napuste svoju decu bez razmatranja drugih opcija. [...] Da li mislite da ove „kutije za bebe” treba uvesti i kod nas? Ostavite nam odgovor u komentarima (telegraf.rs, 4. 5. 2016); „Sigurno utočište kutija za bebe” je uvedeno u Indijani i omogućava roditeljima da anonimno ostave neželjene novorođene bebe (telegraf.rs, 4. 5. 2016);

⑤ синоними беби-бокс, бејби-бокс, бокс за бебе*, кутија за нежељене бебе, сандучић за бебе, топла соба за бебе.

⑥ област социјални рад.

⑧ напомене Предност треба дати синтагмама *кутија за нежељене бебе* и *сандучић за бебе* уместо полусложеницама *беби-бокс* и *бејби-бокс*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

кутија за нежељене бебе* ж. р.

① дефиниција *инкубатор уграђен у зид болнице, социјалне установе или зграду верске организације, намењен за анонимно остављање нежељених беба како би држава преузела бригу о њима или их дала на усвајање.*

② цитати Organizacija „Kolevka nade” koja je danas postavila kutiju za neželjene bebe, saopštila je da time želi i da skrene pažnju na taj problem (vesti.rs, 1. 11. 2012); Iako se na prvi pomen ideje o postavljanju kutija za neželjene bebe javilo mnogo negativnih reakcija, ruska javnost prihvatila je ovu akciju. Poslednja kutija, postavljena u Kirišiju, deseta je u Rusiji. Stručnjaci smatraju da je kutija tek deo mera za spas stotina napuštenih beba godišnje (b92.net, 31. 10. 2012); UN protiv kutija za neželjene bebe (yumama.com, 5. 7. 2012).

⑤ синоними беби-бокс, бејби-бокс, бокс за бебе*, кутија за бебе, сандучић за бебе, топла соба за бебе.

⑥ област социјални рад.

⑧ напомене Предност треба дати синтагмама *кутија за нежељене бебе* и *сандучић за бебе* уместо полусложеницама *беби-бокс* и *бејби-бокс*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

лајк, мн. лајкови м. р.

① дефиниција *симбол, ознака, најчешће у облику палца окренутог нагоре или срца; опција којом неки корисник означава да му се свиђа*

неки садржај на Фејсбуку или Инстаграму, која временом проширује број и врсту емоција које исказује.

❷ цитати Sada je lajk postao toliko jak i moćan način komunikacije da više nije samo „palac gore“ nego se pojavljuje i u obliku srca ali i u obliku iznenađenja, ljutnje i tuge. Lajk je postao sofisticiraniji i delikatniji znak (luftika.rs); Лаж за сахрану и удес (politika.rs, 2. 5. 2011); Lajkovi na Fejsbuku utiču na popularnost u školi! (rts.rs, 27. 9. 2013).

❸ порекло енгл. like.

❹ синоними свиђање, позитивна оцена.

❺ област интернет, друштвене мреже.

лајковати, -ујѐм сврш. и несврш.

❶ дефиниција *исказати/исказивати свиђање садржаја на друштвеним мрежама кликом на симбол лајк.*

❷ цитати Ваши пријатељи ће „лајковати“ ваше слике, хвалити вас како сте се обукли и тако ћете постати звезда на дан, сат или минут (politika.rs, 16. 2. 2013); Nemojte pisati poruke dok hodate, lajkovati fotografije pasa, ili gledati video-sadržaje – povrede povezane s korišćenjem mobilnih telefona su u porastu, posebno kod mladih, pokazala je analiza povreda zbog kojih su ljudi tražili lekarsku pomoć u SAD (rts.rs, 7. 12. 2019); Instagram je ove nedelje ukinuo opciju „Following Activity“ preko koje su korisnici mogli da prate šta lajkuju njihovi pratoci i oni koje oni prate (blic.rs, 11. 10. 2019).

❸ порекло енгл. like.

❹ област друштвене мреже.

лоукѡстер м. р.

❶ дефиниција *нискобуџетна компанија која нуди услуге авионског (ређе аутобуског) превоза по повољним и приступачним ценама.*

❷ цитати Da bi loukosterima bila isplativa cena karata tri puta niža od cena nacionalnih prevoznika oni smanjuju prevashodno kvalitet usluge (vreme.com, 8. 10. 2009); Mađarski loukoster se širi, osnovana kompanija Wizz air Abu Dabi (bizlife.rs, 3. 3. 2020.); Loukoster je krenuo: Ovo je 7 najvažnijih stvari ako hoćete do Zagreba i Ljubljane za 1.000 RSD (bizlife.rs, 25. 7. 2019); Islandski loukoster „Wow“ bankrotirao (rtv.rs, 28. 3. 2019).

❸ порекло енгл. lowcoster.

④ варијанте лоукост компанија.

⑥ област саобраћај, туризам.

лоукост-компанија ж. р.

① дефиниција *нискобуџетна компанија која нуди услуге авионског (ређе аутобуског) превоза по ниским и приступачним ценама.*

② цитати Mi vam prenosimo evropske low-cost kompanije (bizlife.rs, 9. 6. 2016); Аеродром „Никола Тесла” спреман за „лоу кост” компаније (politika.rs, 10. 12. 2009); Loukost kompanije sniziće cenu „siti brejk“ aranžmana (blic.rs 5. 2. 2010).

③ порекло енгл. low-cost company.

④ варијанте лоукост компанија, low-cost компанија.

⑤ синоними нискобуџетна компанија, нискотарифна компанија.

⑥ област саобраћај, туризам.

⑧ напомене Предност треба дати писању без наводника.

масмаркет прид. непр. нерасп.

① дефиниција *који, -а, -е је намењен масовном тржишту, најширем кругу купаца, а не само онима са много новца или специфичних интересовања.*

② цитати Kuća Creed je sve ono što današnja selektivna parfemska industrija sa svojim masmarket pristupom nije (absolutennart288015067.wordpress.com); Takva su sva ta masmarket komercijalna pojačala, nije to napravljeno za cepanje, nego da se sluša kući umereno (diyaudio.rs, 18. 6. 2019).

③ порекло енгл. mass market.

⑤ синоними комерцијалан, -лна, -лно.

⑥ област пословање.

⑦ напомене Предност треба дати речи *масмаркет* а не изворном облику (*mass market*).

нeтвoркинг* м. р.

① дефиниција *упознавање одређених лица ради развијања професионалних и друштвених контаката.*

② цитати Istovremeno, sam događaj je daleko manje zahtevan za učesnike, i ostavlja daleko više vremena za networking – koji i jeste jedna od po-

enti dešavanja ove vrste (startit.rs, 11. 4. 2013); Na sajmu će učestvovati međunarodne delegacije, biće organizovane manifestacije poput berze za saradnju b2b kao i networking za diplomatski kor (bizlife.rs, 3. 9. 2012); ADRIA MEDIA GROUP PODRŽAVA NAJBOLJE BIZNIS-PROJEKTE: BRZI POSLOVNI SASTANCI KAO NOVA FORMA NETWORKINGA (adriamediagroup.com; 28. 3. 2018).

- ❸ порекло енгл. networking.
- ❺ синоними умрежавање.
- ❻ област пословање.
- ❽ напомене Предност треба дати синониму *умрежавање*. Не препоручује се изворно писање (*networking*).

прђмо-кђд м. р.

❶ дефиниција *организовани низ слова, бројева и симбола који омогућава попуст при куповини и служи као подстицај за куповину и привлачење нових клијената, а може бити одштампан на папиру или се налази на сајту продавца или пружаоца услуга.*

❷ цитати Promo kod možete iskoristiti na sve artikle u periodu od 22.03. do 31.03. (legend.rs); Da biste dobili promo kod za narednu kupovinu potrebno je da kupite kartu u novembru mesecu na našem sajtu (aerogaga.com); Ukoliko ste nedavno otvorili nalog na našem servisu i niste sigurni kako da iskoristite promo kodove koje ste dobili, na pravom ste mestu! (donesi.com, 13. 8. 2015).

- ❸ порекло енгл. promo code.
- ❹ варијанте промотивни код.
- ❻ област маркетинг.
- ❽ напомене Препоручује се полусложеничко писање, односно писање с цртицом (*промо-код*).

прђмотивнђ кђд м. р

❶ дефиниција *организовани низ слова, бројева и симбола који омогућава попуст при куповини и служи као подстицај за куповину и привлачење нових клијената, а може бити одштампан на папиру или се налази на сајту продавца или пружаоца услуга.*

❷ цитати Pročitajte sve o tome šta je kazino promotivni kod i kako da ga aktivirate (bonuscode.rs); Promotivni kod za ovu sedmicu je ZIMA2019RASKA (kavim-raska.rs, 17. 9. 2019); За све читаоце нашег портала, а у сарадњи

са Теропланом, поклањамо промотивни код који можете искористити до краја маја при куповини карата путем сајта (studenica.rs).

- ③ порекло енгл. promotion code, promotional code.
- ④ варијанте промо-код.
- ⑥ област маркетинг.
- ⑧ напомене Предност треба дати синтагми *промотивни код* уместо полусложеници *промо-код*.

равноземљац, -љца м. р.

① дефиниција *присталица средњовековног схватања које се у 21. веку раширило путем друштвених мрежа, да Земља није округла већ је равна плоча.*

② цитати Ја sam, na časnu reč, u jednom trenutku čak pomislio da smo se našli u ulozi laboratorijskih zamoraca u nekakvom bihejviorističkom eksperimentu, tim pre što je, na moje iznenađenje, jedan od zastupnika ideje Ravne zemlje i jedan od moderatora. Sad, koliko utiče na reputaciju samog foruma činjenica da mu je jedan od moderatora ravnozemaljac, posebna je priča (mycity.rs, 12. 8. 2015); Mita nema pojma o ravnozemljaštvu, treba još jedno 10 minuta da gleda Youtube klipove. Ravnozemaljci ne tvrde samo da je loptasta zemlja fake nego je sve fake. Sve što nas okružuje su smicalice, iluzije, tvorevine svetske zavere. Ništa nije kako jeste, ni zemlja ni evolucija ni svemir ni fizika ni hemija ni medicina (fastserbia.com, 4. 8. 2016); Ravnozemaljac / Možete doći do bezbroj dokaza da zemlja nije okrugla. Npr. nema nijedne prave slike iz svemira nase planete, sve su kompjuterski urađene, na Antartiku smeju ljudi da idu do jednog dela dok ne naiđu na vojisku (telegraf.rs, 13. 6. 2016); Ravnozemaljci su iskoristili hiljade godina tehnickog razvoja do interneta i onda ih je neko organizovao u grupe (blic.rs); Istina je ravno - Globus je prevara, piše na Fejsbuku ravnozemaljca (espresso.rs, 20. 3. 2018); Kako se odmah javljaju „udruženja” za zaštitu životne sredine i sa druge strane ravnozemaljci i teoretičari zavera (b92.net, 3. 7. 2018);

- ⑤ синоними равноземљаш.
- ⑥ област квазинаука.
- ⑧ напомене Предност треба дати синониму *равноземљаш*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

равноземалскѣ, -а, -о нераспр.

❶ дефиниција *који, -а, -е се односи на равноземаљце и равноземаљство.*

❷ цитати Три vеbsajta који се bore за preovladavње равноземалjsке теорије, разликују се по trivialности и argumentarnosti. (Da li su Jevreji krivi за sakrивање истине о равnoj земљи?) Svako pokušava да дефинише ствар; међутим, нема неке јединствене теорије (galaksija.info, 7. 2. 2017); Vidiš valjda да је pun jutjub onih videoklipova о равноземалjsким otkрићима. Ovako postižete samo то да изгледа misterioznije уз puno pravo svakog posetioca foruma да се запита како то да Krstarica dopушта теме о zombijima и drakoncima, а zabranjuje равноземалjsке (forum.krstarica.com, 10. 3. 2016); На питања одговарају питањем, на захтев за било који доказ равне Земље одговарају контра-захтевима, на науку одговарају YT video записима, на позив да користе очи траже linkove, на идеју да користе мозак мењaju тему. Себе називају инжинерима и људима жељним истине, али не прихватају ништа осим своје равноземалjsке догме. Отварају тему на основу својих истраживања, а њих нема ни у траговима на 250 страна (mycity.rs, 30. 7. 2010).

❸ синоними равноземљашки, -а, -о.

❹ област квазинаука.

❺ напомене Предност треба дати синониму равноземљашки, -а, -о.

равноземалство с. р. нераспр.

❶ дефиниција **а.** *средњевековно схватање које се у 21. веку раширило путем друштвених мрежа, да Земља није округла већ је равна плоча. б.* *покрет, настао у 21. веку, чије присталице верују да Земља није округла већ је равна плоча.*

❷ цитати **а./б.** За истраживање је чињеница да огромна већина „vакцинаша” потеже „равноземалjство”, crну magiju, baba vangu, vрачаре и sличне ствари чим неко каже нешто против vакцина (021.rs, 4. 3. 2018); Proučih malo odakle svo ovo равноземалjство потиче и додох до toga да је један човек све то покренуо (ana.rs, 26. 2. 2017); Nadam се да ће поjeftинjenje putovanja у svemir и орбиту Земље бити последњи ексер у sanduku povampirenog равноземалjства из средњег века (logicno.com, 16. 7. 2018).

❸ синоними равноземљаштво.

❹ област квазинаука.

⑧ напомене Предност треба дати синониму *равноземљаштво*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

равнозѐмља̑ш, -а̑ша м. р.

① дефиниција *присталица средњевековног схватања, које се у 21. веку раширило путем друштвених мрежа, да Земља није округла већ је равна плоч; особа мушког рода присталица средњевековног схватања, које се у 21. веку раширило путем друштвених мрежа, да Земља није округла већ је равна плоча.*

② цитати U 21. veku sve je brojniji pokret „ravnozemljaša” koji ne priznaje naučna otkrića i zagovara teoriju da je Zemlja ravna ploča. (kurir.rs, 26. 2. 2018); „Равноземљаши” „објаснили” зашто човек не падне са ивице / „Разговарали смо слободно, без предрасуда и након дубокоумних и мудрих дискусија дошли смо до одређених закључака”, стоји у саопштењу Енглеског удружења „равноземљаша”. Они су на овој конвенцији „одговорили” на питање које је до сада привлачило највише пажње и откривало бесмисленост те теорије. Наиме, ако је Земља равна плоча, мора постојати ивица, а када човек дође до ње, морао би пасти, односно отићи у свемир. „Објашњење” је, наравно, бесмислено попут саме теорије, а оно гласи: Човек не може пасти са ивице Земље јер када дође до краја, он се аутоматски појави на другој страни планете, а упориште за ту теорију је популарна игрица Пак-Мен који се управо на тај начин креће по екрану. [...] Равноземљаши верују да су све фотографије наше планете лажиране и да она није сферична, већ да је равна плоча [...] Наредно окупљање „равноземљаша” је заказано за 15. новембар у америчком Денверу (naslovi.net, 3. 5. 2018); Упркос чињеници да бројни летови у свемир, заједничке мисије различитих држава на Међународној свемирској станици, скорији летови које је спровела компаније Илона Маска, и бројни научни радови великог броја учених људи широм света доказују да је Земља округла – равноземљаши не одустају. [...] На питање, због чега онда равноземљаши упорно тврде да је Земља равна плоча, Тајсон каже (b92.net, 14. 3. 2018); Nismo ovde da bismo ismevali ravnozemljaše, već da vidimo gde su greške u nama naučnicima. Kako je moguće da u 21. veku i u svetu i kod nas raste broj ljudi koji veruje da je Zemlja ravna ploča, uprkos ogromnom broju dokaza da nije tako (politika.rs, 24. 3. 2019); Равноземљаши тврде да је Земља равна, а сви докази који показују супротно су или лажни или лоше интерпретирани. И како би по њима та равна плоча функционисала? Они тврде да су све остале планете – планете, али Земља ни-

је. Она је у центру Сунчевог система, а све друге планете круже око ње из разлога који нису баш превише јасни. Северни пол налази се у центру тог равнoг, спљoштеног диска чију спољну ивицу окружује ледена површина. Сунце не излази или залази, више светли попут рефлектора и показује на различите делове Земље током дана. Кажу како је оно што називамо изласком и заласком Сунца само наша „перцепција”, шта год да им то значи. Све доказе попут снимака НАСА-е из свемира и сведочења астронаута, назваће лажним вестима (dnevnik.rs, 29. 1. 2019); Прошле године је организована прва конвенција бразилских равнoземљаша, која је окупила неколико стотина људи у Сао Паулу. Њихова омиљена мета је НАСА (rs.sputniknews.com, 4. 3. 2020).

⑤ синоними равнoземљац.

⑥ област квазинаука.

⑧ напомене Предност треба дати синониму *равнoземљаш*. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

равнoземљашница ж. р.

① дефиниција *особа женског рода присталица средњевековног схватања, које се у 21. веку раширило путем друштвених мрежа, да Земља није округла већ је равна плоча.*

② цитати Poznata srpska ravnozemljašica i teoretičarka zavere / Putovanje avionom je odličan dokaz da nismo na lopti. Satima smo putovali bez praćenja „zakrivljenja” na svakih 5 minuta (reddit.com, 29. 1. 2019); Slušao sam je i nisam zaključio da je neinteligentna. Barem ne bi sama sebe nazvala „ravnozemljašica” (forum.krstarica.com, 22. 3. 2016); Majo, jesi ti to postala ravnozemljašica? Da te ubacim u neke naše grupe? (coolinarika.com, 1. 4. 2018); По последњем снимку испаде да су равнoземљашнице у борби против новог светског поретка (pouke.org, 26. 12. 2019); Nije joj baš ni neki preveliki plus ako nije ravnozemljašica (ana.rs, 27. 12. 2018); Ti si vise bogumi za rijaliti nego ja, tj takve antivakserke kao ti. Eno ih puni rijaliti ni jedna nije provakserka, sve antivakserke, veganke i ravnozemljasicе (forum.krstarica.com, 20. 10. 2017).

⑥ област квазинаука.

равнoземљашкѝ, -а, -о

① дефиниција *који, -а, -е се односи на равнoземљаше, равнoземљашнице и равнoземљаштво.*

❷ цитати Све сами „глобусари”, што би рекли припадници равноземљашког табора, који, одлуком организатора, на позорници нису имали представника. Понирући у мотиве због којих се неко сврстава уз псеудотеорију равне земље, др Бауцал је изнео став да је можда погрешна претпоставка да сви који промовишу равноземљашку космологију, или је пак шерују, лајкују и подупиру коментарима, заиста у њу и верују (politika.rs, 24. 3. 2019); Осим ових сулудих тврдњи, поменути свештеник на свом профилу на Фејсбуку такође промовише теорију равне земље. Своје равноземљашке ставове објашњава и тумачи позивајући се на црквене књиге (Погледи, 18. 1. 2019); Равноземљашка Земља је диск у чијем је центру северни пол, док је опасана слојем леда Антарктика који чува воду океана да не испури преко обода (docplayer.org, 2018); Još jedan ravnozemljaški autor Samuel Rowbotham je tokom svoje karijere proučavao pomrčinu Meseca te je pokušao osporiti teoriju da je pomrčina zapravo refrakcija putem jednostavnog eksperimenta (krstarica.com, 29. 7. 2018); Video sam skoro kako izgleda ravnozemljaska karta. Smejaо sam se pola sata (logicno.com, 8. 9. 2018).

❸ синоними равноземалшки, -а, -о.

❹ област квазинаука.

❺ напомене Предност треба дати синониму *равноземљашки*, -а, -о.

равноземљаштво с. р.

❶ дефиниција **а.** *средњевековно схватање које се у 21. веку раширило путем друштвених мрежа, да Земља није округла већ је равна плоча.* **б.** *покрет, настао у 21. веку, чије присталице верују да Земља није округла већ је равна плоча.*

❷ цитати **а.** Пошто равноземљашки не прихватају да је њихов став базиран на вери, већ покушавају да равноземљаштво докажу „доказима”, моје питање је следеће: Ако је земља геоид, постојање леда на половима може се објаснити положајем Земље у односу на наше сунце, дакле разлог за његово постојање су закони физике у које ја верујем. Ако је земља равна, откуд лед у „центру” равне плоче? (b92.net, 3. 5. 2018); Ако је дозвољено рећи да је ravnozemljaštvo glupost, да је verovanje u socijalističku ekonomiju smešno, да је potpuno liberalizovano tržište utopija ili да је desničarsko opredeljenje u koliziji sa 21. vekom, ne vidim зашто би религија била поштеђена критике, negiranja или ismevanja (vox92.net, 4. 6. 2019); Anketa ne govori o povećanju onih koji veruju u ravnozemljaštvo, već o tome да су нам dosadili и да ми trolovi све мање посећујемо те sajtove (b92.net, 5. 4. 2018); Omladina је све nepismenija и počinje да

veruje u srednjevekovne budalaštine tipa ravnozemljaštva, jer nema matematički i fizički referentni sistem (b92.net, 11. 3. 2019); Hiromantija, ravnozemljaštvo, antivakserstvo i drugo zaverološko lupetanje su pseudonauka (publicinsta.com). 6. То је разлог и разних других покрета који нису нужно политички, као што је антивакцинаштво, равноемљаштво, креационизам и слично (vidovdan.org, 8. 11. 2018); Током 2015. године смо се ухватили у коштац са темом геоцентризма и оповргли тврдње геоцентриста. Нажалост, морамо да се дотакнемо и питања да ли је Земља равна. Због тога је нужно да овај чланак буде веома темељан у указивању на то колико је равноемљаштво у заблуди у много аспеката: библијском, историјском и научном (creation.com, 27. 9. 2017); Ravnozemljaštvo je jedna nova religija sa svojim dogmama i šizmama. Tri vebajta koji se bore za preovladavne ravnozemaljske teorije, razlikuju se po trivijalnosti i argumentarnosti. (Da li su Jevreji krivi za sakrivanje istine o ravnoj zemlji?) Svako pokušava da definiše stvar; međutim, nema neke jedinstvene teorije (galaksija.info, 7. 2. 2017); Ja sam bio ravnozemljaš na netu nekih 2 meseca i izašao sam iz ravnozemljaštva (telegraf.rs, 29. 4. 2017); То је заправо интересантна тема, обзиром да је страх од комунизма утицао и на ниво равноемљаштва и религиозности (parapsihopatologija.com, 17. 3. 2020).; Ravnozemljaštvo pokušava da rekonstruiše svet kojim možemo da vladamo, svet u kom posedujemo tajno znanje, vidimo istinu koja običnim ljudima izmiče, nismo mi zaostali i neobavešteni nego su svi drugi (patispanj.blogspot.com, 30. 1. 2018).

5 синоними равноемљаштво.

6 област квазинаука.

8 напомене Предност треба дати синониму *равноемљаштво*.

ритејлер м. р.

1 дефиниција *особа, продавница или фирма која продаје робу на мало појединцима различитим каналима, у продајним објектима или преко интернета.*

2 цитати Ritejleri moraju da promene način poslovanja kako bi se prilagodili savremenom tržištu (ekapija.com, 28. 10. 2019); Udruživanjem ritejleri stiču veću snagu za obavljanje poslova organizatora turističkih putovanja (turizamiputovanja.com); Najzanimljivije u ovom istraživanju jeste to što spisak konkurenata ne uključuje samo ritejlere (marketingmreza.rs, 25. 6. 2013).

3 порекло енгл. retailer.

5 синоними продавац на мало.

⑥ област пословање.

ритејл-индустрија ж. р.

① дефиниција *трговина на мало; ланац малопродајних објеката.*

② цитати Kakvo је trenutno stanje u ritejl industriji, koji su to izazovi sa kojima se suočavaju kompanije u regionu, kako na te izazove uspešno odgovoriti, koji su trendovi prisutni u svetu, ali i kakve su šanse za razvoj, posetioци su mogli да чују од стручњака из целог света (ekapija.com, 28. 10. 2019); Ukazao је, међутим, да nije завршен процес модернизације и увођења нових технологија, као и да је nedovoljno развијена ритејл индустрија. (kamatica.com, 9. 3. 2017); *Real estate i ritejl industrija је дуго била „re-zervisana” за мушкарце, поготову за руководеће позиције* (originalmagazin.com).

③ порекло енгл. retail industry.

⑤ синоними трговински ланац.

⑥ област пословање.

⑧ напомене Предност треба полусложеничком писању *ритејл-индустрија* уместо растављеном писању. Нестандардни силазни акценат ван првог слога далеко је чешћи у изговору.

ритејл-парк м. р.

① дефиниција *отворени тржни центар на периферији града, који подразумева више продајних објеката и пратећи садржај.*

② цитати Sledeće godine i u Valjevu ritejl park (kolubarske.rs, 29. 10. 2015); Novi koncept ritejl parka – šoping centar na otvorenom (zena.blic.rs, 24. 4. 2017); Људи кад помисле на бувљак замисле продавца са робом на кутијама или коленима, а не схватају да је у плану прави ритејл парк (малопродајни простор) (politika.rs, 3. 6. 2017).

③ порекло енгл. retail park

⑤ синоними шопинг мол, тржни центар

⑥ област пословање

⑧ напомене Предност треба дати полусложеничком писању *ритејл-парк* уместо растављеном писању.

сабскрајбѐр м. р.

❶ дефиниција **а.** *особа која се пријавила/претплатила да добија копије публикација, попут новина или часописа, или најновије информације у вези са организацијама, институцијама и сл. сходно својим интересовањима; б.* *особа која прати нечији јутјуб канал и подржава тог јутјубера/јутјуберку.*

❷ цитати **а.** Mejl링 lista (imejl lista, или samo Lista) je spisak mejl adresa koje su posetioци оставили на Vašoj интернет страници, u замену за неке услуге које сте им понудили. Posetioци који су се „upisали” на Mejl링 listu зову се сабскрајбери (engl. Subscribers) или „pretplatници” јер су се на Vašoj интернет страници добровољно пријавили/pretplatили за добијање неких услуга или информација (kalkulacija.com 7. 1. 2017); Прича је била испраћена конкретним примерима и саветима који могу да се примене да бисте остварили раст (прихода, броја корисника, сабскрајбера...) који желите (inkubator.biz 20. 5. 2015); Tada korona virus – позитиван фактор када је реч о прикупљању сабскрајбера – постаје негативан фактор. Netfliks је морао да паузира продукцију свих пројеката током карантина (bbc.com 22. 4. 2020); Kate Bryan је блогерка која на свом блогу пише о фризурама (иначе једној од екстремно популарних тема на Pinterestu) и изради накита. Када је почела да пинује, саобраћај ка њеном блогу је нагло скочио. За пет месеци добила је 14.000 нових subscribера и преко милиона прегледа страница (vesti.kombib.rs).

❸ Уместо 10.000 прегледа на неком каналу укупно, уведен је праг од најмање хиљаду пратилаца (сабскрајбера) и најмање 4.000 одгледаких сати за 12 месеци (politika.rs, 27. 1. 2019); Јутјубери, сабскрајбери, инфлуенсери... Звучи као новогвор (politika.rs, 27. 1. 2019); Bogdan на Јутјубу има neverovatan број сабскрајбера – чак више од милион и 227.000 њих (telegraf.rs, 13. 6. 2019).

❹ порекло енгл. subscriber.

❺ варијанте субскрајбер.

❻ синоними **а.** претплатник; **б.** пратилац.

❼ област друштвене мреже.

❽ напомене Не препоручује се изворно писање (subscriber)

сaндучић за бeбe* ж. р.

❶ дефиниција *инкубатор уграђен у зид болнице, социјалне установе или зграду верске организације, намењен за анонимно остављање нежељених беба како би држава преузела бригу о њима или их дала на усвајање.*

❷ цитати Već 10 godina u Austriji postoji kontroverzni 'sandučić za bebe' pod nazivom bejbiklep u koji majke, potpuno legalno, mogu da ostave svoju tek rođenu bebu. Uprkos zgražavanjima i brojnim moralnim raspravama koje je taj projekat podstaknuo ono što je nesumnjivo je da 'bejbiklep' za odbačenu decu znači novi šansu za život među voljenima (bijeljina.org, 13. 8. 2011); Deca koju su majke nakon rođenja ostavile u takozvani „sandučić za bebe”, jer nisu htele da abortiraju, a nisu imale uslova za odgajanje deteta, do sada nisu mogla da saznaju mnogo o svojim roditeljima. [...] Zagovornici anonimnog rađanja dece, poput predstavnika nekih verskih zajednica, u sandučiću za bebe vide pre svega mogućnost da se spreči smrt neželjenog deteta. Kritičari, kao što je nemački Savet za etiku, naglašavaju da svako dete mora da ima mogućnost da sazna ko su mu roditelji, ukoliko to poželi. [...] Sandučići za bebe u Nemačkoj postoje od 1999. U raznim ustanovama kao što su savetovališta ili bolnicama, postoje prozorčići ili vratašca iza kojih se nalazi grejni ležaj za bebu. Majka može anonimno da ostavi novorođenu bebu i da se udalji. Čim zatvori vrata u ustanovi se oglasi zvonice koje dežurno osoblje upozorava da je stigla beba (b92.net, 16. 6. 2013); Sandučiće za bebe nazvane Babyklappe osnivaju bolnice, crkve ili privatne osobe. U nekim zemljama poput Velike Britanije ovakva prihvatilišta za anonimno ostavljanje novorođenčadi su zabranjena. Takvi sandučići, međutim, nekim bebama spašavaju život (ce-4.forumotion.com, 19. 5. 2010).

❸ синоними беби-бокс, бејби-бокс, бокс за бебе*, кутија за бебе*, кутија за нежељене бебе, топла соба за бебе.

❹ област социјални рад.

❺ напомене Предност треба дати синтагмама *кутија за нежељене бебе* и *сандучић за бебе* уместо полусложеницама *беби-бокс* и *бејби-бокс*.

сапиосексуалац, -лица м. р.

❶ дефиниција *особа мушког рода коју код других особа сексуално привлачи интелигенција*.

❷ цитати Sapioseksualac označava osobu koju seksualno privlači inteligencija neke osobe pre njenog fizičkog izgleda i pojave (citymagazine.rs, 12. 10. 2019); Sapioseksualci znaju da je privlačnost mnogo dublja i trajnija prema onim ljudima koji imaju trajnu vrstu lepote, tj. inteligenciju, kaže dr Dajana Rab (pink.rs); Sapioseksualac je osoba koju seksualno privlači isključivo inteligencija (alo.rs, 4. 10. 2017).

❸ порекло ЕНГЛ. sapiosexual < ЛАТ. sapiens: сапијенс.

❹ област ПСИХОЛОГИЈА.

сапиосексуа́лка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода коју код других особа сексуално привлачи интелигенција.*

❷ цитати Ако i вас привлачи интелигенција онда можете да се сврстате у sapioseksualke (nadlanu.com, 10. 1. 2018); Sa druge strane, novinarka Niči Hodžson, која се декларише као sapioseksualka, истиче да појам sapioseksualnost не искључује физичку привлачност, већ да на првом месту подразумева повезивање на интелектуалном нивоу, а затим све остало (citymagazine.rs, 12. 10. 2019); Ако i вас привлачи интелигенција онда можете да се сврстате у sapioseksualke (vesti.rsm 10. 1. 2018).

❸ порекло енгл. sapiosexual < лат. sapiens : сапијенс.

❹ област психологија.

сапиосексуа́лно́ст ж. р.

❶ дефиниција *стање сексуалне привлачности интелигенције друге особе, сексуалност заснована на интелигенцији.*

❷ цитати Sapioseksualnost је нова реч i означава привлачност интелигенције. Реч је о тренутку у ком особа shvata да је интелигентни sagovornik својом причом не само анимира него i сексуално привлачи (kultivisise.rs, 14. 6. 2017); Osobe које су свесне своје sapioseksualnosti рећи ће вам да их пали мозак друге особе тј. да их узбуђују туђи начини резоновања (bensnopile.rs); Sa druge strane, novinarka Niči Hodžson, која се декларише као sapioseksualka, истиче да појам sapioseksualnost не искључује физичку привлачност, већ да на првом месту подразумева повезивање на интелектуалном нивоу, а затим све остало (citymagazine.rs, 12. 10. 2019).

❸ порекло енгл. sapiosexual < лат. sapiens: сапијенс.

❹ област психологија.

❺ напомене Претпоставља се да се у енглеском језику први пут помиње 1998. године, а српском језику јавља се након 2010. године.

свајп м. р.

❶ дефиниција *превлачење прстом преко екрана мобилног телефона или компјутера како би се активирала одређена функција.*

❷ цитати Donosimo 10 savjeta kako kreirati profil који ће definitivno zaslužiti desni swajp (nezavisne.com, 12. 2. 2020). EVOLUCIJA MUVA-NJA: OD TOLJAGE DO LJUBAVI NA PRVI SWAJP (kulturkokoska.rs,

17. 8. 2016); Tu je mogućnost borbi potezima koji se svode na brzi napad (jedan pritisak na ekran), svajp za snažan napad ili držanje dva prsta za blok (iberza.com, 9. 4. 2015).

❸ порекло енгл. swipe.

❹ област технологија.

❺ детерминативи свајп непр. Prva stvar koju će приметити novopečeni korisnik „blekberija” sa velikim ekranom osetljivim na dodir jeste da model nema nijedno dugme na gornjoj strani. Upravlja se u potpunosti „svajpovanjem”, a ideja, koju „Blekberi” naziva „flow”, jeste da se korisnik „svajp” pokretom glatko kreće između aplikacija i strana sa ikonama (gradprijepolje.com, 20. 2. 2013); Apple će svojim korisnicima ponuditi i svajp tastaturu sličnu SwiftKey, Swype ili Gboard (startit.rs, 4. 6. 2019); Tinder je takozvana svajp aplikacija, radi po principu „brisanja” prstom nalevo ili nadesno po ekranu (vreme.com).

свајповати, -ујѐм несврш.

❶ дефиниција *прећи прстом преко екрана мобилног телефона или компјутера с екраном осетљивим на додир како би се активирала одређена функција.*

❷ цитати Korisnici na osnovu jednog pogleda na fotografiju registrovane osobe, prema intuiciji donose odluku o tome hoće li ga odbaciti, „svajpovati” ulevo ili prihvatiti, tj „svajpovati” udesno (mcb.rs); Pored Discovery reklama, Google je otkrio i da će mobilnim korisnicima omogućiti Gallery reklame. U pitanju je novi format pretrage reklama koji stiže u formi do osam reklama koje se mogu „svajpovati” (republika.rs, 18. 5. 2019); Kakav sam duduk, nisam dosad kontao da se traka sa notifikacijom koja se pojavi u vrhu ekrana može svajpovati na desno i tako skloniti sa ekrana (mobilnisvet.com, 12. 12. 2013).

❸ порекло енгл. swipe.

❹ област технологија.

смүти и смүтї, -ија м. р.

❶ дефиниција *кремасти напитаk од воћа или поврћа измешаног у блендеру са млеком, јогуртом и др.*

❷ цитати Smutiji su blendirani sokovi napravljeni od svežeg i/ili smrznutog voća i povrća (totallywellness.rs); Sok ili smuti šta vam više prija i šta češće spremate? Da li imate blender i volite sebi i najmilijima da spremate šejkove i smutije ili radije koristite sokovnik, jer volite sokove bez

vlakana? (evaija.com, 7. 7. 2018); Моћ zelenog smutija leži u tome što sav vitaminima bogat zeleniš možete pretvoriti u izvrstan napitak, iako možda niste ljubitelj ovog povrća (organicnet.co, 26. 7. 2017).

❸ порекло енгл. smoothie.

❻ област кулинарство.

❹ напомене Не препоручује се изворно писање (*smoothie*).

спичрајтер м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави писањем говора за друга лица (обично за политичаре).*

❷ цитати Она је била спичрајтер (писац говора) бившег британског премијера Дејвида Камерона (fakti.org, 12. 4. 2017); Никифоров, који је шест година радио као експерт у Кремљу, где је био спичрајтер (писац говора) некадашњем председнику Борису Јељцину, објашњава да, када се зна шта се све догађало последњих 25 година на Балкану, постаје сасвим јасно зашто историчари желе да уђу у суштину тих међунационалних сукоба (intermagazin.rs, 16. 9. 2017); Неће бити никаквих револуционарних промена у односима између Србије и Русије, каже за „Политику” Константин Никифоров, директор Института за изучавање историје словенских народа Руске академије наука, некада Јељцинов „спичрајтер”, а данас један од најбољих стручњака за земље бивше Југославије (politika.rs, 13. 7. 2008).

❸ порекло енгл. speechwriter.

❹ синоними писац говора.

❺ област професија, политика.

❻ напомене Предност треба дати домаћем синониму *писац говора*.

спóјлер и спòјлер м. р.

❶ дефиниција *податак који открива радњу (или елемент радње) ТВ серије, филма или књижевног дела, чиме се гледаоцу или читаоцу неупућеном у њу нарушава уживање у делу.*

❷ цитати Zvezda serije „Igra prestola”, glumica Mejsi Vilijams, tokom gostovanja u emisiji Džimija Felona, prvog aprila, napravila je scenu nakon što je „slučajno” otkrila ogroman „spojler” vezan za poslednju sezonu hit serije. Svi koji gledaju seriju možda ovde treba da prestanu da čitaju tekst! (ddl.rs, 22. 4. 2019); Omiljena aktivnost svih ljubitelja sedme umetnosti, pored gledanja filmova jeste i njihovo iščekivanje, ali je u tu neizvesnost i

neskrivenu radost usađeno i zrno straha i obazrivosti. Od koga ili čega, pitaju se oni koji se još uvek nisu susreli sa fenomenom zvanim „spoiler” (oradio.rs, 22. 4. 2019); Posle dugo čekanja, sinoć je konačno emitovana prva epizoda sedme sezone serije Igra Prestola. Sudeći po društvenim mrežama i naslovima u medijima ova serija je jedno od omiljenih tla za nekontrolisano cvetanje spojlera. O njoj se spojlovalo i pre same epizode na osnovu slika, a čak ni neki glumci serije nisu izdržali, a da nam ne ispljunu spoiler. Beli Šaptači su se uzdigli i zagospodarili društvenim mrežama. Kakav je to onda demon unutar čoveka koji ga ganja da ostalim ljudima nanese zlo iako sam ništa ne dobija time? Od kada je kompa i interneta, tu su i spojleri (vice.com, 17. 7. 2017).

❸ порекло енгл. spoiler.

❻ област филм, књижевност.

❸ напомене Не препоручује се изворно писање (spoiler).

спòјловати и спòђловати, -ујѐм сврш. и несврш.

❶ дефиниција *открити/откривати радњу (или елемент радње) ТВ серије, филма или књижевног дела, чиме се неупућеном гледаоцу или читаоцу нарушава уживање у делу.*

❷ цитати Spojlovati je još jedan izraz koji se odomaćio u našem rečniku i za razliku od drugih, koji imaju pozitivan prizvuk, ovaj izaziva jezu niz kičmu. Strah od mogućeg saznavanja kraja filma je globalan i sveprisutan, a dok se ranije prenosio sistemom od usta do usta, sada tu ulogu igra internet (oradio.rs, 22. 4. 2019). Dakle, spojleri ne spojluju priče, već pojačavaju uživanje u njima. Bar tako kaže jedno novo psihološko istraživanje Kalifornijskog univerziteta. Ispitanicima je na čitanje ponuđeno 12 kratkih priča koje su potpisali i likovi klase jednog Džona Apdajka, Antona Pavloviča Čehova, Agate Kristi ili Rejmonda Karvera – sa ili bez uvodnog pasusa sa informacijom o zapletu i raspletu (vreme.com, 31. 10. 2013); U srpski jezik reč *spojlovati* ušla je u široku primenu nakon prve epizode osme sezone „Igre prestola” (srbijadanas.com, 20. 5. 2019).

❸ порекло енгл. spoil.

❻ област филм, књижевност

стàртап м. р.

❶ дефиниција *иновативни, технолошки посао у зачетку, уопште новостворени посао.*

❷ цитати Француско-српска привредна комора позвала је све стартапове или појединце који планирају да покрену стартап предузеће да се пријаве за програм бесплатне једногодишње менторске подршке за развој њиховог бизниса – „Стартап акцелератор” (arh.bg.ac.rs); Тренутно у Београду и Новом Саду послује између 200 и 400 стартап фирми, што је у складу са просеком за ову фазу развоја и слично је броју стартапа у градовима у региону, као што су Варшава и Букурешт, док је тај број двоструко већи од броја стартапа у Будимпешти (politika.rs, 24.1. 2020); Циљ пројекта је обезбеђивање инфраструктурних услова за развој и рад стартапова, који ће деловати у складу са развојним политикама града и допринети економском развоју подржавајући и подстицајући предузетничке идеје (kragujevac.rs, 12. 2. 2020).

❸ порекло енгл. start up.

❹ варијанте стартап.

❺ област пословање.

❻ напомене Примећује се колебање у множини: *стартапи* : *стартапови*. Иако се срећу различите правописне варијанте (*старт-ап*, *старт ап*), предност треба дати спојеном писању (*стартап*), јер се елемент *ап* у српском језику не употребљава самостално. Предност треба дати неологизму *стартап* над фонетском варијантом *стартуп* јер је ближи изговору оригиналног назива.

стартуп м. р.

❶ дефиниција *иновативни, технолошки посао у зачетку, уопште новостворени посао*.

❷ цитати Кроз старт-уп меру млади који су формирали своја пољопривредна газдинства имају право на почетна средства за инвестиције у производњи (politika.rs, 13. 5. 2019); *Zašto ne treba da pokrenete startup i kako je inovacija precenjena u realnom životu? Ako želite da pokrenete posao na webu i zaradite pare onda pročitajte dalje* (milos.io); *Startup je kompanija zbunjena oko tri pitanja: Šta je moj proizvod? Ko su njegovi kupci? Kako će moj posao da zaradi novac? Startup je privremena organizacija stvorena da traži repetitivan i skalabilan poslovni model* (preduzetnici.com).

❸ порекло енгл. start up.

❹ варијанте стартап.

❺ област пословање.

⑦ напомене Предност треба дати неологизму *стартап* над фонетском варијантом *стартуп* јер је ближи изговору оригиналног назива.

субскрајбѐр м. р.

① дефиниција **а.** *особа која се пријавила/претплатила да добија копије публикација, попут новина или часописа, или најновије информације у вези са организацијама, институцијама и сл. сходно својим интересовањима; б.* *особа која прати нечији јутјуб-канал и подржава тог јутјубера/јутјуберку.*

② цитати **а.** Ističemo da mail adrese naših subskrajbera (pretplatika) koje prikupimo kroz kontakt formu ili kroz prijavu putem pop-up banera koristimo isključivo za naše potrebe i ne delimo sa trećim licima. Ukoliko želite, u svakom trenutku se možete obrisati sa naše liste subskrajbera tako što ćete nas kontaktirati putem mejl adrese (infogate.rs); IMEJL MARKETING je slanje mejlova (poruka) ljudima koji su se DOBROVOLJNO upisali na Vašu Mejling listu (Subskrajberi), sa ciljem da ih dodatnim informacijama zainteresujete da, eventualno, kupe Vaš proizvod ili uslugu (dejanburic.wixsite.com).

③. Da bi neko postao jutjuber, mora da privuče dovoljan broj pratilaca („subskrajbera“) kao i dovoljan broj pregleda, tako privlači i oglašivače od kojih dobija novac, za objavljivanje njihovih reklama (mingl.rs, 2. 2. 2017); Stefan trenutno ima oko 400.000 subskrajbera, a sama pesma i spot imaju čak 16.000 komentara, 100.000 lajkova i oko 12.000 dislajkova (infovranjske.rs 19. 2. 2018); U Srbiji trenutno čak tri kanala broje preko milion subskrajbera (espresso.rs 5. 8. 2019).

③ порекло енгл. subscriber.

④ варијанте сабскрајбер.

⑤ синоними **а.** претплатник; **б.** пратилац.

⑥ област интернет, друштвене мреже.

⑧ напомене Предност треба дати речи *субскрајбер*.

тајм-мѐнаџмент м. р.

① дефиниција *вештина управљања временом, процес организације, планирања и свесне контроле времена утрошеног на одређене активности, с циљем повећања ефикасности, ефективности и продуктивности.*

❷ цитати У току тренинга посебан део ће бити усмерен на учење вештина за ефикасно управљање властитим временом (тајм менаџмент) (rts.rs, 24. 11. 2011); Такође, када postanu чланови организације, студентима се пружају разне могућности, а неке од њих су: рад у интернационалном тиму, стичање практичних вештина као што су јавни наступ, тајм менаџмент, организација рада, стратешко планирање као и одлазак на стручну или волонтерску праксу у неку од 113 земаља (youth.rs, 12. 10. 2012).

❸ порекло енгл. time management.

❹ синоними управљање временом.

❺ област пословање.

твѐрк м. р.

❶ дефиниција *врста индивидуалног сензуалног плеса, који плешу углавном жене и у коме доминирају брзи покрети стражњицом.*

❷ цитати Ples mi je bio mi jako specifičan jer ništa slično nisam videla do tada i ništa slično nije postojalo na našim prostorima. Dopalo mi se to što te tverk ne ograničava samo da kako bi ljudi rekli „mešaš dupetom” nego možeš da ga kombinuješ sa gimnastikom, hip hopom, densholom i čime god poželiš. Ja ga lično najviše mešam sa densholom, i obožavam da dubim na glavi - priča Melani (vice.com, 10. 4. 2017); Ona se u svojim vežbama plesa koncentriše na ples guzom „tverk”, pa ovaj ples izgleda jako seksi (zena.blic.rs, 26. 4. 2017); Naime iako je tverk postao planetarno popularan zahvaljujući hip hop i rnb muzici i spotovima u koje je uplivao početkom dvehiljaditih, koreni ovog plesa su mnogo stariji. Slični pokreti bili su deo nacionalnog plesa u Zapadnoj Africi još mnogo pre (lepotaizdravlje.rs, 20. 2. 2020); „Urban Dance Night” je ovom prilikom akcenat stavio na trenutno najpopularniji i najegzotičniji ples - twerk. U nekoliko blokova, devojke iz gore pomenutog kluba će imati prilike da demonstriraju svoje umeće, ali ne samo iz oblasti twerka, već i iz oblasti dancehall-a, salse kao i drugih senzualnih plesova (ilovezrenjanin.com, 16. 11. 2016); Pogledajte kako Neda Ukraden igra „Tverk”! [...] Novi plesni hit „Tverk”, postao je jedna od najvećih senzacija ove godine (arhiva.alo.rs, 13. 9. 2013).

❸ порекло енгл. twerk.

❹ синоними твѐркинг.

❺ област плес.

❻ детерминативи твѐрк непр. — Оčekujemo odličan twerk šou! Dodite da zajedno plešemo uz najveće hitove i uživamo u najboljim koktelima (ilovezrenjanin.com, 16. 11. 2016); Helena Klešić je višegodišnja twerk instruktorka. Twerk je moderna vrsta plesa i predstavlja se većinom pokretom

gluteusa (spartacus.sovahosting.com); U živo twerk radio stanice na internetu. Slušajte svoju omiljenu twerk radio stanicu besplatno (onlineradio-box.com); Nema boljeg načina da se proslavi rođendan nego organizovanjem Twerk takmičenja – barem je to rezon Hip Hop Life – Hiphoplif.rs portala koji je 06. Jula organizovao u klubu KPTM našem takmičenju u twerk-u. Pored Twerk-a bilo je i još dosta zanimljivih dešavanja (v-s.mobi); Za tverkovanje se zainteresovala početkom 2012. godine. Gledala je dosta spotova i tverk klipova na internetu i rešila da ga sama proba, prvo u svojoj sobi (vice.com, 10. 4. 2017).

❸ напомене Изворно писање (*twerk*) треба избегавати. Уз ову реч се често наводи шта значи, што показује да је њено значење многим изворним говорницима непознато.

ТВЕРКАТИ, -ам несврш.

❶ дефиниција *плесати тверк, врсту индивидуалног сензуалног плеса, који плешу углавном жене и у коме доминирају брзи покрети стражњицом.*

❷ цитати „Svi tverkaju... Svi bi u određenom periodu života to trebali da nauče“, poručila je Serena Vilijams. Teniserka je još jedan snimak posvećen ovom plesu snimila u aprilu ove godine (rts.rs, 4. 8. 2016); Dok Seka snima svoje dijete kako se spušta niz tobogan, Karleuša svoje kćerke uči da tverkaju (facebook.com, 27. 6. 2019); Po meni, tverkaju samo kur*e, to je moje mišljenje. Ni jedna normalna devojka neće tvercati pred nekim, zapitajte se malo (ispovesti.com, 14. 11. 2017); Imate zadnjicu ne znate tvercati? Evo kako (mojkontakt.com, 14. 12. 2016); Nadam se da nisi neka od 100 kila, kad budeš tverkala ima da se trese cijela Srbija! (ispovesti.com, 25. 6. 2015); Divna se skinula i tverkala pred svima (teranet.club, 16. 9. 2017);

❸ порекло енгл. twerk : тверк.

❹ синоними тверковати.

❺ област ПЛЕС.

ТВЕРКАШ, -аша м.р. нераспр.

❶ дефиниција *особа мушког рода која плеше тверк, врсту индивидуалног сензуалног плеса, који плешу углавном жене и у коме доминирају брзи покрети стражњицом.*

❷ цитати Gde može da se zaposli odlična tverkašica ili tverkaš, nakon zavšene škole tverka? Široka je lepeza mogućih zaposlenja! (magazin-tabloid.com).

❸ порекло енгл. twerk : тверк.

❹ синоними тверкер.

❺ област плес.

твѐркашица ж.р.

❶ дефиниција *особа женског рода која плеше тверк, врсту индивидуалног сензуалног плеса, који плешу углавном жене и у коме доминирају брзи покрети стражњицом, плесачица тверка.*

❷ цитати Сара Сеиферт, тверкашица из Вуковара која се прославила наступом у Суперталенту, снимила је спот у теретани и показала своје умеће у плесу и тверковању (naslovi.net, 15. 1. 2018); Tako je poznata tverkašica Zorica Antić zašla među kolone vozila i horde pešaka i zamešala guzom, a kako su reagovali drugi? Fenomenalno! (beograd24.rs, 3. 10. 2019); Džesika Vanesa (22) iz Floride je profesionalna „tverkašica“ koja je zbog veoma isplativog vrckanja guzom napustila posao vaspitačice (time.rs, 10. 10. 2014); Najpoznatija rijaliti zvezda Kim Kardašijan pohvalila se na Instagramu kraćim video snimkom, koji je zapao za oko svim njenim pratiocima i fanovima, a kako i ne bi kada atraktivna starleta mrda guzom kao prava, profesionalna tverkašica (arhiva.vesti-online.com, 20. 8. 2016); Gde može da se zaposli odlična tverkašica ili tverkaš, nakon zavšene škole tverka? Široka je lepeza mogućih zaposlenja! (magazin-tabloid.com).

❸ порекло енгл. twerk : тверк.

❹ синоними тверкерка.

❺ област плес.

твѐркашкѝ, -а, -о нераспр.

❶ дефиниција *који, -а, -е се односи на тверк, тверкашице (тверкерке) и тверкаше (тверкере).*

❷ цитати Klub Open se otvorio za sve ljubitelje dobrog twerkaškog provoda, a na njegove širom otvorene ruke je odgovorila brojna zabavna ekipa Beograda željna dobrog provoda. Run the Twerk žurka, pod dirigentskom palicom DJ Arhitekta, je bila potpuni pogodak, pošto je brojna ekipa twerkovala uz sjajne trap, dancehall, hip hop, rnb i ostale žanrove, predvođene atraktivnim plesačicama na podijumu ispred DJ pulta (my-instastal-

ker.com); Sarah nastupa po klubovima gdje pokazuje svoje tverkaške sposobnosti (24h.ba, 2. 12. 2017); Iako nije pokazala zavidne 'tverkaške' vještine, njeni obožavatelji nahvalili su se i nazvali je 'boginjom ljubavi' (moj-portal.ba, 1. 11. 2017).

❸ порекло енгл. twerk : тверк.

❹ област плес.

твѐркер м. р.

❶ дефиниција *особа мушког рода која плеше тверк, врсту индивидуалног сензуалног плеса, који плешу углавном жене и у коме доминирају брзи покрети стражњицом.*

❷ цитати Prvi srpski tverker / Jovan je mladi dečko iz Srbije koji se bavi plesom, ali ne bilo kojim, već sve popularnijim - tverkom. On je prvi muškarac na Balkanu koji je skupio hrabrost i izašao javno da radi ono u čemu najviše uživa, da tverkuje. Kako kaže ovaj ples mu daje neobjašnjivu energiju (video.vice.com, 2. 4. 2018); I onaj igrač, tverker ili kako se već zove (svet.rs, 16. 4. 2017); Audicije za emisiju Ja imam talenat su završene. Videli smo talentovane imitatore, pevače, „tverkere“ i kompozitore (mondo.rs, 9. 3. 2017).

❸ порекло енгл. twerk : тверк.

❹ синоними тверкаш.

❹ област плес.

твѐркерка ж. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која плеше тверк, врсту индивидуалног сензуалног плеса, који плешу углавном жене и у коме доминирају брзи покрети стражњицом.*

❷ цитати Takmičarka „Pinkovih zvezda“ Zorica Antić prva je profesionalna tverkerka u Srbiji i osnovala je prvu školu tverka kod nas (espresso.rs, 25. 4. 2019); Pozvali [smo] jednu od najpoznatijih tverkerki u Srbiji, da na licu mesta izvede svoju tačku (msgajic.rs, 16. 11. 2019); Džesika Vanesa (22) je profesionalna tverkerka (telegraf.rs, 10. 10. 2014); Najpoznatija tverkerka sa ovih prostora još jednom pokazala zašto momci luduju za njom (telegraf.rs, 4. 2. 2018); „Kupila sam novi auto, otplatila ga, i uspjela sam da se izvučem iz dugova“, kaže ova tverkerka (kolektiv.me, 18. 10. 2014); City Girls objavile su spot za pesmu „Twerk“ s Cardi B, u kojem učestvuju najbolje „tverkerke“ (mondo.rs, 18. 1. 2019); Ponovo je na društvenim

mrežama hit kako tverkuje naša najpoznatija tverkerka (kurir.rs, 16. 8. 2019).

❸ порекло енгл. twerk : тверк.

❺ синоними тверкашица.

❻ област плес.

твѐркинг м. р.

❶ дефиниција *врста индивидуалног сензуалног плеса, који плешу углавном жене и у коме доминирају брзи покрети стражњицом.*

❷ цитати Kratko i jasno, Tverking je ples koji vas neće ostaviti ravnodušnim! Plesni pokreti se sastoje od pomicanja stražnjice gore dole, tako da pokreti podsećaju na simulaciju seksa (pravda.rs), Zahvaljujući Majli Sajrus i njenom nastupu na dodeli muzičkih nagrada 2013. godine, „tverking” je sada poseban način plesa. Leksi Pantera, instruktor ovog zavodljivog načina plesa je igrala „slobodan stil” i pokazala svoje umeće (zena.blic.rs, 25. 4. 2017); Tverking je sve popularniji i u Srbiji, a časovi bi dobro došli i Dari Bubamari (blic.rs, 30. 3. 2016); Iako je tverking postao planetarno popularan zahvaljujući hip hop i rnb muzici i spotovima u koje je uplivao početkom dvehiljaditih, koreni ovog plesa su mnogo stariji. Slični pokreti bili su deo nacionalnog plesa u Zapadnoj Africi još mnogo pre (vice.com, 10. 4. 2017); Tverking je vrsta neobičnog plesa i postala je veoma popularna u poslednjih nekoliko godina (rts.rs, 4. 8. 2016).

❸ порекло енгл. twerking.

❺ синоними тверк.

❻ област плес.

❸ детерминативи твѐркинг непр. — Njen video je takođe parodija na „Tverking” performanse koje smo gledali cijelog ljeta, od pjevača poput Majli Sajrus i Robina Tika (issuu.com, 26. 12. 2013).

твѐрковати, -ујѐм несврш.

❶ дефиниција *плесати тверк, врсту индивидуалног сензуалног плеса, који плешу углавном жене и у коме доминирају брзи покрети стражњицом.*

❷ цитати Латиша Грејс је грдно зажалила што је пред камерама покушала да тверкује, а њену задњицу је видео цео свет (novosti.rs, 14. 7. 2016); Ove devojke plešu za sebe, njihovo telo je isključivo njihova stvar kao i izražavanje seksualnosti i slobode. Sve imamo prava da tverkuјemo. Kako hoćemo i u čemu hoćemo. Naša zadnjica je naša stvar i mešaćemo je

koliko hoćemo (vice.com, 10. 4. 2017); Zanosna kolumbijska glumica Sofia Vergara pokazala je svima kako se 'tverkuje' (arhiva.alo.rs, 24. 9. 2013); Она је уз псовку почела да игра, а потом објаснила да је приватно тверковала, али да је изузетно понижавајуће када то ради у јавности (politika.rs, 3. 1. 2014); Mina se u jednom trenutku podigla na kolena i tverkovala uz muziku [...] Kako Mina izgleda u toplesu i kako tverkuje pogledajte u videu u nastavku teksta (telegraf.rs, 8. 5. 2019); У Русији забрањен рад плесне школе која је учила малолетнице да тверкују (pravda.rs, 14. 4. 2015); Mina u nikad seksepilnijem izdanju zamešala kukovima i tverkovala pred Đeksonom (telegraf.rs, 28. 4. 2019).

❸ порекло енгл. *twerk*.

❺ синоними тверкати.

❻ област ПЛЕС.

ТИМ-БИЛДИНГ м. р.

❶ дефиниција *едукативне, рекреативне или забавне, заједничке активности за запослене у истој компанији које служе за побољшање међуљудских односа унутар тима.*

❷ цитати Kada neko pomene *tim bilding* verovatno vam prvo na pamet padne druženje zaposlenih u firmi uz iće i piće, pa i ne vidite baš preterano poentu takvih dešavanja (oradio.rs, 20. 5. 2019); Радничке спортске игре заменио тим билдинг (politika.rs, 30. 4. 2017). Organizovanje sportsko-rekreativnih i kreativnih aktivnosti za zaposlene u kompanijama, takozvani *tim bildinzi*, s ciljem zbližavanja i jačanja timskog duha među kolegama sve više uzima maha u Srbiji (kamatica.com, 14. 5. 2016). *Timbuilding* se pojavljuje početkom 80-ih godina prošlog veka u Americi, kao jedan od zaštitnih znakova novog kapitalizma. Danas svaka jaka kompanija u svetu redovno organizuje *tim bildinge* za svoje zaposlene. Iako je do pre desetak godina na našim prostorima bio potpuno nepoznat termin, *tim bilding* postaje sve popularniji među jakim kompanijama (flyorient.rs, 11. 9. 2014).

❸ порекло енгл. *team building*.

❻ област ПОСЛОВАЊЕ.

❸ напомене Правописне варијанте *тим билдинг* и *тим-билдинг* нису стандардне јер елемент „билдинг” у српском језику није реч. Не препоручује се изворно писање (*team building*).

тòпла сòба за бéбе* ж. р. нераспр.

❶ дефиниција *инкубатор уграђен у зид болнице, социјалне установе или зграду верске организације, намењен за анонимно остављање нежељених беба како би држава преузела бригу о њима или их дала на усвајање.*

❷ цитати Odluka ne mora da bude u trenutku rođenja. Roditelj se odluči da neće dete, ne mora da ga baci u kontejner, postoji mogućnost da se anonimno odnese u toplu sobu za bebe. Може се ући у њу, оставити дете, затворити и изаћи. Не може се идентификовати особа, није под надзором камера, али се пали аларм код дежурног, силaze, преузимају бебу и наставља се са бригом (rs.n1info.com, 27. 8. 2019); Topla soba za bebe, то је идеја која постоји. То је место где мајка може да без последица по њу остави дете јер нама је најбитније да то дете буде збринато, да се о њему касније бринемо и да одраста најнормалније као сва остала деца. Видећемо у јавној расправи шта јавност каже о томе (021.rs, 31. 8. 2019);

❸ синоними беби-бокс, бејби-бокс, бокс за бебе*, кутија за бебе*, кутија за нежељене бебе, сандучић за бебе.

❹ област социјални рад.

трòл, мн. трóлови м. р.

❶ дефиниција *особа која намерно омета комуникацију преко интернета, постављајући запаљиве, бесмислене и агресивне коментаре или узнемирујуће садржаје.*

❷ цитати Zakerberga „napali“ brazilski trolovi (rts.rs, 16. 12. 2014); По некој незваничној дефиницији, trol је особа чији је основни циљ да својим постовима, коментарима и сл. изазове одређену реакцију код других људи (bizlife.rs, 5. 3. 2020); Rezultati su pokazali da je veći broj trolova među muškarcima, али и да поседују висок ниво психопатије и садизма (blic.rs, 4. 11. 2017).

❸ порекло енгл. troll: трол.

❹ област интернет, друштвене мреже.

трòловати, -ујём несвр.

❶ дефиниција *намерно ометати комуникацију преко интернета: на друштвеним мрежама, форумима, блоговима или у коментарима у онлајн издањима новина, постављајући запаљиве, бесмислене и агресивне коментаре или узнемирујуће садржаје, износећи нетачне, непро-*

верене или тенденциозне информације, потпирујући расправе и свађе, вређајући по било ком основу или показујући одлучне тврдоглавости при браћењу неаргументованих ставова.

❷ цитати Google је одлучио да мало „troluje” ravnozemljaše, па је svom prevodiocu omogućio да се са њима нашали (021.rs, 31. 5. 2018); Ba-sara troluje а ми се pecamo (nspm.rs); Pa zar te baš toliko boli да и на vesti-ma које немају veze s Novakom ти мораš да troluješ (b92.net, 31.8. 2018).

❸ порекло енгл. troll: троловати.

❹ област интернет, друштвене мреже.

туторијал*, -ала м. р.

❶ дефиниција документ, аудио или видео-снимак којим се на лак и приступачан начин дају инструкције у вези са информатичком технологијом, савети и упутства из научно-техничких али све чешиће и других области.

❷ цитати Кућне поправке, рецепти, али и озбиљније ствари које су доскоро могле да се науче само на факултетима, сада се могу научити зато што је неко ко се тиме бави поставио туторијал (politika.rs, 17. 12. 2016); Обично експерти из разних области постављају ове туторијале како би промовисали себе и своје услуге (politika.rs, 17. 12. 2016); Они који су у потрази за идејама о томе шта да кувају, свакодневно посећују њен онлајн туторијал (rts.rs, 5. 3. 2019).

❸ порекло енгл. tutorial.

❹ област интернет.

умрежавање* с. р.

❶ дефиниција упознавање одређених лица ради развијања професионалних и друштвених контаката.

❷ цитати Umrežavanje predstavlja proces tokom koga pojedinac upoznaje osobu ili osobe koje mu mogu biti značajne за razvoj karijere (pricajmootome.rs); Nakon prezentovanja biznisa, organizuje се umrežavanje uz koktele како би се stvorila osnova за izgradnju odnosa, i како би се učesnici povezali са relevantnim resursima i stvorili sebi dalje mogućnosti (belgrade.impacthub.net); Представници француског и српског високог образовања имаће, са своје стране, могућност за умрежавање кроз директне сусрете и размене (f.bg.ac.rs, 6. 11. 2018).

❸ синоними нетворкинг.

❖ област ПОСЛОВАЊЕ.

❖ напомене Иако је у употреби и реч *нетворкинг*, предност треба дати синониму *умрежавање*.

унихòкѐј, -ѐја м. р.

❶ дефиниција *дворански тимски спорт сличан хокеју на леду који се игра на паркету или тарафлексу.*

❷ цитати Na takmičenju koje će se održati u Gracu, Šladmingu i Ramsau učestvoваће 2.700 sportista sa specijalnim potrebama iz 107 држава, u ukupno devet disciplina: brzo klizanje, umetničko klizanje, dvoranski hokej, unihokej, alpsko skijanje, snoubord, skijaško трчање i trke na krpljama за снег (blic.rs, 15. 3. 2017); Unihokej, hokej на паркету или floorball је дворански тимски спорт развијен у Шведској у касним 1970им. Игра се на терену димензија 40 пута 20 метара (wikiwand.com); Специјалне зимске олимпијске игре 2017. обухватиће укупно девет различитих спортских дисциплина, међу којима су: brzo klizanje, umetničko klizanje, dvoranski hokej, unihokej, alpsko skijanje, snoubord, skijaško трчање i trke на krpljama за снег (uniqa.rs, 13. 3. 2017); У патицама се игра и дворанска верзија хокеја на трави – флорбол, у неким земљама називан унихокеј (politika.rs, 8. 2. 2009); Унихокеј. • одбојка. • спортска гимнастика и ритмичка гимнастика. Једна хала за 24 до 36 недељних часова односно за 10 до 15 недељних тренинга (fedorabg.bg.ac.rs); Trenutni svjetski prvaci u мушком i женском unihokeju су unihokejaši Шведске (bs.wikipedia.org).

❸ порекло нем. unihockey : унихокеј.

❹ синоними флорбол, хокеј на паркету.

❺ област спорт, тимски спортови.

❻ напомене Предност треба дати синониму *флорбол* због најразвијенијег творбеног гнезда.

унихокѐјаш, -аша м. р. нераспр.

❶ дефиниција *особа која се бави унихокејом, дворанским тимским спортом сличном хокеју на леду који се игра на паркету или тарафлексу.*

❷ цитати Trenutni svjetski prvaci u мушком i женском unihokeju су unihokejaši Шведске (bs.wikipedia.org); Unihokejaši на терену (wikiwand.com).

❸ порекло нем. unihockey : унихокеј.

❹ синоними флорболист(а), хокејаш на паркету.

⑥ област спорт, тимски спортови.

⑧ напомене Предност треба дати синониму *флорболист(а)* због најразвијенијег творбеног гнезда именице *флорбол*.

флешмоб м. р.

① дефиниција *окупљање групе људи организоване путем интернета (најчешће друштвених мрежа) на одређеном јавном месту ради извођења кратког, неочекиваног и наизглед случајног наступа.*

② цитати Jedanaest meštana i turista povređeno je u panici i stampedu, kada su neki građani pomislili da je fleš mob koji se odvijao u centru grada Platje D'Aro na Kosta Bravi zapravo teroristički napad (021.rs, 3. 8. 2016); Da, jedan od najpoznatijih domaćih fleš mobova jeste nastup Beogradske filharmonije u čuvenoj „Silikonskoj dolini” (srbijadanas.com, 16. 6. 2014); Fleš mob može da bude različitog sadržaja, od pevanja i igranja, sviranja, „zamrzavanja” izvođača, pa do raznih ludorija kao što su tuča jastucima ili pak mešavina svega navedenog. Interesantan je podatak da mnogi fleš mobovi nisu imali ni jednu jedinu probu, već su učesnici kod svojih kuća vežbali za nastup po instrukcijama koje su dobijali putem interneta (medias.rs, 27. 9. 2013).

③ порекло енгл. Flash mob.

⑥ област уметност, забава.

⑧ напомене Иако се срећу различите правописне варијанте (*флеш-моб*, *флеш моб*), предност треба дати спојеном писању (*флешмоб*), јер се елемент *моб* у српском језику не употребљава самостално.

флђрбђл и флђрбђл м. р.

① дефиниција *дворански тимски спорт сличан хокеју на леду који се игра на паркету или тарафлексу.*

② цитати Предстојећег викенда централна градска улица у Бањалуци ће бити претворена у пјешачку зону у којој ће бити постављен терен за флорбол, игру сличну хокеју, а као и раније и ове суботе ће бити организована ролеријада (rtrs.tv, 20. 7. 2018); Стартовала је и екипа у хокеју на паркету, тј флорболу. За сада са две победе али праве могућности ће се тек видети кад дођу мечеви против неких јачих ривала, колико већ сутра (И); У слободно време ученици су имали спортске активности, те играли шведску игру флорбол, затим фудбал и друге игре (И); Удружење је основало и клуб за флорбол, под називом Флордо, који ће први наступ имати почетком септембра, у Бања Луци.

(И); Погодна је за тренинге рекреативних спортова (рукомет, мали фудбал, флорбол,...), као и за организацију званичних спортских догађаја и турнира (И); У Србији се Првенство у флорболу одржава од 2007. године, а досадашњи шампиони су: FBK „Partizan”, FBK „Stari grad”, FBK „Pirati” и FBK „Crvena zvezda”. На квалификационом турниру у Словенији, репрезентација Србије заузела је IV место. (И); Gotovo да не постоји спорт који се у Београду не практикује, само је питање са колико година може да се počне са тренинзима и да ли постоји група жељеног узраста. [...] У престоници тако постоји и флорбол, алтимет фризби, скајбол, сквош, стуминтон, бадмингтон, лакрос, рагби, бејзбол, куглане. (И); У недељу почиње првенство Србије у флорболу. Ове сезоне такмичиће се четири клуба (И).

❸ порекло енгл. floorball.

❹ синоними хокеј на паркету, унихокеј.

❺ област спорт, тимски спортови.

❻ детерминативи флорбол непр. — Претходног викенда у Београду је одржан Други турнир регионалне Флорбол лиге (mojacrvenazvezda.net, 10. 4. 2019); Флорбол тим ЦРВЕНЕ ЗВЕЗДЕ у петој одлучујућој утакмици финалне серије синоћ је побиједио Партизан резултатом 6:4 (slavkojovicicslavuj.blogspot.com, 10. 5. 2015); Отворен дводневни турнир „Стрит флорбол куп 2012” (glassrpske.com, 1. 9. 2012); Дебитантску сезону у Флорбол лиги Србије крагујеваčka Шумадија, први тим у нашој земљи ван Београда, завршила је без освојених бодова (ritamgrada.rs, 25. 2. 2013); Crvena zvezda је забележила још један тријумф у флорбол шампионату Србије (mojacrvenazvezda.net, 24. 12. 2014); Током утакмице омладинског флорбол турнира у Чешкој срушио се на терен кров потпуно нове хале у граду Чешка Тшебова (novosti.rs, 15. 1. 2017); За флорбол lopticu је карактеристично да има 1516 малих удубљенја која смањују отпор ваздуха, а циљ је да се уз помоћ штапа поред голмана убаци у гол. (ekspres.net, 21. 2. 2018); Флорбол клуб Шумадија утакмицом против Црвене звезде у Београду отвара своју трећу, а укупно осму, сезону у Првенству Србије (ritamgrada.rs, 4. 10. 2014); Девети међународни флорбол турнир под називом „Floorball BL 2017” биће одржан 29. и 30. јула у Спортској дворани „Borik” (mojabanjaluka.info, 13. 3. 2016).

❼ напомене Предност треба дати речи *флорбол* због најразвијенијег творбеног гнезда.

флорбòлист(а) м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави флорболом; особа мушког рода која се бави флорболом, дворанским тимским спортом сличном хокеју на леду који се игра на паркету или тарафлексу.*

❷ цитати Рагбисти и флорболисти без значајанијих остварења. Флорбол екипа је освојила треће место у првенству (juznatribina.net, 31. 5. 2014); Čuli su se jaki udarci lima, drvenih nosača krova koji su od jednom počeli da padaju – rekao je jedan od trenera mladih florbolista (telegraf.rs, 15. 1. 2017); Ko onda u stvari maže oči javnosti, florbolisti koji su svjesni da su rekreativci bez nekih silnih pretenzija, ili neke „veličine” koje se takvima prikazuju godinama, a da ništa bolje nisu? (banjalukaforum.com, 19. 7. 2011); Izgradnju sportske hale uz Zimski stadion finansirao je region za mlade odbojkaše, košarkaše i florboliste iz škola u regionu (021.rs, 15. 1. 2017); Dan posle rođendana kreće sezona i za florboliste (partizan.net).

❸ порекло енгл. floorball : флорбол.

❹ област спорт, тимски спортови.

флòрбòлскѝ и флòрбòлскѝ, -ā, -ō нераспр.

❶ дефиниција *који, -а, -е се односи на флорбол, дворански тимски спорт сличан хокеју на леду који се игра на паркету или тарафлексу.*

❷ цитати Основна правила су успостављена 1979. године, кад је први Флорболски клуб на свету, Сала ИБК из Сале, основан у Шветској (sr.glosbe.com); Češki komentator kaže za ovaj gol: „Ma, ovo je florbol! Granlund kao florbolska skitnica/gengster. Ko je igrao florbol zna da je teško da loptica ostaje na štapi” (facebook.com, 19. 5. 2011);

❸ порекло енгл. floorball : флорбол.

❹ синоними флорбол прид. непром.

❹ област спорт, тимски спортови.

хàјп м. р.

❶ дефиниција *велики публицитет; претерана присутност одређене теме у медијима зарад привлачења пажње.*

❷ цитати Poštujem RONALDA i MESIJA ali nisam preveliki fan ni jednog ni drugog. Čak mi pomalo ide na živce sav taj medijski „hajp” oko njih, kao da na svetu ne postoje drugi vrhunski fudaleri (b92.net, 13. 1. 2020); Hajp bi na srpskom moglo da se prepeva kao loženje, uz ogradu da loženje ima

komponentu želje da to oko čega se ložiš *valja*, pa se radi iz iskrenih pobuda i podrške, a bogami implicira i moguće razočaranje, jer ništa nikada nije vredno loženja (vice.com, 28. 12. 2020). Већи хајп од овог прошле недеље, додуше, папа је имао „када је отворио налог на Твитеру” кад су многи похрлили да му шаљу поруке, па и ми из Србије (nin.co.rs).

❸ порекло енгл. hype.

❻ област медији.

хајповати, -ујѐм несврш.

❶ дефиниција *јавно истицати, интензивно пласирати у јавност (одређени производ или идеју) зарад привлачења пажње.*

❷ цитати Da li je dizajner u današnjoj luksuznoj industriji dužan da nam donosi nove i uzbudljive stvari? Ili je dovoljno super upakovati *basic* stvari i marketinški ih hajpovati? (buro247.rs, 1. 10. 2019); Ukoliko niste upoznati – Comic-Con 2019. koji se održava u San Dijegu je raj za televizijsku i filmsku sezonu. Striming servisi, distributeri, filmske kompanije, reditelji, scenaristi i svi ostali kreativci i frikovi se okupljaju da bi hajpovali i pričali samo o serijama i filmovima (dedamilorad.com, 20. 7. 2020); Godinama smo ovaj festival hajpovali, terali ljude da idu sa nama, i prihvatili ga kao svog, tako da smo se i ovog avgusta naselili na ostrvo u Budimpešti, koje pravi svoje sedmodnevne muzičko-cirkuske igrarije (tegla.rs, 9. 8. 2018).

❸ порекло енгл. hype.

❻ област медији.

хедхантер м. р.

❶ дефиниција *особа која се професионално бави тражењем одговарајућих кадрова на тржишту обично за руководића радна места за потребе сопствене компаније или за друге компаније, уз накнаду; особа мушког рода која се професионално бави тражењем одговарајућих кадрова на тржишту обично за руководића радна места за потребе сопствене компаније или за друге компаније, уз накнаду.*

❷ цитати „Hedhanteri” su se pojavili u poslednjih nekoliko godina i njih koriste uglavnom renomirani poslodavci, koji imaju želju da nađu idealnog kandidata sa bogatim radnim iskustvom i kvalitetima (novosti.rs, 21. 2. 2016); Sve veći broj kompanija u Beogradu koje žele da zaposle najbolje, angažuju „hedhantere” (u prevodu „lovce na glave”) (blic.rs, 7. 4.

2009); Do kvalitetnog radnika u Srbiji nije teško da se dođe – to potvrđuju popularni „hedhanteri”, lovci na talente. (rts.rs, 20. 12. 2017).

❸ порекло енгл. headhunter.

❺ синоними ЛОВАЦ НА ГЛАВУ/главе, ловац на таленте.

❻ област ПОСЛОВАЊЕ.

❽ напомене Ова реч се појавила у енглеском језику 1800. године са значењем онога који одсеца и чува као трофеј главе својих непријатеља. У српски језик дошла је у новом значењу са приватизацијом и заснивањем приватних компанија, те новим потребама на тржишту.

хедхџантерка ж. р. нераспр.

❶ дефиниција *особа женског рода која се професионално бави тражењем одговарајућих кадрова на тржишту обично за руководећа радна места за потребе сопствене компаније или за друге компаније, уз накнаду.*

❷ цитати Na stolici pored sedela je njegova saradnica iz agencije, pro-nicljiva hedhanterka zanosne lepote Mina Poleto, koja je pažljivo slušala razgovor i pisala beleške (Mihić 2015: 10).

❸ порекло енгл. headhunting.

❻ област ПОСЛОВАЊЕ.

хедхџантинг м. р.

❶ дефиниција *тражење одговарајућих кадрова на тржишту, обично за руководећа радна места, за потребе сопствене компаније или за друге компаније, уз накнаду.*

❷ цитати Pri popunjavanju viših pozicija neke agencije pristupaju aktivnoj potrazi, takozvanom hedhantingu (headhunting). Srpski prevod ove reči „lovac na glave” uglavnom se ne koristi, ali se može čuti simpatičniji izraz – „lovac na talente” (blic.rs, 1. 2. 2010); Duže od decenije „hedhantingom” bavi se Saša Timbal, iz Novog Sada (novosti.rs, 21. 2. 2016); Kad se govori o „hedhantingu” uglavnom se misli na pronalaženje kadrova za visoke, rukovodeće pozicije u firmama, odnosno na top menadžment (blic.rs, 7. 4. 2009).

❸ порекло енгл. headhunting.

❺ синоними СКАУТИНГ.

❻ област ПОСЛОВАЊЕ.

хокѣј на паркѣту м. р.

❶ дефиниција *дворански тимски спорт сличан хокеју на леду који се игра на паркету или тарафлексу.*

❷ цитати Екипа у хокеју на паркету (флорболу) заузима чврсту трећу позицију, без могућности за напредак или пад на табели (juznatribina.net, 6. 12. 2013); Клубови Барселоне могу да се похвале тиме да су тренутно први у фудбалу, кошарци, рукомету, фудзалу и у хокеју на паркету (naslovi.net, 23. 10. 2018); Покрајински секретаријат за спорт је доделио општинској Канцеларији за младе 130.000 динара за флор-бол, односно хокеј на паркету. Поречима Богдана Травице, шефа Канцеларије за локални економски развој, обезбедиће се опрема за два тима (sidskiportal.net, 29. 4. 2012); Хокеј на паркету за дечаке и девојчице од 12. до 18.г. (oskostaabrsevic.files.wordpress.com); Hokey na parketu za mnoge je još nepoznat sport, što i nije čudno jer je to jedan od mlađih sportova. Radi se o ekipnom dvoranskom sportu (prijedor24h.net, 21. 12. 2016); Poslednji na listi je hokey na parketu. Ekipa Barselone vodi na ovoj tabeli sa 12 bodova (b92.net, 23. 10. 2018).

❸ синоними флорбол, унихокеј.

❹ област спорт, тимски спортови.

❺ напомене Предност треба дати синониму *флорбол* због најразвијенијег творбеног гнезда.

хокѣјаш на паркѣту м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави хокејом на паркету, дворанским тимским спортом сличном хокеју на леду који се игра на паркету или тарафлексу.*

❷ цитати Nemački hokejaši na parketu imaju zanimljiva prezimena (telegraf.rs, 10. 8. 2016); Mene zanima gde hokejaši na parketu nabavljaju rolšue, ja hoću da ih uzmem (forum.krstarica.com, 11. 1. 2006).

❸ синоними флорболист(а), унихокејаш.

❹ област спорт, тимски спортови.

хордер м. р.

❶ дефиниција *особа која пати од патолошког сакупљања, менталног поремећаја карактеристичног по гомилању и чувању велике количине непотребних ствари; особа мушког рода која пати од патоло-*

шког сакупљања, менталног поремећаја карактеристичног по гомилању и чувању велике количине непотребних ствари.

❷ цитати Skupljači, ili kako se žargonski nazivaju „horderi” (engl., skupljači), susreću se sa velikim strahom koji umiruju skupljanjem, a zbog ove sklonosti su u stanju da troše i dosta novca. Trgovci sekundarnim sirovinama takođe koriste slabost ovih ljudi kako bi profitirali (blic.rs, 28. 2. 2017); Međutim, pospremanje nije za svakoga. Horderi koriste stvari kako bi pojačali osećaj sigurnosti. Za te ljude, pospremanje stana pokreće osećaj emocionalnog bola (nedeljnik.rs, 19. 3. 2020); Oni su strastveni „čuvари” svake sitnice koja im se sviđa ili bi jednom „mogla dobro doći”. Horderi vrlo brzo napune kuću suvišnim i nepotrebnim predmetima koji im onemogućavaju normalan život, iako oni misle da drugačije ne mogu. U stanu sakupljaju bilo šta, mada najčešće papir, zbog čega su novine na vrhu lestvice poželjnih predmeta (novosti.rs, 11. 12. 2019).

❸ порекло енгл. hoarder.

❹ област психијатрија.

хордерка м. р.

❶ дефиниција *особа женског рода која пати од патолошког сакупљања, менталног поремећаја карактеристичног по гомилању и чувању велике количине непотребних ствари.*

❷ цитати Nisam horderka, majke mi. Ili bar nisam klasična. Pre bi se moglo reći da sam „sekundarka”, jer su meni sve te stvari koje sakupljam nasušno potrebne. Međutim, kada je neki alkoholičar priznao da je zavisnik? Đubre sakupljam jer od polomljenih retrovizora, delova uređaja, starih papilotni, zardalih spljoštenih konzervi, (debljih) aluminijskih folija od davno pojedених готових јела, делова лутака, тоčkova, керамичких осигурача, искрзаних сувенира, рибљих сасушених мехурова, ауспуха, оджака (па чак и згажених жаба)... ја правим назови skulpture (vice.com, 13. 6. 2018); Horderka? Šta li je sad to? To je ona/j koji voli da pohranjuje stvari kao krtica, чува све што јој под руку дође (важно је!), ништа не baca (може да се рециклira), нити даје (или само у изузетно ретким и посебним приликама налета великодушности) (hug-bug.com, 17. 8. 2017); Jesam hrčak, ali ima nešto i u lenjosti da krenem u taj obiman posao, па га годинама одлажем. Počinjem da ličim na one babe horderke, moram da pristupim izlečenju (blog.b92.net, 30. 1. 2012).

❸ порекло енгл. horder : хордер.

❹ област психијатрија.

шупљоземљаш, -аша м. р.

❶ дефиниција *присталица схватања које се у 21. веку раширило путем друштвених мрежа да је Земља шупља и да у њеној унутрашњости живе ванземаљци.*

❷ цитати Sve brojnija je zajednica „šupljozemljaša”, odnosno zagovornika teorije da je zemlja šuplja i da u njenom središtu žive superiorna bića, računajući i ona koji upravljaju takozvanim NLO-ima. Postoji čitava zajednica onih koji veruju da u šupljoj utrobi Zemlje postoji „rajski vrt” i da su ga nastanila „vanzemaljska bića” preuzevši na sebe ulogu „čuvara planete” koji nadziru Zemljane da se ne bi potamanili nuklearnim oružjem. Osim navodnog ulaza u unutrašnjost zemlje na Severnom polu, Klaf i njegovi sledbenici tvrde da još jedan ulaz postoji i na Himalajima. „Šupljozemljaši” veruju da su na isti način šuplji i Mesec i ostale planete. Oni tvrde da su vanzemaljci, zapravo, stanovnici Zemlje, skriveni u njenom središtu, te da redovno špijuniraju Zemljane koji žive na površini putem NLO-a (patspanj.blogspot.com, 30. 1. 2018); Sve brojnija je zajednica „šupljozemljaša”, odnosno zagovornika teorije da je Zemlja šuplja i da u njenom središtu žive superiorna bića, računajući i ona koji upravljaju takozvanim NLO-ima. [...] Jedan od vodećih zagovornika ove pseudonaučne teorije Rodni Klaf tvrdi da pokret „šupljozemljaša” ima na hiljade sledbenika i da njihov broj neprestano raste. [...] On je uvjeren u teoriju o šupljoj Zemlji u kojoj postoji raj sa vlastitim solarnim sistemom, pa je 2007. organizovao „putovanje u središte zemlje” kroz jedan od ulaza koji se, navodno, nalazi na Sjevernom polu (nezavisne.com, 27. 12. 2017); Ako ste željni još materijala o šupljozemljašima, Vil Stor je napisao đavolski dugački pregled istorije svih teorija za *Independent* (vice.com, 23. 7. 2017); Takozvani šupljozemljaši veruju da su u rajski vrt unutar planete Zemlje NLO-ovima stigla i nastanila ga vanzemaljska bića preuzevši na sebe ulogu „čuvara planete”, i koji odatle nadziru stanovnike Zemlje da se ne bi međusobno istrebili nuklearnim oružjem (gerila.rs, 28. 12. 2017); Postoje i šupljozemljaši, žestoki oponenti ravnozemljašima, oni vjeruju da je zemlja okrugla, ali šuplja, i da u unutrašnjosti žive ljudi-gušteri, masoni, svemirci (reddit.com).

❸ област квазинаука

ПОНОВНО ОБЈАВЉУЈЕМО...

НЕКЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ У ТВОРБИ РЕЧИ У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ¹

У раду се говори о пејоративним изведеницама на *-саурус* и *-оид* у савременом српском језику (нпр. *слобосаурус* и *балканоид*). Полази се од чињенице да је овај модел развијен у неким источнословенским и западословенским језицима, а није развијен у српском језику. Ауторка скреће пажњу на експресивизацију као тенденцију у творби речи у словенским језицима, а затим покушава да одговори на следећа питања: 1) Због чега се, у доба глобализације, неки творбени модели лако шире у неким језицима, а у неким се не прихватају? 2) Може ли се предвидети настајање неког типа твореница у једном језику? 3) Да ли статус такорећи непостојећих пејоратива на *-саурус* и *-оид* у српском језику потврђује тезу Н. Д. Гољева о еволутивном принципу у развоју твореница и настајању деривата пре него што они стварно почну да живе у језику?

Кључне речи: деривација, творбени формант, *-саурус*, *-оид*, творба речи, позајмљенице, словенски језици, српски језик.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

У глобалном свету, у коме смо сви повезани и где нема граница, занимљиво је пратити на који начин се језичке, пре свега, творбене тенденције преливају из језика у језик. Процес обично иде од енглеског језика ка свим осталим језицима. Мање је необично то што се нека лексичка или творбена тенденција слободно, лако и брзо шири, па обухвата све језике или већину језика, али оно што изазива потребу за анализом јесте чињеница да има и оних језичких тенденција које се прихвате у неким језицима, док у другима остају изван пажње говорника. Поставља се питање због чега у ери експресивизације свих језика неко интернационално језичко средство јесте прихваћено као ефектно, духовито, необично у једном словенском језику, а није у другом. Да ли то значи да ће тенденцијски талас у будућности захватити и језик који тренутно нема ту могућност или ће се језик до краја опирати? Ако хоће, због чега ће се опирати?

¹ Овај рад је настао као резултат пројекта 178006 *Српски језик и његови ресурси: опис, теорије и примене* Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Друга појава на коју желимо да скренемо пажњу, а у вези је с овом која је управо описана, јесте питање предвидљивости усвајања неког творбеног модела и процена степена усвојености. Ако се одређени модел проширио у сродним језицима (у овом случају у словенским језицима) и ако претпостављамо могућност његовог ширења у српском језику, може ли се проценити у којој је фази тај процес? Полазимо, наиме, од истраживања Н. Д. Гољева (1989; 2010), по коме је творба речи еволутивни процес, па у првој фази усвајања неког творбеног модела постоји одређена врста менталне припреме говорника, тј. њиховог психолошког упознавања и зближавања са моделом, које ће се завршити прихватањем и ширењем датог творбеног модела. Покушаћемо да предвидимо усвајање два типа твореница које су распрострањене у другим словенским језицима на основу анализе степена психолошке припремљености говорника српског језика за дате творбене моделе.

2. ЕКСПРЕСИВИЗАЦИЈА КАО ТЕНДЕНЦИЈА У ТВОРБИ РЕЧИ

Једна од важних тенденција у творбеним системима многих језика јесте експресивизација лексичког фонда, тј. увећавање броја експресивних лексема, чија се експресивна маркираност постиже творбеним средствима. О томе пише, на пример, Ц. Аврамова (2003), која, описујући тенденције у творби речи у словенским језицима, наглашава да постоје типолошке, прагматичке, системско-структурне тенденције (интернационализација и национализација), као и књижевнојезичке тенденције, а у њих спадају два супротстављена али активна процеса, а то су интелектуализација и демократизација. Под демократизацијом се, даље, подразумева увећавање броја лексема у разговорном функционалном стилу и њихово продирање и у књижевни језик (Аврамова 2003: 124). Експресивизација је један од видова демократизације лексичког фонда. Г. П. Нешчименко (2013) наводи бројне примере из јавног електронског саопштавања у руском и чешком језику и констатује да су се крајем XX века променили вредносни оријентир и повукли за собом снижавање равни језичке културе. Језичка норма у словенским језицима постаје све нестабилнија, а преко средстава јавног информисања утицај разговорног језика постаје све јачи. И. Онхајзер (2013) примећује да су друштвене измене крајем XX века довеле до тежње ка брисању граница међу стиливима, одражавајући се и у творби и у употреби речи.

Нагло увећавање броја експресива и све већа доминација разговорног стила изазивају потребу детаљнијег истраживања нове експресивне лексике. Она, сама по себи, не представља нарочито значајан слој лексике

у било ком језику (пре свега зато што брзо настаје и нестаје), али стихија чија су последица такви експресиви јесте упадљива и обележава словенске језике на крају XX и почетком XXI века.

Е. Корјаковцева (2016: 108) започиње своје истраживање о казеоно-налним пејоративима у словенским језицима насталим интернационалним формантоидима (како их она назива) *-саурус*, *-(о)холик*, *-оид*, *-(о)номика*² опсервацијом да је у постмодернистичком друштву експресивност постала једна од најважнијих покретачких сила језичке еволуције, што се објашњава глобалним снижавањем, масовном емоционализацијом друштвене и официјалне комуникације. Експресивност, тј. емоционална перцепција стварности и стремљење ка њеном преносу рецепијенту промовише настајање нових језичких средстава (стилских, лексичких, творбених) за снажан пренос мисли и осећања. Да би то потврдила, Е. Корјаковцева наводи бројне примере за појачану продуктивност експресивних формантоида *-саурус*, *-(о)холик*, *-оид*, *-(о)номика* у источнословенским језицима (пре свега у руском) и у западнословенским језицима (пре свега у пољском и чешком).

² Термин *формантоид* није необичан у славистици, што се лако може утврдити и простим укуцавањем овог термина у претраживач Гугл. Е. Корјаковцева наводи да га је први пут запазила у раду руског дериватолога В. В. Лопатина: *О семантической структуре словообразовательного форманта. // Русский язык: Вопросы его истории и современного состояния.* – Москва, 1978. – С. 78–90. У пољској дериватологији, термин се такође користи, а Е. Корјаковцева упућује, на пример, на следећи рад проф. Ивоне Буркацке са Института за пољски језик Универзитета у Варшави: Iwona Burkacka, *Klasyfikacja słowotwórcza nowszych zapożyczeń*: <http://docplayer.pl/22098249-Klasyfikacja-slowotworczanowszych-zapozyczen.html>. Термин је настао у складу са творбеним моделом *суфикс* : *суфиксоид*, *префикс*: *префиксоид*, *афикс* : *афиксоид*, па тако и *формант* : *формантоид*. У српској лингвистици за сада се користи термин *формант*. Прва је почела да га употребљава Д. Гортан Премк (2004: 12–13), по угледу на руске дериватологе. Она наглашава да је термин *формант* прикладнији од термина *суфикс*, јер се њиме наглашава чињеница (на коју указује и С. Бабић) да је завршетак изведених речи двоморфемска структура, која се састоји из творбеног суфикса и обличке морфеме. Термин *формант* односи се на ову дводелну структуру. Термином *формантоид* означава се јединица грчког или латинског порекла која је у овим језицима служила као творбена основа, а која је данас везана јединица слична форманту. Она је изгубила мотивациону улогу и добила улогу везане јединице. Међутим, њено значење је, ипак, конкретније и прецизније од значења типичних форманата, па је формантоид јединица која има одлике и форманта, али и другог дела сложенице. Да би се нека основа грчког или латинског порекла могла назвати формантоидом потребно је да задовољи следеће услове: (1) понављање дате компоненте у већем броју лексема (од 20 па навише); (2) способност учествовања дате компоненте у настајању нових речи и повезивање са основама различитог порекла; (3) уопштавање значења дате компоненте у односу на значење речи или основе од које потиче и стицање творбеног значења. О овоме детаљније исп. у Корјаковцева 2016: 109.

Инспирисани истраживањима Е. Корјаковцеве (2016), пажњу ћемо усредсредити на експресивну употребу форманата *-саурус* и *-оид* у савременом српском језику. Ова два форманта не наводе ни С. Бабић (2002)³, а ни И. Клајн (2003). То значи да се они у српском језику у време прикупљања грађе за настајања поменутих монографија нису уочавали као форманти за грађење именица у српском језику, већ као делови страних термина који су у склопу тих термина позајмљивани у лексички фонд српског језика. Да се почетком XXI века ипак осећао заматак „формантизације” компонентата *-саурус* и *-оид*, потврђено је у *Великом речнику страних речи* (2007) И. Клајна и М. Шипке, где је објашњено да је *-саур(ус)* по пореклу грчка лексема *saûros* (*зуштер*) и да се употребљава као други део сложене у којој упућује на разне врсте изумрлих великих гмизаваца (*диносаурус*, *ихтиосаурус*). У истом речнику, заједно су обрађене две именичке варијанте форманта *-оид* и једна придевска форма на *-ан*, па одредница гласи *-оид*, *-оида*, *-оидан*, а дефиниција је овако изнесена: [грч. *-oeidēs* према *eîdos* вид, узор] *који је сличан нечему, који припада одређеној врсти; који је замена за нешто; у геометрији назив за поједине криве линије (синусоида) односно геометријска тела (елипсоид)*. Д. Шипка у *Речнику творбених форманата* (2003) наводи *-оид*, али не наводи *-саурус*. За компоненту *-оид* Шипка каже да именице које га садрже означавају *ентитет сличан X-у*, а као пример наводи термин *планетоид*. На основу наведених података закључујемо да у првој деценији овог века још увек нису били распрострањени (па чак, изгледа, ни забележени) примери за експресивну употребу компонентата *-саурус* и *-оид* у српском језику.

3.1. ЕКСПРЕСИВНА УПОТРЕБА ТВОРБЕНОГ ФОРМАНТА -САУРУС У НЕКИМ СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА

Е. Корјаковцева (2016) запажа да у језику руских, пољских и чешких средстава јавне комуникације, у резултату метафоричке пејоративизације, која се заснива на дискредитацији политичких лидера, саставни део назива изумрлих рептила *-завр* /*-zaur* / *-saurus* почиње да се користи за грађење експресивних именица којима се означава човек који је примитиван или заостао у развоју. Новинари и посетиоци интернет-форума почели су да користе ову компоненту у том метафоричком значењу и да образују пејоративне називе за политичаре. У руском језику: *елџинозавр* (← *Елџин*), *зюганозавр* (← *Зюганов*), *жиринозавр* (*Жириновский*), *ЛДПРзавр* (← *ЛДПР: Либерално-демократска партија Русије*), *праводелозавр* (← *пар-*

³ Неизоставно наводимо и С. Бабића, иако се његова анализа односи на хрватски језик.

тија Правое дело), путинозавр (← Путин), яблокозавр (политичка партија Яблоко).

Ево и примера из пољског језика, које наводи Е. Корјаковцева (2016: 110), а који указују да је модел активан и у том језику: *kaczkozaur* (← *Kaczka* ← *Kaczyński*), *lepperozaur* (← *Lepper*), *rydzykozaur* (← *Rydyk*), *tuskozaur* (← *Tusk*).

И у чешком језику живи овај модел (Корјаковцева 2016: 111): *bursík* (← *Martin Bursík*), *havlosaurus* (← *Václav Havel*), *paroubkosaururus* (← *Jiří Paroubek*), *svobodosaurus* (← *Cyril Svoboda*), *topolosaurus* (← *Jáchym Topol*), *zemanosaurus* (← *Zeman*).

У руском језику се проширила употреба образовања на -завр и у значењу пејоратива који означавају човека са умним или физичким недостацима: *быдлозавр* (примитиван човек који нема моралне принципе), *глупозавр* (глуп човек), *дерьмозавр* (подлац), *дурозавр* (врло глуп човек), *жирнозавр* (веома дебео човек), *колхозавр* (умно ограничен човек са села), *лохозавр* (глуп и наиван човек), *очкозавр* (човек који је лака мета преступа), *психозавр* (психички ненормалан човек), *толстозавр* (дебео човек), *тупозавр* (примитиван човек), *хамозавр* (примитиван човек), *шизозавр* (психички ненормалан човек), *шлюхозавр* (развратни мушкарац).

3.2. ЕКСПРЕСИВНА УПОТРЕБА ТВОРБЕНОГ ФОРМАНТА -САУРУС У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Ако је овај модел развијен у неким источнословенским и западнословенским језицима, очекујемо га и у српском језику. Међутим, грађа из електронског корпуса српског језика (СрпКор) указује на чињеницу да се компонента -саурус, изгледа, налази само у структури именица које означавају рептиле: *бранхиосаурус* (1), *бронтосаурус* (1), *диносаурус* (338), *кархадонтосаурус* (1), *гигантосаурус* (5), *ихитиоарус* (2), *камаросаурус* (1), *каркародонтосаурус* (1), *лудосаурус* (1), *мегалосаурус* (1), *мотосаурус* (1), *ниноссаурус* (13), *опхисаурус* (1), *платеосаурус* (1), *плесиосаурус* (2), *птеросаурус* (1), *ребачисаурус* (5), *САПосарус* (1), *стегосаурус* (3), *сваштасаурус* (1), *тарбосаурус* (1), *текодонтосаурус* (1), *тираносаурус* (17). Изузетак је именица *пацовсаурус* (1), у којој компонента -саурус доноси метафоричку информацију о сличности одређене врсте пацова са диносаурусом. У питању су неприродно велики пацови, откривени 2014. године у Шведској. Једина именица која по типу експресивности подсећа на оне које је Е. Корјаковцева уочила у руском, пољском и чешком језику јесте *старлетосаурус* (Блиц, 1. IX 2017). Претраживач Гугл такође не доноси много нових информација. Један корисник друштвене мреже Твитер на-

звао је себе *слобосаурусом*, што је један од малобројних примера и једини до кога смо дошли.⁴

Из овога закључујемо да експресивни творбени модел који је описала Е. Корјаковцева у руском, пољском и чешком језику није заживео у српском језику. Поставља се питање да ли то значи да он уопште неће заживети или околионализми *старлетосаурус* и *слобосаурус* ипак наговештавају да је процес усвајања овог експресивног творбеног модела почео да се одвија. Руски лингвиста Н. Д. Гољев, аутор књиге о динамичком аспекту лексичке мотивације (исп. Гољев 1989), као што је речено на почетку овог рада, заступа идеју о творби речи као еволутивном процесу и ослања се на Де Сосиров став да је погрешно мислити да процес творбе речи треба прецизно везивати за моменат настајања нове речи. Многе речи потенцијално постоје и пре него што настану. Према Н. Д. Гољеву (2010: 67), „еволутивни модел творбе речи не приступа времену настајања нове речи као моменту-тачки, већ као непрекидној линији у којој се почетна тачка не издваја, него се слива са широким, стихијским током струјања, како индивидуалним, тако и општим.” Твореница, дакле, настаје и пре него што реално настане, па нас је заинтересовало да ли је започео процес настајања експресивних околионализама на *-саурус* у српском језику. Другим речима, да ли су говорници у овом тренутку „психолошки припремљени” за настајање нових деривата?

Да бисмо то проверили, спровели смо анкету. Од 57 студената Катедре за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета Универзитета у Београду тражено је да напишу лексеме са компонентом *-саурус* које спадају у пејоративне околионализме, а за које знају из медија, са друштвених мрежа и др. Питање је постављено да би се проверило да ли у језику младих људи, склоних употреби експресива, пејоративи на *-саурус* већ постоје, упркос томе што их електронски корпус не потврђује, као ни медији. Баш као што је и очекивано, модел још увек не постоји. Добijen је само један одговор, и то исти онај који је забележен на Твитеру: *слобосаурус*. Испитаник је дао и дефиницију именице *слобосаурус* – *човек који је носталгичан према времену Слободана Милошевића*.

Друго питање које је постављено тој истој групи испитаника у помешној анкети било је да сами покушају да осмисле неки пејоративни околионализам на *-саурус*. Циљ питања је био да се провери колико је приступачан, близак, усвојив, потенцијално остварив модел експресивне творбе именица на *-саурус*, тј. да ли је већ почео да се развија, иако тога говорници српског језика нису свесни. Ево прикупљених одговара: *буцкосаурус*,

⁴ Међу примерима који су регистровани у СрпКору пажњу привлаче образовања *сваитасаурус* (за коју нисмо успели да пронађемо пример), као и *лудосаурус* (именица је потврђена као назив предузећа за прављење компјутерских игрица).

глупосаурус, гњавосаурус, гребосаурус, дегенеросаурус, досадосаурус, кепосаурус, клемпосаурус, лењосаурус, љубисаурус, љутосаурус, ментосаурус, празносаурус, пропагандосаурус, простосаурус, стресосаурус, тупосаурус, тупчасаурус, циносаурус, имекерсаурус. Само 20 студената успело је да изгради по један пример (од којих су неки неправилни, нпр. *тупчасурус*). Говорници немају осећај да пејоративи на *-саурус* треба да означавају некакву везу, сродност, приврженост, блискост са појмом који означава именица у основи, па се као мотивне речи употребљавају и придеви (*клемпосаурус, лењосаурус, љутосаурус*) или глаголи (*љубисаурус, гњавосаурус, гребосаурус*). То значи да студенти немају у својој језичкој компетенцији формиран механизам за грађење именица са компонентом *-саурус*, а на основу тога закључујемо да је модел сасвим неразрађен у савременом српском језику и да још увек делује незграпно и неприхватљиво, далеко нашем језичком сензибилитету.

4.1. ЕКСПРЕСИВНА УПОТРЕБА ТВОРБЕНОГ ФОРМАНТА *-оид* У НЕКИМ СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА

Други пример којим желимо да проверимо најновије творбене тенденције јесте творба експресивних околионализама на *-оид* у српском језику. Опет смо инспирацију за истраживање пронашли у анализи експресивне употребе компоненте *-оид* у неким источнословенским и западнословенским језицима, које је спровела Е. Корјаковцева (2016). Будући да је овај формант забележен и у речнику Д. Шипке (2003) и у речнику М. Шипке и И. Клајна (2007), за разлику од форманта *-саурус* који је регистрован само у првом речнику, очекујемо да је његова употреба у српском језику „разрађенија” и да ваља очекивати и експресивну употребу, која, можда, није раширена, али постоји.

Компонента *-оид* користи се у неким источнословенским и западнословенским језицима у експресивним дериватима који означавају *ментално заостало човеколико створење, које има сличности с лицем чијим именом је мотивисана творбена основа*.

Ево примера из руског језика (исп. Е. Корјаковцева 2016: 115–116): *елџиноид* (← *Елџин*), *џириноид* (← *Жириновский*), *зюганоид* (← *Зюганов*), *медведоид* (← *Медведев*), *путинод* (← *Путин*), *чубайсоид* (← *Чубайс*). У руском језику, овај модел се и даље развија, па осим имена лица у творбеној основи могу да се нађу и другачија именовања, али деривати обавезно спадају у пејоративе: *клизмоид* (← *клизма*; штетан човек), *либероид* (← *либерал*; погрдан назив за припадника Либералне странке), *оранџоид* (← погрдан назив за учесника *наранџасте револуције*), *шизоид* (човек који се понаша као да болује од шизофреније), *кретеноид* (човек са

спољашњим својствима кретенизма, али без изражених црта менталне заосталости).

Примери из пољског језика: *giertychoid* (← *Giertych*), *kaczoroid* (← *Kaczor* = Качински), *lepperoid* (← *Lepper*), *tuskoid* (← *Tusk*).

Примери из чешког језика: *havloid* (← *Havel*), *zemanoid* (← *Zeman*).

4.2. ТВОРБЕНИ ФОРМАНТ -ОИД У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Проверили смо употребу компоненте -оид у српском језику. Електронски корпус показује да је највише примера за неекспресивна образовања и да их има око 250: *андроид*, *антропоид*, *астероид*, *гуштероид*, *делтоид*, *каретонид*, *кортикостероиди*, *метеороид*, *монголоид*, *планетоид*, *полароид*, *префиксоид*, *ромбоид*, *суфиксоид*, *таблоид*, *хуманоид*, *целулоид*. Експресивних примера је мање, али их има: *четникоид*, *епилептоид*, *фашисоид* (и *фашисоидан/фашистоидан*), *јеремићоиди* (2), *кефалоид*, *комунистоид* (3), *кроманјоид* (1), *реуматоид*, *усташоид* (12), *шизоидно* (нема *шизоид*), *варвароид* (и *варвароидно*), *жбуноид*. Овом списку би се могли додати примери до којих смо дошли преко претраживача Гугл или из српских медија: *балканоид*, *трампоидан* (*трампоидна фризура*, *размишљање*, *шокирање*), *вучићоид*, *шешељоид*, *тадићоид*, *ђиласоид*, *путиноидно* и *палмоидно* (*решавање проблема*). Навешћемо и термилошке и експресивне примере из *Обратног речника*: *динароид*, *мукоид*, *криминалоид*, *негроид*, *схизоид*, *тигроид*, *усташоид*.

Грађа са интернета не потврђује експанзију експресивних образовања на -оид, али указује на чињеницу да се то време, можда, приближава. На то, на пример, указује превод једне реченице из романа на енглеском језику: „Negde u kosmosu, rekao je on, među planetama koje nastanjuju humanoidi, gušteroidi, riboidi, žbunoidi koji hodaju i superintelligentni prelive plave boje, nalazi se i planeta koja je u potpunosti okrenuta hemijskooolovčanim oblicima života.” Наведен је и оригинал на енглеском језику: „Somewhere in the cosmos, he said, along with all the planets inhabited by humanoids, reptiloids, fishoids, walking treeoids and superintelligent shades of the color blue, there was also a planet entirely given over to ballpoint life forms.”⁵ Из овог примера се експлицитно види да позајмљивање из енглеског језика представља један од путева за усвајање оваквих деривата у српском језику.

На једном хрватском форуму запажамо разговор младих људи који се играју осмишљавајући духовита образовања на -оид: *жбуноид*, *сељачо-*

⁵ http://www.supernova-soft.com/text_aligner/parallel_texts/hitchikers_guide/ch22.html, сајту приступљено 28. 12. 2017 .

ид, *бурекоид*, *целибаток*ид, *амерок*ид, *спириток*ид, *ђуброк*ид итд.⁶ Овај пример показује како језичке игре могу утицати на усвајање и ширење неког експресивног творбеног модела.

Примери показују да је модел пејоратива на *-ок* почео да живи и у српском језику. Ширење модела потврђује и чињеница да се, поред именица у једнини, појављују и оне у множини, као и придеви од именица на *-ок* (често и без потврђене мотивне именице, нпр. у корпусу постоји *шизок*идан, али не постоји *шизок*ид).

Раширеност модела испитали смо и анкетом коју смо спровели са групом младих људи, за које очекујемо да ће први прихватити модел. Од 57 студената Катедре за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета у Београду тражено је да напишу лексеме са компонентом *-ок* које спадају у пејоративне оцаионализме, а за које знају из медија, са друштвених мрежа и др. Добијена су 4 одговара: *дебилок*ид (3) и *кретенок*ид. Закључујемо да пејоративи на *-ок* нису блиски студентској популацији, што, вероватно, значи ни осталим говорницима српског језика.

Да бисмо утврдили да ли постоје „психолошке назнаке” овог модела у језичкој компетенцији говорника српског језика, студентима је постављено још једно питање. Већ описана група испитаника одговорила је на молбу да сами покушају да осмисле неки пејоративни оцаионализам на *-ок*ид. Ево прикупљених одговара: *глупанок*ид (2), *глупердок*ид, *граматикок*ид, *дебилок*ид (4), *живчанок*ид, *кретенок*ид (2), *кулок*ид, *ментолок*ид, *пркосок*ид, *размаженок*ид, *тупок*ид, *џомбок*ид, *штеток*ид. Прикупљено је 18 одговара, од којих је 13 различито. Занимљиво је то што су неки студенти сврстали одговоре *дебилок*ид и *кретенок*ид међу лексеме које су сами произвели.

Приметићемо да одговори нису нарочито креативни, што може представљати одговор на недовољну блискост и разрађеност творбеног модела за који треба осмислити пример. Испитаници немају осећај да мотивна реч треба да буде именица и да компонента *-ок*ид треба да указује на сличност с појмом који означава именица у основи. Зато их, понекад, граде од придева (*живчанок*ид, *размаженок*ид) или од глагола (*пркосок*ид).

5. ЗАПАЖАЊА И ЗАКЉУЧЦИ

Ако се, према броју и значењу, упореде пејоративи на *-саурус* и они на *-ок*ид, јасно је да су оба модела неразрађена, али да је модел на *-ок*ид, ипак, живљи у српском језику од модела на *-саурус*. Такође, примећујемо

⁶ <http://www.index.hr/indexforum/postovi/229800/igrajmo-se-slicicama-vol-puno-veci-od-broja-bilicevih-trofeja/33>, сајту приступљено 28. 12. 2017.

да су у питању само нијансе, али те нијансе показују како и у настајању модела постоје фазе и како и у оним типовима твореница које још увек не постоје у српском језику постоји могућност степеновања тог „немања”. Запажамо и то да у усвајању модела важну улогу имају медији и друштвене мреже. Модел на *-oid* је у некој мери већ потврђен у медијима, па треба очекивати његово ширење и међу говорницима, док је модел на *-саурус* још увек неразрађен и у медијима, па, наравно, и међу говорницима. Примери развоја пејоратива на *-саурус* и *-oid* послужили су нам као добри примери за указивање на чињеницу да су творбени процеси дуготрајни и да настајање лексема не треба схватати као тренутак, већ као процес. Потврђује се да неки деривати и творбени модели у одређеном смислу постоје и пре него што физички настану у језику.

На питање због чега се неки тип твореница, у време глобализације, слободно развија у неким језицима, а у неким (или у неком) уопште се не развија, одговор можда треба тражити и ван сфере језика. Наиме, пејоративи на *-саурус* и *-oid* носе снажну негативну емоционалност, омаловажавање појмова означених именицама у творбеној основи, а пошто су то често презимена политичара, онда њихова употреба може зависити и од слободе штампе у некој земљи, цензуре и аутоцензуре новинара, друштвене прихватљивости степена критике и омаловажавања неке личности итд. Дакле, ширење неког творбеног модела у доба глобализације зависи и од бројних нелингвистичких фактора – друштвених, политичких, социјалних, психолошких, етичких.

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамова, Цветанка (2003). *Словообразователни тенденции при съществителните имена в българския и чешкия език в края на XX век*. Sofia: Heron Press.
- Babić, Stjepan (2002). *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*, treće, poboljšano izdanje. Zagreb: Nakladni zavod Globus, HAZU.
- Голев, Н. Д. (2010). Словообразование как эволютивный процесс. In: *Відображення історії та культури народу в словотворенні*. Ред: Н.Ф. Клименко і Э. А. Карпіловська. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. стр. 67–75.
- Голев, Н. Д. (1989). *Динамический аспект лексической мотивации*. Томск: Изд-во ТГУ.
- Гортан Премк, Даринка (2004). *Полисемија и организација лексичког система у српском језику*. Друго издање. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Клајн, Иван (2003). *Творба речи у савременом српском језику*, други део: суфиксација и конверзија. Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике, Матица српска, Институт за српски језик САНУ.

- Клајн, Иван и Милан Шипка (2007). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Коряковцева, Елена И. (2016). *Очерки о языке современных славянских СМИ (семантико-словообразовательный и лингвокультурологический аспекты)*. Siedlce: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach.
- Нещименко, Галина П. (2013). Компьютерная коммуникация в зеркале современной публичной речевой культуры и актуальных деривационных закономерностей (в сопоставительном аспекте). In: *Słowotwórstwo a nowe style funkcjonalne języków słowiańskich. Word-Formation and the New Functional Styles of Slavic Languages*. Siedlce: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, 39–67.
- Николић, Мирослав (2000). *Обратни речник српскога језика*. Београд: Матица српска, Институт за српски језик САНУ, Плачић (извршни издавач).
- Ohnheiser, Ingeborg (2013). Стирание стилевых границ в словообразовании и словоупотреблении. In: *Słowotwórstwo a nowe style funkcjonalne języków słowiańskich. Word-Formation and the New Functional Styles of Slavic Languages*. Siedlce: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach. 67–83.
- Šipka, Danko (2003). *Rečnik tvorbenih formata*. Beograd: Alma.

Текст објављујемо са дозволом ауторке. Први пут је објављен у зборнику *Језици и културе у времену и простору : тематски зборник*, VII/2, Нови Сад, 2018, стр. 63–70.

ИСЦРПНОСТ ОПИСНИХ РЕЧНИКА

Колико ће нових речи бити забележено у речницима неологизама зависи, поред осталог, и од исцрпности великих описних речника. Описни речници не садрже целокупну лексику одређеног језика зато што је то немогуће и зато што ниједан речник нема такве амбиције.

Пописати све речи немогуће је зато што се велики описни речници израђују десетлећима, а нове речи се стварају свакодневно. Колико ће речи ући у речник зависи од његовог обима. Најзначајнији су велики описни речници (Речник САНУ, Речник МС) који најпотпуније представљају лексику српског језика. Иако садрже импозантан број речи, у нашем језику постоји много речи које у њима, из различитих разлога, нису регистроване.

1. СЕЛЕКЦИЈА

И при изради многотомних речника неопходна је селекција. Она је много обимнија него што се претпоставља јер „лексичка грађа коју би из овог или оног разлога било вредно показати стручној јавности далеко надмашује обим речника на који је спреман и најамбициознији издавач“ (ц. Пешикан 1970:137).

2. НЕПОТПУНОСТ ГРАЂЕ

Иако грађа за Речник САНУ има преко шест милиона картица и даље се на различите начине допуњава:

- врши се ексцерпирање нових извора,
- стално се укључују нови речници, енциклопедије и лексикони,
- отворена је могућност укључивања нових збирки речи из народних говора,
- користи се материјал дијалектолошких испитивања,
- обрађивачи уносе речи које сами знају и када тих речи нема у грађи.

И поред свега овога грађа је непотпуна. Разлози су следећи:

(1) Свакодневно се штампа на десетине књига, новина и часописа у којима се јавља мноштво нових речи. Када би се стално вршило ексцерпираније нових извора, рад на речнику никада се не би завршио.

(2) Због помањкања људи и средстава није било могуће обрадити ни све новине, књиге и часописе који су излазили у одређеном временском периоду (нпр. до 1950. године)⁷. Да су прегледани сви бројеви часописа и новина, сигурно бисмо знатно ређе наилазили на творбена гнезда којима недостају поједини чланови.

(3) Сви народни говори нису још исцрпно описани.

(4) Због случајних пропуста неке обичне и честе речи нису ушле у описне речнике (нпр. *кануиста* и *водоинсталатер* нису забележени у Речнику САНУ и Речнику МС).

3. СПОРОСТ ИЗЛАЖЕЊА

Вишетошни описни речници раде се деценијама па је између почетних и каснијих књига велики временски размак. Иако се грађа стално попуњава новим речима, све се оне неће појавити у речнику јер су нека слова већ прошла. У речнику руских неологизама НСЗ-60 има више речи на слово *а* него на *я* (пропорционално општој количини речи на та слова), јер су се велики описни речници радили више година, а нове књиге су непрекидно ексцерпирани у току тог рада.

4. ТЕХНИЧКЕ ГРЕШКЕ

Због различитих техничких грешака из речника могу изостати поједине речи. У Речнику МС, на пример, нема речи *пчела* (и још неколико других речи) јер је приликом штампања изостављено пар страница.

5. УРЕДНИЧКИ КРИТЕРИЈИ

О томе које ће речи ући у речник последњу реч има главни уредник односно главни уредници. У Речнику САНУ, на пример, продуктивни први

⁷ „Обична аритметика показује да се у току рада на једном лексичком приручнику не може ексцерпирати више него симболичан делић онога што су хиљаде људи од пера писале током векова које тај приручник обухвата” (ц. Клајн 1971:24).

делови сложених речи (сложеница или полусложеница) или префикси „по-себно се региструју и обрађују на почетку парадигми које оформљују. У почетку рада на Речнику овакве семантичке парадигме нису исцрпно обрађиване. Касније се унеколико изменио однос према том делу нашег лексичког блага па су овако сложене речи детаљно, у складу са могућностима грађе, дефинисане и илустроване примерима“ (ц. Павковић 1984:114). Због тога је речи са префиксом *анти-* у Речнику САНУ веома мало, док су сложенице са *електро-* богато засведочене.

Због релативно малог броја код нас објављених описних речника, ово није толико приметно.

ЛИТЕРАТУРА И РЕЧНИЦИ

КЛАЈН 1971: Клајн Иван: *Утицаји енглеског језика у италијанском*. Београд.

НСЗ-60: *Новые слова и значения: Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 60-их годов*. Москва, 1971.

ПАВКОВИЋ 1984: Павковић Васа, „Природа новоексцерпиране грађе за Речник САНУ“. у: Јерковић др Јован (ур.): *Лексикологија и лексикографија. Зборник радова*. Нови Сад – Београд, стр. 109–115.

ПЕШИКАН 1970: Пешикан Митар: *Наш књижевни језик на сто година послје Вука*. Београд.

РЕЧНИК МС: *Речник српскохрватског књижевног језика I–6*, Нови Сад: Матица српска, 1967–1976.

РЕЧНИК САНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика, I–XX*, Београд, 1959 и даље.

Текст објављујемо са дозволом аутора. Први пут је објављен у часопису *Загонетач* 313 (1987, Бјеловар), стр. 9–10.